JACOBSEN STEN OG GRUS ApS
Skovglimt 8
6340 Kruså
CVR-nr. 31745861

Miljø og Ressourcer
Kontaktperson: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Direkte tlf.: 23805519
Dato: 1. juli 2026
Sagsnr.: 25/23284
ID-nr. (RIT): 580-124

TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG RÅ-STOFINDVINDING

af sand, grus og sten gældende til den 1. juli 2036 på matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap, Holbøl i Aabenraa Kommune.

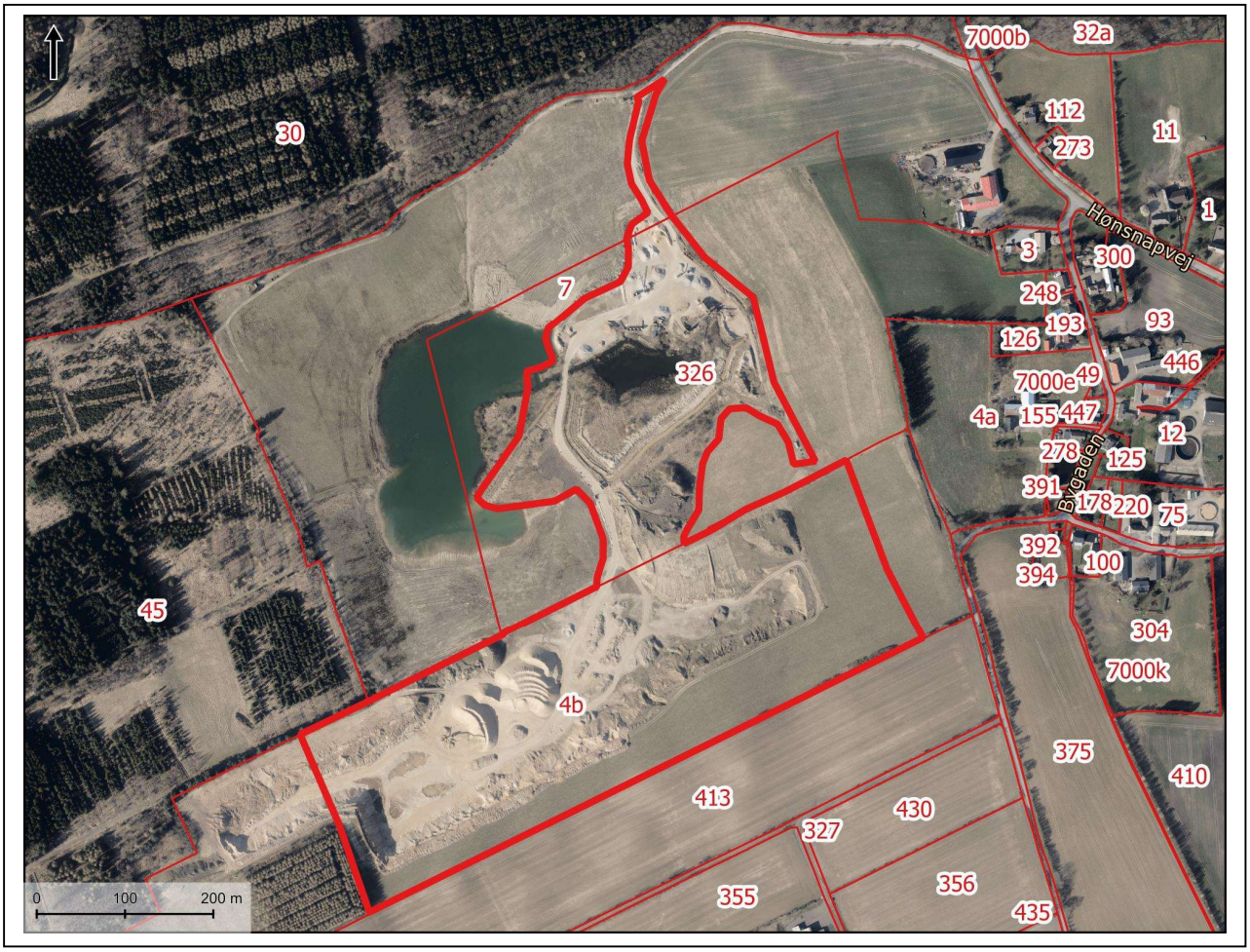

INDHOLDSFORTEGNELSE

1 Afgørelse ... 3

1.1 Tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding ... 4
1.2 Før tilladelsen tages i brug ... 5
1.3 Ejerforhold ... 5

2 Sagens baggrund ... 6

2.1 Ansøgningens indhold ... 6
2.2 Beskrivelse ... 6

3 Vilkår ... 8

3.1 Omfang af retten til at indvinde ... 8
3.2 Drift ... 9
3.3 Adgangsforhold og afstande ... 12
3.4 Forebyggelse af forurening, håndtering af affald, vandindvinding mv. ... 15
3.5 Efterbehandling m.m. ... 17

4 Generelle bestemmelser ... 20

4.1 Tilsyn ... 20
4.2 Tinglysning af efterbehandlingsvilkår ... 20
4.3 Arkæologi ... 20
4.4 Råstofafgift ... 20
4.5 Underretning ved konkurs, overdragelse af rettigheder mv. ... 21
4.6 Indberetning af indvunden mængde ... 21
4.7 Indberetning til GEUS ... 21
4.8 Tilførsel af jord ... 21
4.9 Miljølovgivning i øvrigt ... 21
4.10 Forsyningsledninger ... 22

5 Sikkerhedsstillelse ... 22

6 Ansøgningsprocessen ... 23

6.1 Myndighedshøring ... 23
6.2 Miljøvurderingsloven ... 24
6.3 Partshøring ... 24

7 Regionens vurdering af sagen ... 28

7.1 Lovgrundlag ... 28
7.2 Gennemgang af hensyn og vurderinger ... 28

8 Klagevejledning og underretning ... 49

8.1 Klagevejledning 49
8.2 Underretning om afgørelsen 50

9 Bilag 51

Bilag 1 Oversigtskort .....
Bilag 2 Oversigt over skrænter og hældninger .....
Bilag 3A Grave- og efterbehandlingsplan .....
Bilag 3B Grave- og efterbehandlingsplan .....
Bilag 4 VVM-screening .....
Bilag 5 Andre myndigheders tilladelser .....
Bilag 6 Udtalelse fra museet .....

1 AFGØRELSE

Forud for meddelelse af denne tilladelse har regionen vurderet, hvilke vilkår, der skal fastsættes, samt foretaget en hensynsafvejning i henhold til råstoflovens § 3.

Der redegøres i afsnit 7 nærmere for afvejningen af hensyn samt vurderingen af hvilke vilkår, indvindingen kræver.

Afgørelsen er truffet på baggrund af:

- råstofloven
- miljøvurderingsloven
- Region Syddanmarks Råstofplan 2020
- habitatbekendtgørelsen (bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter)
- habitatdirektivet (direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter)
- indsatsbekendtgørelsen (bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter) og
- vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5/1984, ”Ekstern støj fra virksomheder”.

Øvrigt lovstof, som der henvises til i teksten:

- affalds- og råstofafgiftsloven
- affaldsbekendtgørelsen
- miljøbeskyttelsesloven
- naturbeskyttelsesloven
- jordforureningsloven
- olietankbekendtgørelsen
- forvaltningsloven
- autoværkstedsbekendtgørelsen
- færdselsloven
- vandforsyningsloven

Samtidige afgørelser fra andre myndigheder:

Aabenraa Kommune har samtidigt med denne råstoftilladelse meddelt tilladelse efter vandforsyningsloven. Se bilag for kopi af afgørelsen og foretaget en administrativ vurdering af, at der ikke kræves tilladelse til udledning af vaskevand til en aktiv gravesø i henhold til miljøbeskyttelsesloven.

1.1 Tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding

Region Syddanmark meddeler hermed tilladelse til indvinding af op til 200.000 m^3 sand, grus og sten samt muld årligt, heraf ca. 5.000 m^3 under grundvandsspejlet, på 22,8 ha af matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap, Holbøl i Aabenraa Kommune. Se oversigtskort herunder:

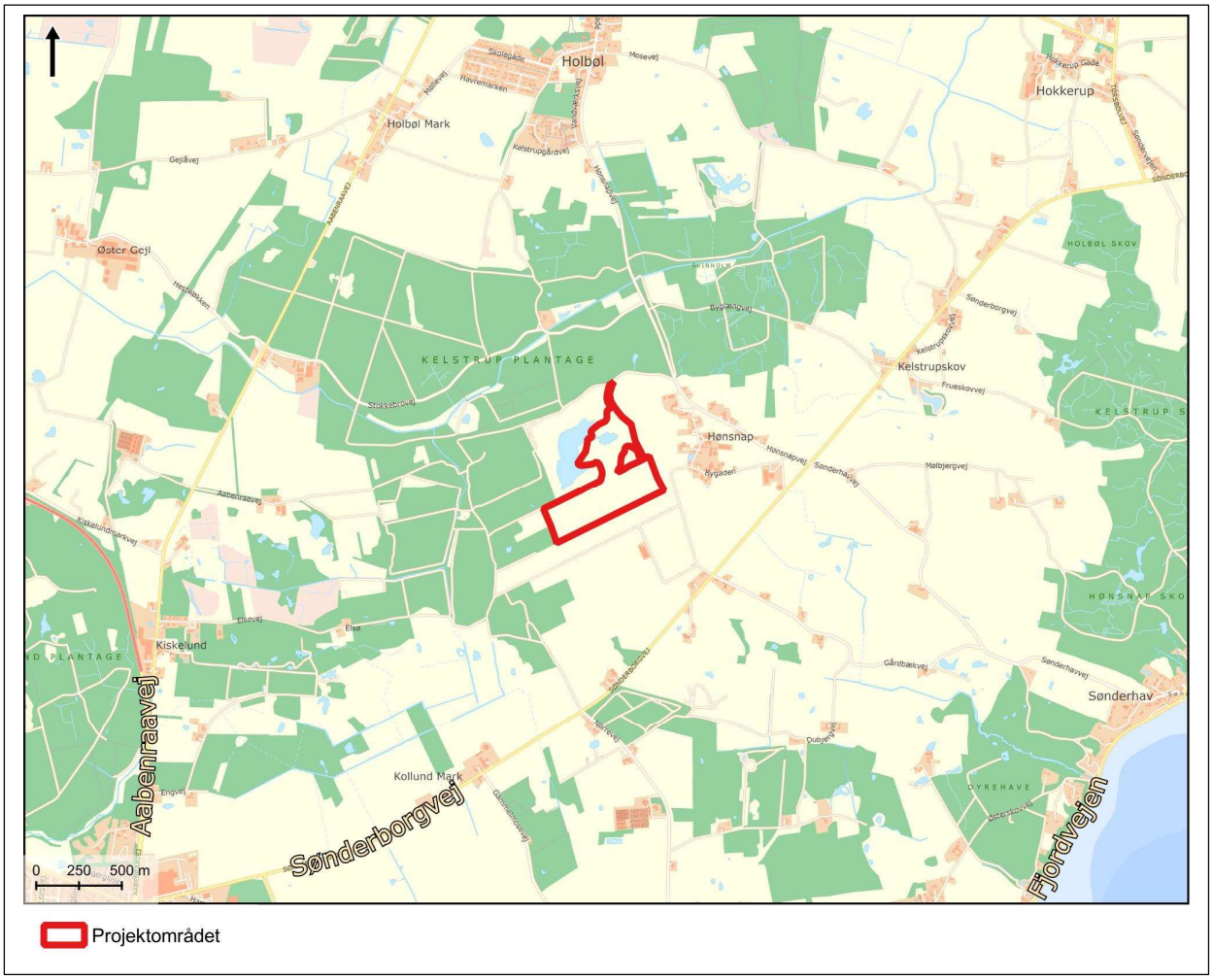

Oversigtskort over området.

Tilladelsen meddeles i medfør af råstoflovens § 7, stk. 1. Tilladelsen er betinget af vilkårene, som er stillet i medfør af råstoflovens § 10 og tilhørende forudsætninger.

Vilkårene er også bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet, og uanset om der er sket tinglysning.

Såfremt hele ressourcen ikke er indvundet ved tilladelsens udløb, kan der ansøges om en ny tilladelse eller der kan ansøges om tilladelse til udvidelse eller ændring af indvindingsområdet. I den forbindelse gøres opmærksom på, at råstoffer ikke må indvindes uden en gyldig indvindingstilladelse. Råstoftilladelsen kan tilbagekaldes af regionen i tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkårene, jf. råstoflovens § 11.

Tilladelsen bortfalder jf. § 10, stk. 7, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter meddelelsen eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

1.2 Før tilladelsen tages i brug

Regionen skal give accept til at indvindingen påbegyndes herunder arbejdet med at afrømme overjord. Følgende forudsætninger skal være opfyldt:

- Klagefristen skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning. Derfor skal klagefristen være udløbet før regionen kan give accept til indvinding.
- Sikkerhedsstillelse. Der skal være stillet en økonomisk sikkerhed for efterbehandlingen af indvindingsarealet, se nærmere under kapitel 5.
- Afsættelse af indvindingsarealet jf. vilkår. Afmærkningen af indvindingsarealet skal være tydelig. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadigede. Det kan f.eks. ske med betonringe.
- Dispensationer og tilladelser uden for samordningspligten, som f.eks. tilladelse til vejadgang fra vejmyndigheden eller dispensation til gravning i forhold til forsyningsledninger fra ledningsejer, skal foreligge, før råstoftilladelsen kan tages i brug.

Øvrige tilladelser og/eller dispensationer i forbindelse med råstofindvindingen, som ikke er nævnt i denne tilladelse, skal indhentes separat.

1.3 Ejerforhold

Ifølge tingbogen står Henrik Pørksen Schmidt som ejer af matr.nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl i Aabenraa Kommune, og Thomas Christensen Schmidt står som ejer af matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl i Aabenraa Kommune. Ejerne har givet samtykke ved underskrift på ansøgningen.

2 SAGENS BAGGRUND

2.1 Ansøgningens indhold

- JACOBSEN STEN OG GRUS ApS har ansøgt om tilladelse til en årlig indvinding på 200.000 m^3 sand, grus og sten samt muld, heraf 5.000 m^3 under grundvandsspejlet på 22,8 ha af matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap, Holbøl ejet af Henrik Pørksen Schmidt og Thomas Christensen Schmidt.
- Der forventes at indvinde til maksimalt 29 meter under terræn og til ca. 2 meter under grundvandsspejlet.
- Indvindingen forventes påbegyndt i 2025.
- Der ønskes følgende driftstider for indvinding og oparbejdning mandag - fredag fra kl. 07.00-16.00 og lørdage fra kl. 07.00-13.00 med udlevering og læsning mandag - fredag fra kl. 06.00-16.00 og lørdage fra kl. 07.00-13.00. Der er ingen drift på søndage og helligdage.
- Råstofferne påtænkes anvendt til sand- og grusfyld, bundsikringsmateriale og stabilgrus.
- Til indvindingen ønskes anvendt følgende maskiner: 2 stk. tørsorteringsanlæg, 1 stk. rundsorterer (til vådsortering), 2 stk. gummihjulslæssere, 1 stk. dosseringsanlæg, 1 stk. dumper, og 1 stk. knuser. Der vil samtidig blive anvendt 1 stk. mobil brændstoftank (5.000 liter) og 1 stk. container. Der forventes et årligt forbrug af 20 liter olie og 10.000 liter diesel.
- Der vil blive anvendt 140 m^3 vand i døgnet til vask af råstofferne. Vandet indvindes fra gravesø.
- Vedligeholdelse af maskiner foretages af autoriseret montør, som tager evt. affald med sig (spildolie, oliefiltre mm.). Småt brandbart opsamles i container, som tømmes af vognmand efter behov. Øvrigt affald kildesorteres og medtages til råstofansøgers adresse på Skovglimt 8 (vognmandsforretning). Spildevand fra mandskabsvogn opsamles i tank, som tømmes af slamsuger og køres til rensningsanlæg.
- Der ønskes adgang til råstofgraven ad eksisterende adgangsvej ud til Hønsnapvej.

2.2 Beskrivelse

Der er søgt om tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding af sand, grus og sten på del af matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap, Holbøl i Aabenraa kommune. Der søges om en 10-årig tilladelse på et 22,8 ha stort areal med en forventelig årlig indvindingsmængde på 200.000 m^3, hvoraf 5.000 m^3 af materialerne forventes at blive indvundet under grundvandsspejlet. Der vil blive gravet til maksimalt 29 meter under terræn og indvinding under grundvandsspejlet vil ske til ca. 2 meter under grundvandsspejlet. Materialerne vil blive anvendt til grus- og sandfyld, bundsikringsmateriale og stabilgrus. Det ansøgte projekt er en videreførelse af de allerede eksisterende råstofindvindingsaktiviteter i Hønsnap Grusgrav. Der har ifølge luftfotos været råstofindvinding på matriklerne siden 1954. Projektområdet vil efter endt råstofindvinding blive efterbehandlet til nærringsfattig natur med søer. Der lægges ikke muld ud efter råstofindvindingens ophør.

Projektområdet ligger indenfor det udlagte råstofgraveområde Hønsnap i Region Syddanmarks Råstofplan 2020. Området ligger ca. 200 meter vest for Hønsnap by og ca. 2,8 km nordvest for Kruså.

Projektområdet ligger indenfor et område som jf. Kommuneplan 2015-2026 for Aabenraa Kommune er udlagt som særlig værdifuldt landbrugsområde, skovrejsning uønsket, potentielle naturbeskyttelsesinteresser, potentielle økologiske forbindelser og bevaringsværdigt landskab.

Størstedelen af projektområdet er beliggende i et område med særlig drikkevandsinteresse (OSD), mens en mindre del af området i øst er beliggende i et område med drikkevandsinteresse (OD). Den del af området, som ligger indenfor OSD, ligger også indenfor indsatsområder og nitratfølsomme indvindingsområder (NFI). Projektområdet ligger udenfor indvindingsoplande til almene vandværker og boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Nærmeste vandindvindingsboring til vandværk er Holbøl Vandværk (DGU nr. 168.1002), der ligger ca. 1,6 km nord for projektområdet. Boringen er sløjfet.

I Miljøstyrelsens vandområdeplaner 2021-2027 og Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027 er der ingen målsatte vandløb, søer eller kystvande indenfor eller nær projektområdet. Ifølge Miljøstyrelsens vandområdeplaner 2021-2027 og Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027 ligger projektområdet indenfor to regionale grundvandsforekomster og tre dybe grundvandsforekomster.

Der er ikke registrerede beskyttede eller fredede naturområder indenfor projektområdet. Den nærmeste beskyttede naturtype er en mose, beliggende ca. 150 meter sydvest for projektområdet. Derudover findes to §3-beskyttede søer hhv. ca. 200 meter øst og 250 meter sydvest for projektområdet, samt et beskyttet vandløb ca. 500 meter nord for projektområdet.

Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde er beliggende i Tyskland i en afstand af 3,7 km syd for projektområdet. Det drejer sig om Natura 2000-område ”Gebiet Niehuuser Tunneltal under Krusau mit angrenzenden Flächen” som omfatter habitatområde 1122-391. Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde beliggende i Danmark er Natura 2000-område nr. 95 Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark, som omfatter habitatområde H84 og fuglebeskyttelsesområde F58. Natura 2000-området ligger i en afstand af ca. 4,9 km nord for projektområdet.

Udover strandtudse er der ikke registreret forekomster af beskyttede dyre- eller plantearter, som fremgår af habitatdirektivets bilag IV, inden for projektområdet. Den eneste øvrige bilag IV art, der er registreret i nærheden af projektområdet, er en uspecificeret flagermusart i skovområdet cirka 200 meter nord for projektområdet.

Matrikel 4b er i nordvest og i syd afgrænset af beskyttede sten- og jorddiger. Indenfor projektområdet er der registeret flere fund af ikke fredede fortidsminder. Der er ikke registreret fredede fortidsminder indenfor projektområdet, og arealet indeholder ikke fortidsmindebeskyttelseszoner til gravhøje.

3 VILKÅR

I dette afsnit fremgår vilkårene, der er tilknyttet tilladelsen. Vilkårene er som udgangspunkt stillet med hjemmel i råstofloven. Det fremgår, hvis de er stillet efter anden lovgivning.

3.1 Omfang af retten til at indvinde

1. Tilladelsen er gældende 10 år frem, hvorefter tilladelsen udløber. Såfremt indvindingen ikke er færdig, kan der søges om en ny tilladelse.

2. Der må årligt indvindes 200.000 m^3 sand, grus og sten samt muld, heraf 5.000 m^3 under grundvandsspejlet.

3. Projektet skal holdes inden for det indtegnede område (herefter kaldet projektområdet), som fremgår af bilag 1.

4. Der må kun graves i de områder af projektarealet, som er indenfor den grænse som afstandsvilkårene i kapitel 3.3 angiver. Området der må graves i kaldes indvindingsarealet. Dette areal skal sættes af i marken af en landinspektørvirksomhed eller på tilsvarende vis efter nærmere aftale med regionen.

5. Afmærkningen af indvindingsarealet skal være tydelig. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadigede. Det kan f.eks. ske med betonringe.

6. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med graveplanen, jf. bilag 3 med de ændringer, som fremgår af denne råstoftilladelses vilkår. Eventuelle andre ændringer i graveplanen skal godkendes skriftligt af regionen.

7. Til råstofindvinding, herunder efterfølgende behandling af materialerne, må kun anvendes de i ansøgningen angivne maskiner: 2 stk. tørsorteringsanlæg, 1 stk. rundsorterer (til vådsortering), 2 stk. gummihjulslæssere, 1 stk. dosseringsanlæg, 1 stk. dumper, 1 gravemaskine og 1 stk. knuser. Afvigelser herfra kan kun ske efter forudgående skriftlig accept fra regionen.

8. Stationære tørsorteringsanlæg, samt knuseanlæg må ikke placeres nærmere nærmeste beboelse end 365 meter og mobile tørsorteringsanlæg må ikke placeres nærmere end 200 meter med mindre det ved en støjberegning kan dokumenteres at anlæggene overholder de vejledende støjgrænser. Støjberegningen skal accepteres af Region Syddanmark.

9. Regionen skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem (dvs. hvilken virksomhed) der forestår indvindingen.

10. Driftsmedarbejdere skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse samt den til en hver tid gældende grave- og efterbehandlingsplan. Ét eksemplar af tilladelsen skal være tilgængelig for driftsmedarbejderne i råstofgraven, enten i maskiner eller mandsskabsfaciliteterne.

3.2 Drift

11. For at beskytte naboer mod støj er der fastsat driftstider, som er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledning *Ekstern støj fra virksomheder* (vejledning nr. 5/1984).

    Råstofgravens driftstider er:
    a. Råstofindvinding: Hverdage mandag til fredag kl. 07.00-16.00 og lørdage kl. 07.00-13.00 (*dog ikke helligdage og juleaftensdag*).
    b. Udlevering og læsning: Hverdage mandag til fredag kl. 06.00-16.00 og lørdage kl. 07.00-13.00 (*dog ikke helligdage og juleaftensdag*).
    c. I helt enkeltstående tilfælde kan det være nødvendigt at fravige de generelle åbningstider. Dette må kun ske med forudgående skriftlig accept fra regionen.
        i. Fraviges de generelle åbningstider skal grænseværdier for støj fortsat overholdes jf. nedenstående støjskema.
    d. Under etableringsfasen, som omfatter anlæggelse af støjvolde og afrømning af muld, evt. med andre maskiner end de der nævnt i vilkår 7, accepteres en overskridelse af grænseværdierne for støj på hverdage mellem klokken 7.00 og 17.00. Her skal en grænseværdi på 70 dB (A) overholdes

12. Efter etableringsfasen må det ækvivalente støjniveau (det vil sige støjens middelværdi over et længere tidsrum: Om dagen 8 timer, om aftenen 1 time og om natten ½ time) fra indvindingsområdet i driftssituationen ikke overstige følgende værdier målt/beregnet ved nabobebyggelser:

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag **Lørdag**	07.00 – 18.00 07.00 – 14.00	55 dB (A)
Mandag – fredag **Lørdag** **Søn- og helligdage**	18.00 – 22.00 14.00-22.00 07.00 – 22.00	45 dB (A)
Mandag – fredag **Lørdag** **Søn- og helligdage**	22.00 – 07.00 22.00 – 07.00 22.00 – 07.00	40 dB (A)

Grænseværdien er gældende i det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 meter fra beboelse i det åbne land. Grænseværdien (fx 45/40/35 dB(A)) er gældende overalt i områder til støjfølsom arealanvendelse.

Det maksimale støjniveau L_{pAmax} må i alle dage i tiden fra kl. 22.00 til kl. 07.00 ikke overstige 55 dB (A) målt/beregnet ved nærmeste nabobebyggelse.

Hvis regionen finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres i henhold til gældende støjvejledninger, og skal udføres af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen jf. følgende liste: Hvis regionen finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifterne hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres i henhold til gældende støjvejledninger, og skal udføres af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen, jf. følgende liste: Godkendte laboratorier og enkeltpersoner

Viser målingerne/beregningerne, at virksomheden overskrider grænseværdierne, skal virksomheden lade foretage afhjælpende foranstaltninger og dokumentere, at grænseværdierne overholdes ved en efterfølgende kontrolmåling/-beregning udført af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen.

13. Virksomhedens drift må ikke give anledning til gener i form af tydeligt hørbare toner eller impulser, lavfrekvent støj, infralyd og vibrationer, som efter regionens vurdering er væsentlige ved omgivende beboelser og øvrige typer opholdsrum. Regionen vil tage udgangspunkt i gældende vejledninger og retningslinjer ved vurderingen af, om der er tale om væsentlige gener.

    Ved tilladelsens ikrafttrædelse gælder således følgende krav vedr. lavfrekvent støj og infralyd samt vibrationer (vægtet accelerationsniveau):

Anvendelse	**Tidspunkt**	**Lavfrekvent støj (A-vægtet niveau: 10 – 160 Hz) $L_{pA,LF}$**	**Infralyd (G-vægtet lydniveau) L_{pG}**
Beboelsesrum, herunder i børneinstitutioner og lign.	18.00 – 07.00	20 dB	85 dB
	07.00 – 18.00	25 dB	85 dB
Kontorer, undervisningslokaler og andre støjfølsomme rum	Alle tidspunkter	30 dB	85 dB
Øvrige rum i virksomheder	Alle tidspunkter	35 dB	90 dB
Anvendelse			**KB-Vægtet accelerationsniveau L_{aw}**
Boligområder (inkl. byzone) (hele døgnet) Boliger i blandet bolig-/erhvervsområde (centerområder - byzone eller landzone) samt jf. støjvejledningen boliger i det åbne land fra 18.00 – 07.00 Børneinstitutioner og lignende			75 dB
Boliger i blandet bolig-/erhvervsområde (centerområder – byzone eller landzone) samt. Jf. støjvejledningen og boliger i det åbne land (07.00 – 18.00) Kontorer, undervisningslokaler og lignende			80 dB
Erhvervsbebyggelse			85 dB

14. Hvis regionen finder det nødvendigt, skal indvinder for egen regning lade udføre målinger og beregninger samt dokumentere, at de vejledende grænseværdier for lavfrekvent støj, infralyd og/eller vibrationer er overholdte. Målinger og beregninger skal udføres af et laboratorium eller person, som aktuelt er godkendt til dette af Miljøstyrelsen, jf. følgende liste: Godkendte laboratorier og enkeltpersoner.

15. Såfremt der er væsentlige gener eller de vejledende støjgrænser ikke overholdes, skal der træffes foranstaltninger til at nedsætte støjgener (f.eks. ved at forsyne båndtransportørens returløb med gummibeklædning, indkapsle maskindele eller montere gummisold, afskærme støjkilder med støjskærme eller ved at placere volde mod de nærliggende beboelser), således at væsentlige gener undgås og vejledende støjgrænseværdier overholdes.

16. Etableringen af støjvolde mv. skal ske i en med regionen nærmere aftalt periode. Naboerne skal informeres om denne etablering mindst 14 dage forinden opstart.

17. Der skal etableres støjvolde langs den østlige afgrænsning af projektområdet på matr. nr. 4b Hønsnap, Holbøl for at mindske støjgener fra råstofgraven principskitsen herunder:

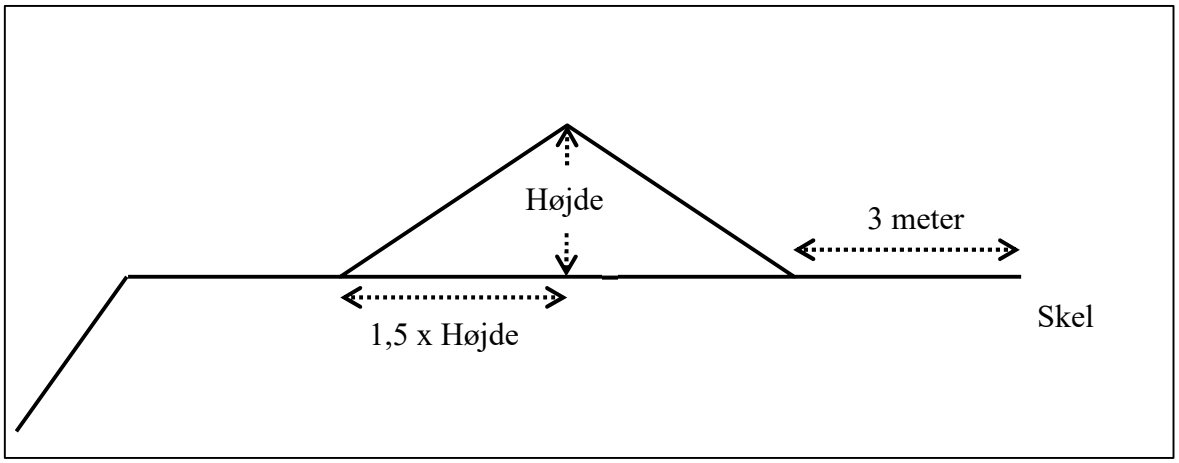

Principskitse for etablering af en støjvold med hældning 1:1,5.

18. For støjvoldene gælder:

    a. Støjvoldens fod må ikke placeres nærmere end 3 meter fra vejskel, naboskel eller levende hegn. Støjvoldene skal ligge indenfor projektarealets afgrænsning.
    b. Støjvoldens hældning må ikke udgøre en risiko for nedskridning.
    c. Støjvolden(e) skal have en højde på ca. 4 meter.
    d. Støjvolden(e) skal blive liggende i hele indvindingsperioden medmindre der foreligger skriftlig accept fra regionen, og må ikke efter indvindingens ophør fjernes uden skriftlig accept fra regionen.

19. Driften må ikke give anledning til væsentlige støvgener uden for virksomheden. Der skal træffes de fornødne foranstaltninger til hindring af støvdannelse fra interne transportveje, materialebunker og produktionsanlæg mv. (f.eks. i form af vanding af lagerbunker, gravefronter og vanding samt renholdelse af interne veje).

20. Råstoffer og jorddepoter skal placeres til mindst mulig gene for nærliggende beboelsesejendomme.

3.3 Adgangsforhold og afstande

Vilkår efter råstofloven

21. Adgangsvejen skal uden for åbningstiden være aflåst/afspærret med bom eller kæde. Dette skal ske for at sikre, at uvedkommende ikke har adgang til råstofgraven, da dette erfaringsmæssigt udgør en risiko for, at der deponeres affald eller for dieseltyveri, hvilket udgør en forureningsrisiko.

22. Adgang til råstofgraven skal være via Hønsnapvej, og det er ikke tilladt at anvende andre adgangsveje.

23. Adgangsvejens hældning skal være således, at der ikke ledes vand og materialer fra adgangsvejen ud på offentlig vej.

24. Adgangsvejen skal renholdes, for at undgå, at der trækkes materialer ud på offentlig vej.

Graveafstande og begrænsninger

25. Der må ikke graves nærmere end 3 meter fra privat vej, digefod til beskyttede diger og naboskel. Der må efter de 3 meter ikke graves stejlere end et skråningsanlæg på 1:2, over grundvandsspejlet jf. følgende figur:

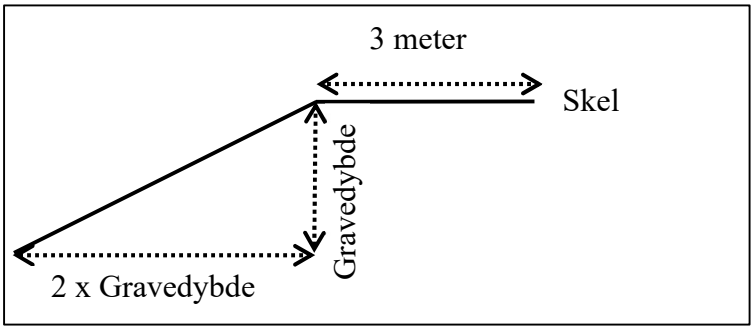

Principskitse for gravning nær privat vej, digefod til beskyttede dige og naboskel.

Gravefronter og skråningsanlæg til skel fremgår også af bilag 2.

26. Hvis der graves stejlere end vilkår 25, skal de 3 meter fra skel tillægges 1 x gravedybden, jf. figuren herunder:

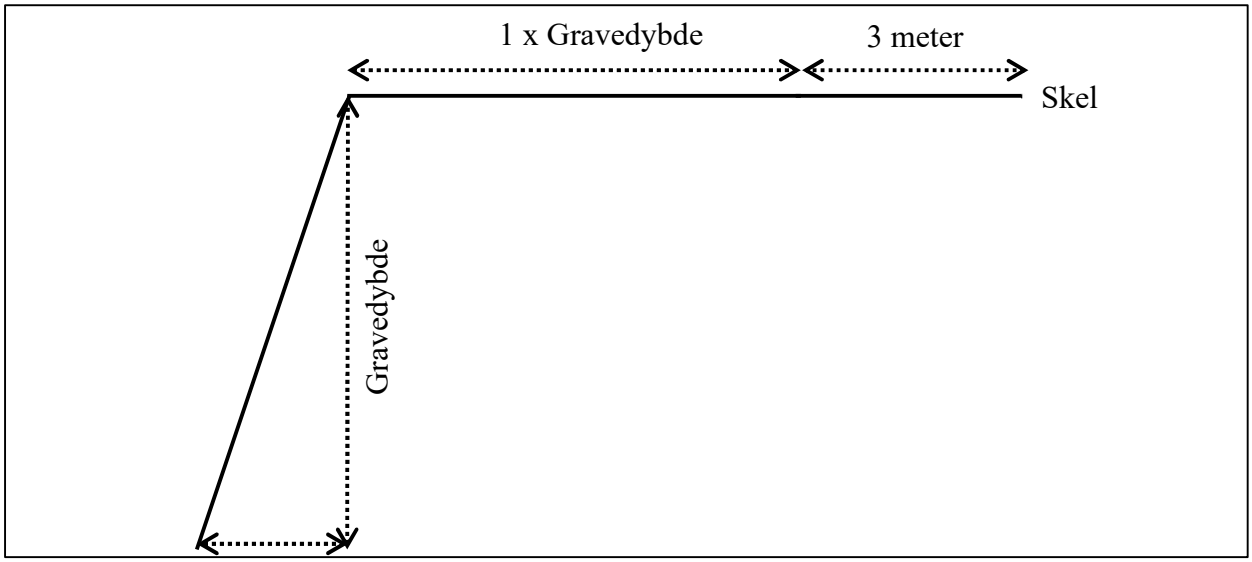

Principskitse for stejl gravning.

27. Der må ikke graves nærmere end 7 meter til digefod langs det sydlige skel til matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl. Der kan etableres en 4 meter bred markvej langs med det sydlige skel. Vejen skal etableres, så der holdes en afstand på mindst 3 meter mellem vejen og digefoden til det beskyttede dige. Efter de samlede 7 meter fra digefoden og vejen må der ikke graves med en stejlere hældning end 1:2.

28. Gravefronter indenfor matr.nr. 4b Hønsnap Holbøl må graves i et skråningsanlæg indtil 1:1,5 ved de yderste gravefronter, se bilag 2 der viser disse yderste gravefronter.

29. Tilladt gravedybde er til 2 meter under grundvandsspejlet, svarende til ca. kote 29 DVR90, under forudsætning af at skråningsanlæg og øvrige afstands- og begrænsningsvilkår overholdes.

30. Gravningen må ikke give risiko for nedskridning ind over graveafstande til omgivelserne.

31. Gravning under grundvand skal ske, så der ikke kan ske skred og så færdsel langs søen er sikker. Skråningerne under grundvand må ikke være stejlere end 1:5 langs bredderne. Efter 3 meter fra bredden må der graves med en hældning på 1:3.

32. De potentielle yngle og – rasteområder angivet på kortet herunder skal friholdes for råstofindvinding og muldpålægning, for at sikre, at bestanden af bilag IV-arten strandtudse kan opretholde sin økologiske funktionalitet i området. For delområde 3 accepteres kørsel i perioden 1. oktober til 31. april.

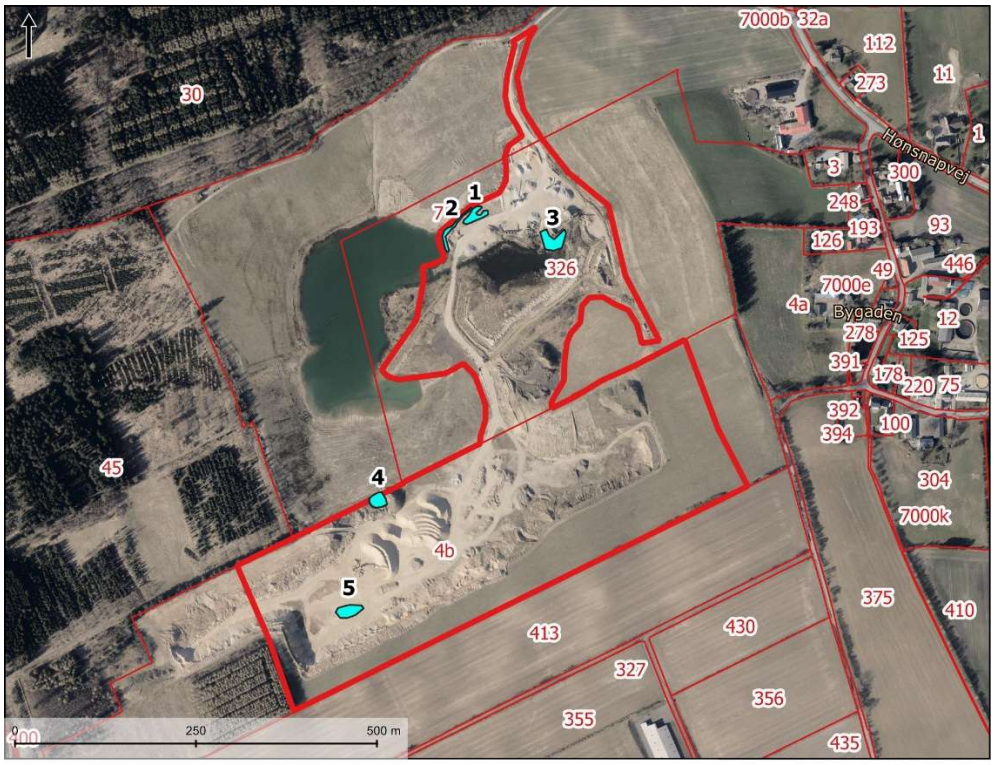

Kort over potentielle yngle- og rasteområder, der skal friholdes for råstofindvinding, for at sikre, at den potentielle bestand af bilag IV-arten strandtudse kan opretholde sin økologiske funktionalitet i området. Nummer 1 er et udtørret, sandet vandhul. Nummer 2 er et sandet område langs vandkanten med blødt substrat. Nummer 3 er et hjulspor med vegetation og mudderbund. Nummer 4 er et vandhul indeholdende dybe og lavvandede partier. Nummer 5 er et tudseskrab etableret imellem 2024 og 2025.

33. Der må ikke etableres tilløb, dræn eller afløb eller afledes spildevand, regnvand eller lignende uden særskilt tilladelse.

34. Støjvolde, jorddepoter, oplag eller lignende må ikke anlægges højere end 10 meter over omkringliggende terræn. Eventuel forøgelse af denne højde kan kun ske efter forudgående godkendelse hos regionen.

Bevaring af geologiske profiler

35. Blotlægges særligt værdifulde geologiske profiler i råstofgravens periferi, kan regionen i forbindelse med efterbehandlingen forlange disse profiler bevaret, af formidlingsmæssige, undervisningsmæssige og videnskabelige grunde.

3.4 Forebyggelse af forurening, håndtering af affald, vandindvinding mv.

36. Muld- og evt. overjordsdepoter skal placeres inden for det ansøgte projektområde og således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.

37. Den, der udnytter tilladelsen, skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af oliespild fra maskiner og eventuelle brændstoftanke, og for at gravearbejdet ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.

Tankning og spild

38. Køretøjer og andre maskiner skal holdes i god stand, så der ikke forekommer oliedryp.

39. Tankning af samt olieskift mv. på selvkørende maskiner skal foregå uden for det åbne indvindingsareal og skal foregå så spild undgås samt under konstant opsyn. Service og reparation skal foregå uden for indvindingsarealet og må kun udføres indenfor projektområdet, såfremt de er for store til at transportere /ikke er velegnede til transport og der anvendes passende foranstaltninger til opsamling af al spild og lækage, f.eks. spildbakker og -måtter.

40. Vask af maskiner, maskintilbehør og anlæg må ikke ske indenfor projektområdet.

41. Den mobile brændstoftank (5.000 l) til påfyldning af materiel skal stå ved indgangen til råstofgraven på materiale- og oparbejdningspladsen. Brændstoftanken skal være placeret i aflåst container med spildbakke svarende til tankens indhold.

42. Sorteringsanlæg, generatorer og andre mere *stationære anlæg* kan tankes fra en entreprenørtank, der medbringes ved hver tankning. Tankanlægget skal være indrettet, så spild undgås, og tankning skal foregå under konstant tilsyn. Service og reparation skal som udgangspunkt foregå uden for det åbne indvindingsareal og må kun udføres indenfor projektområdet, såfremt de er for store til at transportere /ikke er velegnede til transport og der anvendes passende foranstaltninger, så spild og lækage undgås, herunder for eksempel med spildbakker/-måtter med tilstrækkelig opsamlingskapacitet.

43. Mindre olie- og kemikaliespild skal opsamles straks. Større, akut forurening skal anmeldes til kommunen (ring 112).

Opbevaring og oplag

44. Der må ikke opbevares farligt affald[1] eller andet indenfor projektområdet, der kan forurene grundvand, jord og undergrund. Dette gælder også affaldstyper som f.eks. spildolie, akkumulatorer. Øvrige affaldsgrupper skal opbevares forsvarligt og uden risiko for sammenblanding, spild og forurening af omgivelserne og miljøet.

45. Regionen kan forlange alle typer af affald og oplag fjernet, såfremt det vurderes, at opbevaringen giver anledning til risiko for forurening af grundvand, jord, overfladevand og undergrund.

Vilkår efter vandforsyningsloven

Aabenraa Kommune har meddelt tilladelse til vandindvinding. Tilladelsen med vilkår og klagevejledning er vedlagt som bilag 5. Aabenraa Kommune har givet tilladelsen i henhold til vandforsyningslovens § 16. Følgende vilkår gælder blandt andet:

- Der må indvindes en vandmængde på maksimalt 140 m^3 pr. døgn og 16.000 m^3 pr. år, med en ydelse på højst 70 m^3 pr. time.
- Indvindingen af overfladevand fra gravesø skal kontrolleres ved vandmåler
- Årsindvindingen (opgjort fra den 1. januar til den 31. december) skal indberettes elektronisk til Aabenraa Kommune inden den efterfølgende 1. februar

For vandindvindingstilladelsens øvrige vilkår henvises til vandindvindingstilladelsen.

[1] Som defineret i affaldsbekendtgørelsen.

3.5 Efterbehandling m.m.

Efterbehandlingsplanen er udarbejdet under hensyn til det eksisterende landskab og i overensstemmelse med lodsejers og ansøgers ønsker samt i overensstemmelse med Aabenraa kommunes ønske om efterbehandling til natur.

Vilkår efter råstofloven

46. Efter endt gravning skal der efterbehandles til natur med søer uden pålægning af muld efter den godkendte efterbehandlingsplan, jf. bilag 3 og de ændringer, som fremgår af denne råstoftilladelses vilkår, herunder bilag 3A og 3B. Alle øvrige ændringer i efterbehandlingsplanen skal godkendes skriftligt af regionen.

47. Det beskyttede dige mellem matr.nr. 4b og 7 Hønsnap, Holbøl, skal så vidt muligt reetableres til dens oprindelige form og udstrækning under hensyntagen til potentielle yngle – og rasteområder eller efter Slots og Kulturstyrelsens anvisninger. Slots og Kulturstyrelsens tidsfrister for reetableringen af diget skal følges uanset tidspunktet for den øvrige efterbehandling af de omgivende arealer. Efterbehandlingen af de omgivende arealer tilpasses herefter det øvrige terræn. Det maksimale skråningsanlæg, der må etableres er 1:1,5.

48. Markvejen langs med det sydlige skel til matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl, beskrevet i vilkår 27, kan indgå som en del af efterbehandlingen, ligeledes kan den eksisterende interne transportvej som vist i grave- og efterbehandlingsplanen indgå i efterbehandlingen.

49. Der må ikke efterbehandles nærmere end 3 meter til digefod langs det sydlige skel til matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl ind til matr.nr. 413 Hønsnap Holbøl. Der må ikke etableres skråningsanlæg tættere end 7 meter fra digefod og ikke efterbehandles med et skråningsanlæg stejlere end 1:2.

50. Der må ikke efterbehandles nærmere end 3 meter til digefod langs det nordlige skel indtil matr.nr. 45 Hønsnap Holbøl. Der må ikke etableres skråningsanlæg stejlere end 1:2.

51. De potentielle Yngle – og rasteområder angivet på kortet under vilkår 32 skal bevares og indgå i efterbehandlingen efter godkendelse af regionen.

52. Ved etableringen af de 4 gravesøer anvendes følgende principskitse:

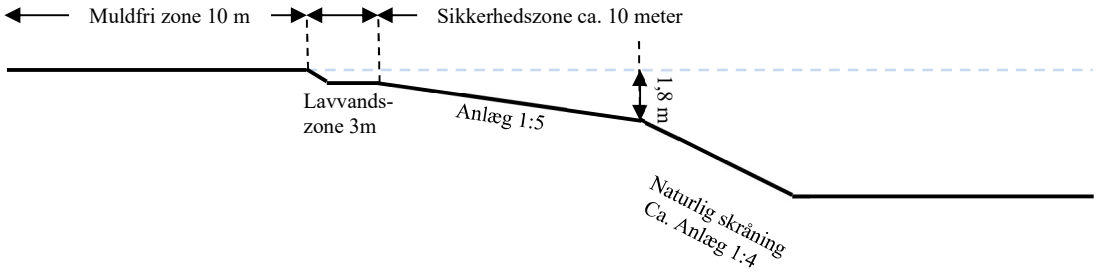

a. Søen skal anlægges med jævnt skrånende bund og bredder. Hældningen må ikke være stejlere end 1:5 indtil 1,8 m dybde (sikkerhedszone).
b. Langs søbredden i vandet skal der af sikkerhedsmæssige årsager etableres en 3,0 m bred og ikke over 1,0 dyb lavvandszone. Den må ikke udføres af, eller beklædes med hverken overjord eller muld.
c. Søbreddens længde skal gøres så lang som mulig, så den bugter sig med mange næs og vige.
d. Der udlægges en mindst 10 meter bred bræmme uden muld omkring den efterbehandlede grave-sø for at sikre vand- og naturkvaliteten i søen. Bræmmen regnes fra søens højeste vandstand. Bræmmen må fremover ikke jordbehandles, dyrkes, gødes eller sprøjtes, men skal henligge som et naturareal.
e. Eventuelle øer må ikke dannes ved opfyldning med opgravet materiale, men kan etableres ved at lade mindre partier stå u-afgravede.
f. Der må ikke laves forbindelse i mellem de 4 søer, søer, vandhuller og vandløb, heller ikke via dræn.
g. Der må af hensyn til søens naturværdi ikke udsættes ænder, fisk, eller andre dyr i søen, og der må ikke fodres i eller nær søen.

53. Hvis regionen vurderer, at det er nødvendigt, skal indvinder for egen regning lade udføre målinger og beregninger, der dokumenterer, at de i vilkår 31 og 52 beskrevne hældninger i forhold til gravedybder i søerne er overholdt. Målinger og beregninger skal udføres med drone eller tilsvarende udstyr og skal udføres af fagpersoner.

54. Arealet af de 4 gravesøer gravet i op til ca. 2 meters dybde må maksimalt være halvdelen af projektområdets areal, som vist i den ansøgte efterbehandlingsplan. Placering og form af gravesøerne kan variere. Vilkåret er ikke til hindrer for, at der kan og må opstå midlertidige vandhuller i form af

evt. tudseskrab[2] i det ujævne terræn efter råstofindvindingens ophør i perioder med meget nedbør.

55. Arealernes områder, som ikke er søer og søbredder i bunden af råstofgraven må efterlades ujævne, udjævning med maskiner behøves ikke udført. Udjævning med muld må ikke udføres. Der kan efterlades enkelte partier med mindre bunker (op til 3 meters højde) af muld, silt, sand, grus og sten i bunden af råstofgraven.

56. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til råstofgravens drift er praktisk muligt.

57. Forinden større efterbehandlingsarbejder påbegyndes, skal regionen underrettes herom, således at evt. tvivlsspørgsmål omkring efterbehandlingens udførelse kan afklares.

58. Projektområdet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger eller andet oplag, da det kan virke skæmmende.

59. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af råstoflovens § 11, stk. 1 indtræder efterbehandlingsforpligtigelsen omgående.

60. Efterbehandlingen skal være afsluttet inden tilladelsen udløber.

61. I tilfælde af gravning på tilgrænsende ejendomme kan regionen på et hvilket som helst tidspunkt under som efter gravningens afslutning forlange gennemgravning og efterbehandling af skelområdet. Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af regionen, forbliver dette vilkår tinglyst på ejendommen.

62. Der må ikke anvendes gødning eller pesticider indenfor projektområdet. Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af regionen, forbliver dette vilkår tinglyst på ejendommen.

63. Der skal stilles en økonomisk sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen; se nærmere i afsnit 5. Regionen kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet eller mindsket, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerheden skal gælde til efterbehandlingen er udført og godkendt af regionen.

[2] Tudseskrab i form af mindre fordybninger i landskabet i maksimalt 1 meters dybde og op til 150 m^2 med fladt skrånende sider, som vil indeholde vand i årets våde måneder, og være tørlagte i årets tørre perioder.

4 GENERELLE BESTEMMELSER

Følgende gælder i øvrigt efter råstofloven og efter andre love og bestemmelser:

4.1 Tilsyn

Regionen er tilsynsmyndighed og fører tilsyn med at vilkår meddelt i medfør af råstofloven overholdes jf. råstoflovens § 31, stk. 1. Regionen kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal lovliggøres inden for en nærmere fastsat frist, jf. råstoflovens § 33, stk. 3. Regionen kan, såfremt et påbud ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, lade de påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning.

4.2 Tinglysning af efterbehandlingsvilkår

Når afgørelsen er endelig og klagefristen er udløbet, tinglyser regionen vilkårene for efterbehandling på ejendommen.

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning. Tinglysningen sker i medfør af råstoflovens § 10, stk. 6 med regionen som påtaleberettiget.

Ejer skal efter loven betale for tinglysningen. Når tinglysningen er sket, sender regionen en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Når efterbehandlingen af indvindingsområdet er godkendt af regionen, vil de tinglyste vilkår med undtagelse af vilkår 61 og 62 blive aflyst og sikkerhedsstillelsen blive frigivet.

4.3 Arkæologi

Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til Museum Sønderjylland, se bilag 6. Danefæ og danekræ tilhører staten. Danefæ skal afleveres til Museum Sønderjylland og danekræ til et af statens naturhistoriske museer. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet.

4.4 Råstofafgift

Råstofindvinderen er forpligtet til at betale råstofafgift. Råstofindvinderen skal lade sig registrere for råstofafgift hos told- og skatteforvaltningen. Registreringen sker gennem Erhvervsstyrelsen, www.virk.dk

Råstofindvinderen skal med udgangen af hvert kvartal senest den 15. i efterfølgende måned, angive og betale råstofafgiften til told- og skatteforvaltningen. Læs mere i affalds- og råstofafgiftsloven.

4.5 Underretning ved konkurs, overdragelse af rettigheder mv.

I tilfælde af indvindingsvirksomhedens konkurs, betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer, som den, der driver indvindingsvirksomheden, forpligtet til straks at underrette regionen.

Ønsker man at overdrage indvindingstilladelsen til en anden, skal dette i god tid forinden anmeldes til regionen, vedlagt en af den nye indvinder underskrevet erklæring, der fastslår, at man er bekendt med alle tilladelser, vilkår, aftaler mv. og er indforstået med at man overtager alle forpligtigelser.

Der skal stilles sikkerhed fra den nye indvinder, og regionen kan kræve en ny grave-/efterbehandlingsplan udarbejdet og indsendt til godkendelse.

4.6 Indberetning af indvunden mængde

Der skal hvert år gives oplysninger til regionen om arten og mængden af de råstoffer, der indvindes i råstofgraven, samt om anvendelsen heraf. Indberetningen skal ske via den digitale løsning, som regionen udsender årlig information om til alle indvindere. Regionen videresender indberetningen til Danmarks Statistik.

4.7 Indberetning til GEUS

Resultater af evt. udførte råstofboringer, prøveboringer i jorden samt geofysiske undersøgelser mv. skal indberettes til GEUS inden tre måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer, jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

4.8 Tilførsel af jord

Tilførsel af såvel forurenet som uforurenet jord til råstofgrave og tidligere råstofgrave er forbudt jf. jordforureningslovens § 52. Der kan søges dispensation.

4.9 Miljølovgivning i øvrigt

Gældende miljøregler vedr. tanke, beholdere og tankanlæg (med olieprodukter, benzin og lignende) er også gældende i råstofgrave.

Gældende miljøregler vedrørende miljøfremmede stoffer samt bortskaffelse af haveaffald/afbrænding gælder ligeledes i råstofgrave.

Miljøkrav, som beskrevet i den til hver tid aktuelle version af autoværkstedsbekendtgørelsen, ved reparation og vask af motordrevne køretøjer, som kan indplaceres under motorkøretøjer[3], er også gældende for motordrevne køretøjer, som anvendes i råstofgrave.

Gældende miljøregler vedr. opbevaring, deponering og bortskaffelse af affald gælder også i råstofgraven. Bortskaffelse af affald skal derfor ske i henhold til gældende affaldsregulativer for Aabenraa Kommune og affaldsbekendtgørelsens kap. 9.

4.10 Forsyningsledninger

Før gravning påbegyndes, har indvinder pligt til at indhente oplysninger om ledningsføringer på arealet i Ledningsejerregisteret (LER).

5 SIKKERHEDSSTILLELSE

JACOBSEN STEN OG GRUS ApS skal stille en sikkerhed til sikring af efterbehandlingsarbejderne på matr. nr. 7, 4b og 326 Hønsnap, Holbøl i Aabenraa Kommune på kr. 2.825.000 indeks 122,71 2025K2.

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en efterbehandlingspris på natur inkl. søer 125.000 kr. pr. (åben) hektar.

Der skal fremsendes en sikkerhedsstillelse til regionen, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsens størrelse er betinget af, at det aktuelle gravefelt ikke overstiger 22,8 ha, og kan reguleres, når regionen skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Sikkerhedsstillelsen reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal.

Sikkerhedsstillelsen skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af regionen, idet sikkerhedsstillelsen først da vil kunne frigives.

Sikkerheden stilles i form af anfordringsgaranti uden udløbsdato fra indvinders pengeinstitut.

[3] Definitionen af motorkøretøjer findes i færdselsloven (lov nr. 287 af 10 juni 1976 med senere ændringer).

6 ANSØGNINGSPROCESSEN

Afsnit 6.1 beskriver forløbet omkring myndighedshøringen og de indkomne høringssvar samt regionens bemærkninger til disse. Under afsnit 6.3 beskrives forløbet omkring partshøringen, de indkomne høringssvar og regionens bemærkninger til disse.

6.1 Myndighedshøring

Ansøgningsmaterialet har i perioden 8. april 2025 til 6. maj 2025 været sendt i myndighedshøring jf. råstoflovens § 8 med henblik på samordning med andre myndigheder for at klarlægge, om en råstoftilladelse på arealet kræver øvrige tilladelser, dispensationer og lignende. Materialet har været sendt til følgende myndigheder:

- Aabenraa Kommune
- Museum Sønderjylland
- Vejdirektoratet
- Haderslev Stift
- Energinet
- Evida

Der indkom følgende høringssvar, som er gengivet kort nedenfor:

Hvem	Bemærkninger	Regionens bemærkninger
Aabenraa Kommune	Kommunen har bl.a. bemærket, at der skal søges tilladelse til grundvandssænkning og vandindvinding.	Regionen har videresendt kommunens ansøgningsskema til ansøger.
Museum Sønderjylland	Museet opfordrer indvinderen til at kontakte dem i god tid inden råstofindvindingen for eventuelt at få foretaget en frivillig arkæologisk forundersøgelse af arealerne. Formålet er dels at undgå, at eventuelle fortidsminder ødelægges under indvindingen, og dels at forhindre, at indvindingen må standses, indtil fortidsminderne er udgravet i henhold til Museumslovens bestemmelser. Museet har desuden ønsket, at deres fulde arkæologiske udtalelse sendes til indvinderen.	Regionen har efterkommet museets ønske ved at fremsende den fulde udtalelse og samtidig anbefalet indvinderen at få foretaget en arkæologisk forundersøgelse.

6.2 Miljøvurderingsloven

Screeningsafgørelsen

Projektet er opført på miljøvurderingslovens bilag 2, hvilket betyder, at regionen har foretaget en screening af projektet efter kapitel 8 i miljøvurderingsloven.

Regionen har på baggrund af den gennemførte screening vurderet, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. lovens § 16. Der er derfor ikke krav om en miljøvurdering, og der skal derfor ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport i forbindelse med ansøgningen om tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer på det ansøgte areal.

Regionens screeningsafgørelse inkl. vurdering fremgår af bilag 4.

Screeningsafgørelsen har været i høring ved berørte parter i perioden 22. august 2025 til 19. september 2025. Der er indkommet høringssvar, som er indarbejdet i screeningsafgørelsen.

Afgørelsen om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøkonsekvensrapport (tidl. VVM-redegørelse), er meddelt den 22. september 2025 i henhold til miljøvurderingslovens § 21. Klagefristen var til og med den 20. oktober 2025.

Projektarealet, som blev screenet, er efterfølgende blevet reduceret i ansøgningen om råstofindvinding. Derfor er der i råstofindvindingstilladelsen angivet større afstande til § 3-beskyttet mose og sø. Råstofindvindingstilladelsen med de stillede vilkår sikrer, at der ikke er nogen væsentlig miljøpåvirkning forbundet med indvindingen.

6.3 Partshøring

Regionen har foretaget en partshøring i medfør af forvaltningslovens § 19. I forbindelse med partshøringen har regionens udkast til tilladelse samtidigt været i høring hos Aabenraa Kommune om fastsættelse af vilkår om efterbehandling i medfør af råstoflovens § 10a.

Der er følgende myndigheder og parter i denne sag:

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Aabenraa Kommune	Berørt myndighed		lha@aabenraa.dk og industri@aabenraa.dk
Museum Sønderjylland	Berørt museum		planer@msj.dk
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)	Berørt myndighed		mail@sgav.dk
Slots og kulturstyrelsen	Berørt myndighed		aka@slks.dk og post@slks.dk

Navn	Grund til partsstatus	Berørt ejendoms adresse	Kontaktadresse
Haderslev Stift	Berørt stift		kmhad@km.dk
Lodsejer Henrik Pørksen Schmidt	Lodsejer (ejer, matr.nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl)	matr.nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl)	
Lodsejer Thomas Christensen Schmidt	Lodsejer (ejer matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl)	matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl	
JACOBSEN STEN OG GRUS ApS	Indvinder		kj@kenneth-jacobsen.dk
Lodsejere i skel samt beboelse indenfor 300 meter.	Berørte parter	Beboere og ejere af følgende matrikler: 7000e Hønsnap Holbøl, 4a Hønsnap Holbøl, 413 Hønsnap Holbøl, 45 Hønsnap Holbøl, 30 Hønsnap Holbøl, 3 Hønsnap Holbøl, 248 Hønsnap Holbøl, 193 Hønsnap Holbøl, 126 Hønsnap Holbøl. 304 Hønsnap Holbøl, 100 Hønsnap Holbøl, 75 Hønsnap Holbøl, 220 Hønsnap Holbøl, 178 Hønsnap Holbøl, 26 Hønsnap Holbøl, 391 Hønsnap Holbøl, 278 Hønsnap Holbøl, 44 Hønsnap Holbøl, 12 Hønsnap Holbøl, 125 Hønsnap Holbøl	

Høringen er sendt til myndigheder og parter. Høringen forløb i perioden 13. marts 2026 til 10.april 2026 og der indkom følgende høringssvar:

Ejendommen/part	Bemærkninger	Regionens bemærkninger
75 Hønsnap Holbøl	Spørgsmål vedr. muligheder for stisystemer og orientering om fejlstrøm	Regionen har ikke myndighedskompetencen til at kræve stisystemer i de efterbehandlede dele af grusgraven, samt på anden mands ejendom. Derudover er det af sikkerhedsmæssige hensyn ikke hensigtsmæssigt at lade offentligheden bevæge sig frit rundt i den aktive grusgrav. Vedr. fejlstrøm har regionen spurgt ind til forholdet hos indvinder og griseavleren. Indvinder fortæller, at hans elektriker har oplyst, at der ikke er fejl i anlæggets opsætning. Indvinder og griseavler fortæller, at der er etableret et samarbejde med måleudstyr (er opsat), for at finde årsagerne til eventuelle fejlstrømme.

Borger	Bekymring og spørgsmål til trafiksikkerhed samt ønske om cykelsti eller en såkaldt "miljøvej". Bemærkninger om ændrede vindforhold pga grusgraven, kraftig vind giver gener i form af blæst og støv.	Trafiksikkerhed hører ikke til regionens myndighedskompetence, hvorfor regionen viderebringer oplysningerne til Aabenraa Kommune. Regionen undersøgte på baggrund af henvendelsen terræn og omfanget af træer før Hønsnap grusgrav blev etableret. Det kan konstateres at tidligere, da grusgraven var placeret på andre dele af område, blev der fældet nogle træer. Det er før den nuværende indvinder overtog grusgraven og før meddelelse af den sidste råstoftilladelse, som denne råstoftilladelse træder i stedet for. Der er ikke overlap mellem arealerne. Dog kan det konstateres, at der er plantet træer de steder, hvor der har været fredsskovspligt. Det betyder dog, at den tilladelse der meddeles ikke ændrer vindforholdene, da der ikke fældes træer i indeværende projekt. Bakketoppen imellem materialepladsen og byen bibeholdes fortsat. Vedr. støvgener indeholder tilladelsen vilkår om vanding af indfaldsvejen og interne veje, hvorfor landsbyens borgere opfordres til at rette henvendelse til indvinderen eller regionen, hvis vandingen af vejene ikke er tilstrækkelig.
Slots og Kulturstyrelsen	Bemærkning vedr. vilkår 47 og ordlydens muligheder for fejlfortolkning i forbindelse med tidsperspektivet for reetablering sammen med ny oplysning om at der ved afgørelse af 2. februar 2026 er meddelt afslag på retlig lovliggørende dispensation til at opretholdelse af den ulovlige fjernelse af den berørte digestrækning BD.049.411, beliggende mellem matr.nr. 7 og 4b.	Regionen tilpasser det pågældende vilkårs ordlyd, så det vil fremgå, at det er slots og kulturstyrelsens eventuelle kommende afgørelse, som skal følges både i form og i forhold til tidsperspektivet. Høringssvaret har derud foranlediget at regionen har konsekvensrettet i begrundelsesafsnittet og etableret kontakt til Slots & Kulturstyrelsen for at koordinere reetableringen af diget og afgørelsens vilkår om potentielle yngle og rasteområder.
Ejer af 413 Hønsnap Holbøl	Bekymring for og efterspørgsel på yderligere oplysninger om hydrologiske forhold og konsekvenser for sin egen matrikel 413 Hønsnap Holbøl.	Regionen har genbesøgt vurderingen af de hydrologiske forhold på baggrund af høringssvaret. Det er fortsat regionens vurdering, at den ansøgte råstofindvinding ikke vil påvirke hydrologien på nabomatriklen. Ejeren af 413 Hønsnap Holbøl har fået regionens uddybende svar tilsendt direkte.
Ansøger/ Indvinder	Spørgsmål til forståelsen af håndteringen af yngle – rasteområder for delområde 3.	Regionen har på baggrund af spørgsmålet ændret i ordlyden for vilkåret om yngle- og rasteområder, således at kørsel i vintermånederne tillades for delområde 3. Det skyldes, at dette ene område var et kørespor i skyggen af træer og buske bag en af grusgravens faste anlæg. Dette kørespor var let fugtigt og blev

		benyttet af paddeyngel af skrubtudse og butsnudet frø i de tørre sommermåneder i dagtimerne som rasteområde og afveg fra de andre yngle-rasteområder ved at være et areal med urtevegetation omgivet af buske. Køresporet vil gro til af altoverskyggende buske og træer og dermed blive mindre attraktivt hvis ikke kørsel med maskiner holder tilgroningen nede i vinterhalvåret.
Aabenraa Kommune	Aabenraa Kommune har kommet med høringssvar af flere omgange hvoraf hovedpunkterne omhandler vandindvindingstilladelsen og forholdet til indsatsbekendtgørelsen. Derudover har høringssvarene indeholdt kommentarer til diger og potentielle yngle-rasteområder samt en oplysning om at boring DGU nr. 168.1002 tilhørende Holbøl Vandværk. Holbøl Vandværk er et distributionsvandværk. Det oplyses, at der ikke indvindes vand fra DGU nr. 168.1002.	Som opfølgning på høringssvaret vedr. vandindvindingstilladelsen og dermed råstoftilladelsens forhold til indsatsbekendtgørelsen har regionen taget kontakt til Aabenraa Kommune, herunder fremvist yderligere erfaringsdata vedr. den vandindvinding, der sker ved råstofindvinding og ved indvinding af vaskevand fra en overfladesø. Aabenraa Kommune har sidenhen meddelt, at vandindvindingstilladelsen fastholdes. Regionen anerkender, at for arten strandtudse vil kørespor og vandpytter også kunne fungere som potentielle, potentielle yngleområder. Regionen kan dog ikke stille vilkår til kommende potentielle yngle-rasteområder, som ikke eksisterer endnu. Et sådan vilkår vil ikke leve op til de forvaltningsretlige principper om klarhed, tydelighed og rimelighed. Da områderne endnu ikke er opstået vides det ikke, hvor de er, hvilke områder, der dermed skulle friholdes og hvordan de ville skulle kunne defineres. Regionen vurderer derfor, at der ikke kan stilles vilkår om at endnu ikke kendte / endnu ikke opståede områder friholdes fra råstofindvinding. Sådanne områder må derfor håndteres ved tilsyn. Vedr. afstanden til diger, er råstoftilladelsens vilkår i overensstemmelse med kommunens afstandskrav.

Bemærkningerne til udkastet har givet anledning til mindre ændringer af enkelte vilkår. Herunder vedr. delområde 3 i vilkår 32 samt om efterbehandlingen vedr. diget, der er fjernet. Derudover er der sket konsekvensrettelse i begrundelsesafsnittet for diger og ændret i beskrivelsen vedr. en boring, som Aabenraa kommune har oplyst, som sløjfet. Det er regionens vurdering, at ændringerne kun er til ugunst for indvinderen, hvorfor ændringerne har været i ekstrahøring hos indvinderen via en telefonsamtale og oplæsning.

7 REGIONENS VURDERING AF SAGEN

7.1 Lovgrundlag

En råstoftilladelse skal, jf. råstoflovens § 10, stk. 1, indeholde vilkår om virksomhedens drift og om efterbehandling af arealet med henblik på at begrænse miljømæssige gener og forebygge forurening af grundvandet og jorden.

Tilladelsen kan, jf. råstoflovens § 10, stk. 2, indeholde vilkår om at råstofferne skal oparbejdes bedst muligt i forhold til deres kvalitet eller skal anvendes til bestemte formål. Jf. råstoflovens § 10, stk. 3 kan regionsrådet fastsætte yderligere vilkår for at varetage de hensyn, der er nævnt i lovens § 3.

7.2 Gennemgang af hensyn og vurderinger

Projekttilpasninger

Ansøger har efter den oprindelige ansøgning indsendt supplerende materiale, som beskriver håndtering af afstande til diger og skel, skrænter, en ekstra markvej, den interne kørevej søer samt den potentielle tilstedeværelse af strandtudser.

Ansøger har af 28. november 2025 indsendt en revideret grave- og efterbehandlingsplan, der bl.a. indeholder en tilpasning af det ansøgte areal, hvor en del af arealet i sydvest udgår fra projektområdet.

Habitatbekendtgørelsen

Før der meddeles tilladelse efter råstofloven, skal der ifølge habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. I så fald skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Der kan endvidere ikke meddeles tilladelse efter råstofloven, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

Vurdering efter § 6 i habitatbekendtgørelsen (Natura 2000-områder):

Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde er beliggende i Tyskland i en afstand af 3,7 km syd for projektområdet. Det drejer sig om Natura 2000-område ”Gebiet Niehuuser Tunneltal under Krusau mit

angrenzenden Flächen". Natura 2000-området har et samlet areal på 137 ha. Området omfatter habitatområde 1122-391. Området består af karakteristisk istidstunneldal, med forskellige biotoper såsom vandområder, skov og græsområder. Udpegningsgrundlaget består af forskellige naturtyper og sumpvindelsnegl.

Det er vurderet på baggrund af det ansøgte projekts udformning, karakteristika og udpegningsgrundlagets arter og naturtyper for, samt afstanden til det nærmeste natura 2000 område, at der ikke er risiko for en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget eller områdets integritet.

Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde beliggende i Danmark er Natura 2000-område nr. 95 Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark, som omfatter habitatområde H84 og fuglebeskyttelsesområde F58. Natura 2000-området ligger i en afstand af ca. 4,9 km nord for projektområdet.

Natura 2000-områdets centrale element er Sønderjyllands største sø, Hostrup Sø, med omkringliggende moser og overdrevsarealer. Området rummer hhv. over 5 % og ca. 15 % af det samlede areal med tørvelavning og nedbrudt højmose i den kontinentale biogeografiske region i Danmark. Områderne med nedbrudt højmose giver mulighed for gendannelse af plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv og er vigtige for trane og rødrygget tornskade. Søgård Skov og Vilsbæk Krat er levested for sortspætte og indeholder primært skovhabitatnaturtyper samt vandhuller. Natura 2000-området ligger på kanten af israndslinjen, hvor landskabet er særlig kuperet med en tunge, der rækker ud vest for israndslinjen til et mere fladt landskab. Her ligger Hostrup Sø med de store mosearealer, som blev dannet i en inderlavning. Det kuperede morænelandskab ses tydeligst på den høje og østlige del af Bjergskov, hvor det meget artsrige sure overdrev ligger. I Søgård Skov er jordbunden varieret, hvilket har medvirket til, at der er fundet 6 forskellige skovhabitattyper.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H84 og F58 i gældende Natura 2000-plan 2022-2027 fremgår af nedenstående tabeller:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 84		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Højmose* (7110)	Nedbrudt højmose (7120)
	Hængesæk (7140)	Tørvelavning (7150)
	Bøg på mor (9110)	Bøg på mor med kristtorn (9120)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Stor vandsalamander (1166)	Odder (1355)
	Damflagermus (1318)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Søbred med småurter (3130) er ikke tilstede i habitatområde 84. Den nævnte naturtype gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 58		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Havørn (Y)
	Rørhøg (Y)	Trane (Y)
	Tinksmed (Y)	Stor hornugle (Y)
	Mosehornugle (Y)	Sortspætte (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Havørn, Rørhøg, Tinksmed og Mosehornugle er ikke tilstede i fuglebeskyttelsesområde 58. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

Der er observeret stor hornugle ca. 1 km væk i 2015 ifølge Naturbasen.dk. Observationen er blevet foretaget i samme periode som råstofaktiviteterne har været i drift. Samtidigt er det kendt fra andre råstofgrave, at stor hornugle gerne laver et hul eller en fordybning på stejle skrænter, eller en rede direkte på en bunke sten. En fortsættelse af råstofaktiviteterne vurderes derfor ikke at have en negativ påvirkning af stor hornugle, da det ansøgte projekt ikke forringer stor hornugles muligheder for at sprede sig, men derimod sikrer, at området forbliver i samme udformning, som det er nu.

Fra naturbasen og arter.dk kan det ses, at i skoven mod sydvest og nord er der ca. to km væk eller mere konstateret stor vandsalamander i 2001 og i Holbøl mod nord mellem 1,2 - 2 km væk er der i årene fra 2001-2018 observeret stor vandsalamander. Ifølge håndbogen[4] er der meget få eksempler på kolonisering ved en afstand på over 800 meter for stor vandsalamander.

[4] AARHUS UNIVERSITET AU DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERG: "OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV - Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520" fra 2023

Miljøpåvirkninger som følge af råstofindvinding af sand, grus og sten er meget lokale og vurderes på baggrund af mange års erfaringer og publikationer ikke at have en udstrækning af mere end op til ca. 200 meter. Dette gælder råstofindvinding under grundvandsspejl, som kan medføre en mindre vandspejlspåvirkning nær råstofgraven. Nyeste konkrete erfaringer viser imidlertid, at råstofindvinding under grundvandsspejlet og hertil knyttede aktiviteter ikke medfører vandstandsændringer mere end maksimalt 50-70 meter fra råstofgraven, og at de i disse afstande er meget små (1-2 cm). Øget støj, vibrationer, støv eller emissioner af kvælstofoxider, som uddør eller fortyndes inden for kort afstand, vil kun kunne påvirke de helt nære omgivelser til råstofgraven. Der er heller ingen forbindelse via overfladevand mellem projektområdet og Natura 2000-området. Hverken vandspejlspåvirkning, støj, støv, vibrationer eller emissioner vil kunne medføre påvirkninger på Natura 2000-områdets naturtyper eller udpegningsgrundlagets arter indenfor Natura 2000-området på grund af afstanden hertil.

Vurderingen af kumulative virkninger er baseret på ovenstående vurderinger i kombination med andre planer eller projekter, som kan medføre en kumulativ miljøpåvirkning. De mulige påvirkninger ved råstofindvinding er som beskrevet lokale og vurderes ikke at medføre en væsentlig kumulativ påvirkning. Da der ikke er andre planer eller projekter i nærområdet, der kan have en kumulation med det ansøgte projekt, vurderes der ikke være nogle kumulative effekter. Dette gælder både enkeltvis og samlet for det ansøgte råstofindvindingsprojekt.

På grund af projektets karakter, udformning og begrænsede påvirkningsrækkevidde samt den store afstand til Natura 2000-området vurderes det, at der ikke sker en påvirkning af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag og områdets integritet. Det er dermed regionens vurdering, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning, hverken ved projektet alene eller i kumulation med andre råstofgrave.

Vurdering efter § 10 i habitatbekendtgørelsen (bilag IV-arter):

Regionen har indledningsvis foretaget opslag i "Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" samt NOVANAs artsregistreringer for at få et overblik over de bilag IV-arter, der kan forventes at forekomme i området. Dette suppleres af en søgning på flere naturdatabaser, herunder Miljøportalen, Arter.dk og Naturbasen.dk, der viser konkrete registreringer af bilag IV-arter m.fl. Herefter har regionen besigtiget projektområdet fysisk med henblik på at vurdere om området indeholder egnede yngle- og rasteområde for bilag IV-arter.

På baggrund af ovenstående vurderer regionen, at det er sandsynligt, at følgende bilag IV-arter kan forekomme inden for eller i nærheden af projektområdet: odder, damflagermus, troldflagermus, dværgflagermus, pipistrelflagermus, brunflagermus, sydflagermus, hasselmus, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø, spidssnudet frø, strandtudse og grøn mosaikguldsmed.

Der er taget opslag i de førnævnte naturdatabaser, hvor følgende arter er de nærmeste registreringer på projektområdet. Der er registreret strandtudse i forbindelse med arealer nær projektområdet. Der er registeret en uspecificeret flagermus art i skovområdet ca. 200 meter nord for projektområdet. Ca. 1,0 km nord for projektområdet er der registreret stor vandsalamander i en sø. I en Sø ca. 1,1 km vest for Projektområdet er der registreret spidssnudet frø. Der er registreret løgfrø ca. 1,6 km nord for projektområdet. Mod nordvest ca. 2,4 km fra projektområdet er der registreret odder i et skovområde.

Regionen har som nævn besigtiget projektområdet fysisk med henblik på at vurdere om området indeholder egnede yngle- og rasteområde for bilag IV-arter. Dette blev gjort i samarbejde med Aabenraa kommune og ansøger. Der blev hovedsageligt foretaget besigtigelse af vandhuller, lavvandede fordybninger og kanaler. Der blev konstateret yngel af skrubtudse og butsnudet frø i sandaflejringer langs kanten af den store sø samt i et hjulspor bag vådsorteringsanlægget. Langs brinkerne af den store sø blev der observeret skrubtudseyngel i begrænset omfang. Enkelte voksne individer af butsnudet frø samt et dødt voksent individ af skrubtudse blev også registreret. Et tudseskrab udført i vinteren 2024-2025 blev besigtiget og vurderet som egnet ynglevandhul, men der blev ikke konstateret haletudser, yngel eller kravlespor. Der blev ikke fundet arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV, herunder strandtudse, under besigtigelsen.

Odder: Odderens yngle- og rasteområde omfatter uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder, med gode muligheder for skjul i form af vegetation. Projektområdet, hvor der skal foretages råstofindvinding, vil med tiden blive udformet til et sted med flere søer, men vil under råstofindvindingen være et forstyrrende sted med maskiner, der indvinder i søerne. Området vurderes derfor ikke at være egnet yngle- eller rasteområde for arten.

Hasselmus: Lever i skovhabitater med stor variation i plantearter, træer og buske i forskellige aldersklasser, og nok indfaldslys til at sikre en rig, mangfoldig underskov. Disse skovhabitater er vigtige for hasselmusen i forhold til at sikre gode muligheder for både yngle-, raste- og fourageringsområder, som alle typisk ligger i nær afstand til hinanden, samt sikre spredningskorridorer når den bevæger sig i landskabet. Nærmeste observation af hasselmus er ca. 5,2 km nordvest fra projektområdet. Regionen vurderer, at råstofaktiviteterne ikke påvirker hasselmusen, da det aktive graveområde ikke udgør et egnet habitat for arten. Endvidere er råstofaktiviteterne ikke nye, idet der har været råstofindvinding på de ansøgte matrikler siden 1954. Hvis projektområdet havde været egnet som habitat, vurderes det, at arten ville have indvandret i den mellemliggende periode.

Flagermus: En del flagermus arter har yngle- og rasteområder i hulheder i træer og i gamle bygninger. I forbindelse med det ansøgte råstofindvindingsprojekt vil der ikke blive fældet træer eller nedrevet bygninger, som vil kunne fungere som yngle- og rasteområde. Det ansøgte projekt vurderes dermed ikke at medføre påvirkninger af flagermus, da der ikke findes nogle egnede yngle- og rasteområder for arterne indenfor projektområdet. Projektet vurderes heller ikke at påvirke ledelinjer eller den økologiske funktionalitet for flagermus i projektområdet, da der hovedsageligt er tale om fortsættelses af aktiviteterne i forbindelse med den aktive råstofgrav.

Markfirben: Markfirben yngler- og raster typisk på varme og veldrænede arealer, der er kraftigt solekponeret, og som indeholder skjulesteder som stensætninger og -bunker. Inden for projektområdet findes der ingen sydvendte skråninger med bare sandoverflader, som kan fungere som egnede yngle- eller rasteområder for arten. De eksisterende sydvendte skrænter fremstår enten stærkt tilgroede eller er præget af løbende råstofindvindingsaktiviteter, hvilket medfører hyppig forstyrrelse og dermed uegnethed som habitat. Størstedelen af projektområdet udgøres af en aktiv råstofgrav med sø, hvor der graves under grundvandsspejlet. Disse forhold skaber fugtige og ustabile miljøer, som ikke opfylder artens krav til tørre og veldrænede levesteder. Der er heller ikke registreret strukturer som sandede flader med solbeskyttede skjul, der

er nødvendige for æglægning og termoregulering. På baggrund af områdets nuværende tilstand, den løbende aktivitet og fraværet af egnede habitater vurderer regionen, at projektet ikke påvirker markfirben, da der ikke forekommer levesteder, der kan understøtte artens behov.

Padder: I den gamle grusgrav ved Kollund ca. 800 meter syd for projektområdet er der konstateret strandtudser i 2012, 2019 og igen 2024. Populationen synes dermed at være stedfast i området. Strandtudserne er indvandret, imens Kollund grusgrav var aktiv, og er senest konstateret i sommeren 2024 på det efterladte næringsfattige og ujævne areal, som grusgraven er efterbehandlet til. Råstofindvindingsaktiviteten i Kollund ophørte i 2012 og efterbehandlingen blev godkendt i 2018.

I råstofgraven ved Hønsnap er der registreret strandtudse i 2019, på et tidspunkt hvor grusgraven lå placeret på naboarealet. Strandtudsen er konstateret på baggrund af lyden af kvæk. Observationen er foretaget oppe fra skovvejen. Tudserne er forsøgt registreret via kvækkelyde igen uden succes i 2024[5]. Strandtudseyngel er eftersøgt, men ikke fundet i juli 2025[6], hvor et anlagt tudseskrab etableret i vinterperioden 2024-2025 ikke havde tegn på ynglesucces. Strandtudserne observeret i 2019 kan derfor være en sporadisk observation uden, at der er etableret en bestand i råstofgraven ved Hønsnap. Det antages derfor, at der er mulighed for, at strandtudsen er til stede i grusgraven.

Grusgrave er i "Forvaltningsplan for strandtudsen, Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark". Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015 beskrevet som værende yngleområder, når der er et varierende antal vandhuller fra år til år[7]. Ydermere står beskrevet; at strandtudser er en pionerart, der hurtigt kan kolonisere nye opståede temporære vandhuller/områder og vandrer videre, når et vandhul f.eks. gror til eller et nyt opstår. Strandtudsens yngel er sårbart overfor andre rovdyr, herunder fisk samt salamandere og vandkalve. Strandtudser kan på flere kilometers afstand lugte vandhuller i den rette temperatur og deres æg er kun 5 uger om at blive til tudser. Strandtudsen er dermed tilpasset og afhængige af et omskifteligt miljø, hvor der sker udtørring af vandhuller og vandhuller opstår. Miljøet i yngleområderne skal helst forstyrres regelmæssigt, både for at sikre fraværet af rovdyr, men også idet haletudserne lever af døde alger, der er fastgjort på sandkorn og andre små partikler. Det beskrives yderligere, at grusgrave er gode levesteder for strandtudsen, fordi der, så længe gravene er aktive, hele tiden opstår nye, vegetationsløse vandhuller samtidigt med, at den har gode muligheder for at søge føde på de sparsomt bevoksede arealer. Råstofgravene er dog typisk kun egnede levesteder, så længe der stadig indvindes i dem og i en periode herefter inden tilgroning.[8]

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at hvis strandtudsen findes indenfor projektområdet i Hønsnap grusgrav, vil den være at forefinde i den aktive råstofgrav. Den aktive grav er nemlig, som beskrevet, et velegnet yngleområde for strandtudser ifølge forvaltningsplanen for strandtudser, men kun så længe den forbliver aktiv og ikke efterbehandles. Hvorimod eventuelt traditionelt efterbehandlede områder ikke vil være attraktive, pga. indvandringen af vegetation, andre (rov)dyr og ofte også den foretagne efterbehandling.

[5] Rapport fra Aabenraa Kommune med paddeundersøgelser af udvalgte lokaliteter 2024
[6] Markmøde/ besigtigelse af grusgraven den 2. juli 2025, hvor lokaliteten blev besigtiget med henblik på at finde paddeyngel foretaget af repræsentanter fra Region Syddanmark og Aabenraa Kommune.
[7] "Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark". Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015.
[8] "Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark". Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015.

Strandtudsens største trussel i Hønsnap grusgrav, hvis den er til stede, er derfor ophør af grusgravningen, samt en traditionel[9] efterbehandling til landbrug af arealerne.

Der findes strandtudser i den nærliggende efterladte Kollund grusgrav. Regionen vurderer derfor, at der er en stor sandsynlighed for, at strandtudsen vil kunne findes i Hønsnap grusgrav en eller flere gange indenfor de næste 10 år, som ansøgningen strækker sig over. Det skyldes, at strandtudsen er en pionerart, der kan lugte egnede vandhuller og gerne vandrer op til 13 km.[10]

Ansøger har I den nuværende ansøgning ansøgt om at ændre den nuværende efterbehandlingsplan fra landbrug, skov og en sø til et naturområde, med skrænter og ru bund uden muld samt 4 søer. Cirka halvdelen af terrænet vil blive efterbehandlet i koten omkring grundvandsspejlet og halvdelen vil blive efterbehandlet til sø i to meters dybde. Det betyder, at der undervejs og efterfølgende vil kunne opstå midlertidige mindre vandhuller. Dermed vil strandtudsens potentielle habitat og dermed ynglesteder blive bevaret længst muligt. Ansøger har i ansøgningen oplyst, at arealer med levested for strandtudse vil blive bevaret (vilkår 32 og vilkår 51).

Regionen vurderer på baggrund af beskrivelsen af strandtudser levevis og tilpasninger samt beskrivelsen af habitater i "Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark" og " OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV", samt ansøgningens indhold, at det ansøgte projekt ikke vil betyde ødelæggelse af strandtudsens raste- eller yngleområder. Derimod vil råstofindvindingsaktiviteterne kunne foregå samtidig med at flere yngle og rasteområder kan opstå. pga. habitatkravet om forstyrrelse. Det forudsættes, at der i efterbehandlingsplanen tages højde for tilstedeværelsen af strandtudser. I den ansøgte efterbehandlingsplan vurderer regionen, at det netop er tilfældet.

Det skyldes, at det fremgår af efterbehandlingsplanen, at alle arealer, som ikke bliver til sø, bliver efterladt næringsfattigt, da der ikke lægges muld ud. Terrænet vil derfor efterfølgende fremstå ujævnt. Fluktuationer i grundvandsstanden vil medvirke til, at midlertidige vandhuller vil kunne fremstå afhængigt af nedbørsmængderne de forskellige år. Fraværet af muld vil forsinke den naturlige tilgroning af projektområdet. Forhold som vil sikre bibeholdelse af strandtudsens levesteder og områdets økologiske funktionalitet, samt udsætte den naturlige succession længst muligt.

Samlet set vurderer regionen, at der ikke vil ske forringelse af strandtudsers yngle eller rasteområder, og at den økologiske funktionalitet i området opretholdes ved fortsat råstofindvinding. Tilsvarende vurdering gælder for øvrige bilag IV-padearter, herunder spidssnudet frø og stor vandsalamander.

Guldsmed: Grøn mosaikguldsmed yngler i stillestående og næringsfattige søer og moser med en solbeskinnet vandflade, ofte i skove, eller i kanaler og grøfter med rig vegetation. Arten er tæt knyttet til dens værtsplante krebseklo, hvori hele nymfestadiet tilbringes. Derved er de største trusler mod arten næringsberigelse af plantens voksested. Da projektområdet hovedsageligt består af et aktivt råstofindvindingsområde med store forstyrrelser i de anlagte søer, hvor der ikke er vegetation, samt velgødede jordbrugsarealer,

[9] Traditionelt er råstofgrave efterbehandlet med udlægning af muld og udjævning af terrænet, således at landbrugsdrift har været muligt.
[10] AARHUS UNIVERSITET, DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI: "OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520, 2023.

vurderes det ikke at være et egnede yngle og rasteområde for arten. Arealet vil dog med tiden blive udformet til et sted med flere søer, som efter endt råstofindvinding vil kunne fungere som yngle- og rasteområde for arten.

På baggrund af ovenstående gennemgang af arter og konkrete vurderinger i forhold til råstofindvindingens potentielle påvirkning, vurderer regionen, at projektet ikke kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyre- eller plantearter eller påvirke den økologiske funktionalitet for nogen arter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

Samlet vurdering af forholdet til bekendtgørelsen:

Det er regionens vurdering, at projektet ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke arter eller habitatområder væsentligt. Det ansøgte vil ikke ødelægge eller beskadige leve- eller voksesteder for de arter, der indgår i et udpegningsgrundlag. Det ansøgte vil endvidere efter regionens vurdering ikke medføre beskadigelse/ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV og ikke ødelægge plantearter, som er optaget i bilaget.

Regionens vurdering af projektet i forhold til råstofplanen

Det ansøgte indvindingsområde ligger inden for graveområde Hønsnap. Der var i 2012 følgende forudsætningen for udlægget af graveområdet: Råstofgrave indenfor graveområdet skal efterbehandles til naturformål eller ekstensivt jordbrug uden brug af pesticider og gødningsstoffer af hensyn til beskyttelse af grundvandet.

Regionen har vurderet i dette konkrete tilfælde på baggrund af grundvandsforholdene, at der er behov for beskyttelse af grundvandet, hvorfor der er stillet vilkår 62.

Regionen vurderer, at indvindingen og den planlagte efterbehandling ikke er i strid med råstofplanen.

Regionens vurdering i forhold til kommune- og lokalplan

Projektområdet er omfattet af følgende arealinteresser i Aabenraa Kommuneplan 2015-2026 og kommuneplan 2025, som blev vedtaget 15. januar 2025:

- Særlig værdifuldt landbrugsområde
- Skovrejsning uønsket
- Områder med særlig naturbeskyttelsesinteresser
- Potentielle økologiske forbindelser
- Geologisk bevaringsværdigt landskab

Kommuneplanens retningslinjer for disse arealinteresser er inddraget i regionens vægtning efter råstoflovens §3.

Særligt værdifuldt landbrugsområde: Projektområdet er udpeget som særlig værdifuldt landbrugsområde. Områder udpeget med særlig værdifuldt landbrugsområde er arealer med de bedste dyrkningsjorder, som ønskes fastholdt til landbrugsformål for at sikre produktion af afgrøder. I områderne må der ikke planlægges eller etableres anlæg, der på væsentlig måde begrænser mulighederne for arealernes anvendelse som dyrkningsjord. Af kommuneplanens retningslinjer fremgår det, at "ændring af arealanvendelsen til andre formål end jordbrug kræver en planlægningsmæssig og funktionel begrundelse. Samfundsmæssige vigtige hensyn kan tilsidesætte arealernes fortsatte anvendelse til jordbrug, herunder hensynet til byudvikling, infrastrukturelle anlæg, miljøet, herunder vandmiljøet, til naturinteresser og naturgenopretning" Visse områder kan derfor overgå til ekstensive formål, hvis udpegningen er sammenfaldende med særlige drikkevandsinteresser, indsatsplaner eller indvindingsoplande til almene vandværker og naturinteresser, som det er tilfældet med efterbehandlingsplanen for Hønsnap Grusgrav. Samtidig overlapper størstedelen af projektområdet med områder med særlige drikkevandsinteresser. Derfor vurderes det, at når arealerne efter afsluttet råstofindvinding omdannes til natur, er det i overensstemmelse med retningslinjen.

Skovrejsning uønsket: Hele projektområdet er udpeget med skovrejsning uønsket. Områder udpeget med skovrejsning uønsket betyder, at der i disse områder ikke kan plantes skov. Eksisterende, lovligt anlagte skove og fredskovspligtige arealer er dog undtaget fra denne udpegning. Råstofindvindingsprojektet med den dertilhørende efterbehandling til natur med sø vil ikke påvirke den kommunale udpegning.

Grønt Danmarkskort: En mindre del af den nordlige og den vestlige del af projektområdet er udpeget som områder med særlig naturbeskyttelsesinteresser på det grønne danmarkskort. Indenfor områder udpeget sådan gælder, at områderne så vidt muligt skal friholdes for bygninger og anlæg og at nødvendige anlæg skal placeres og udformes med hensyntagen til beskyttelsesinteressen. Indenfor beskyttelsesområderne må der ikke planlægges for formål, der væsentligt forringer naturtilstand eller vanskeliggør, at områderne senere kan omdannes til naturområder. Den påtænkte efterbehandling af projektområdet til næringsfattig natur med sø vurderes at være i overensstemmelse med den kommunale udpegning for området.

Den nordlige og den vestlige del af projektområdet er udpeget som potentiel økologisk forbindelse. Udpegningen af potentielle økologiske forbindelser skal så vidt muligt være med til at sikre, at bestanden af planter og dyr kan spredes i landskabet og udveksle tilstrækkeligt med individer og gener til at fastholde en sund udvikling. Samtidig skal forbindelserne gøre det muligt for plante- og dyrearter at komme til deres levesteder i landskabet. Potentielle økologiske forbindelser er områder, som rummer potentielle naturområder med mulighed for at kunne udvikle sig til en naturtype eller andet naturareal, som kan knytte eksisterende økologiske forbindelser sammen og/eller skabe forbindelse mellem eksisterende naturbeskyttelsesområder. Den påtænkte efterbehandling af projektområdet til næringsfattig natur med sø vurderes at være i overensstemmelse med den kommunale udpegning for området.

Geologisk bevaringsværdigt landskab: Hele projektområdet er udpeget med bevaringsværdigt landskab. Bevaringsværdige landskaber er områder, der er udpeget for at beskytte særligt karakteristiske landskabstræk. Områder udpeget som bevaringsværdige landskaber skal friholdes for byggeri og anlæg, der kan forringe landskabets visuelle, kulturhistoriske eller rekreative værdier. Samfundsmæssigt nødvendigt byggeri skal tilpasses landskabet, og erhvervsbyggeri til landbrug og skovbrug bør placeres ved eksisterende bygninger. Større anlæg uden tilknytning skal afskærmes med beplantning for at beskytte landskabets karakter. Af

kommuneplanens retningslinjer fremgår også ” ved meddelelse af råstoftilladelse og godkendelse af indvindings- og efterbehandlingsplan skal der vurderes, om muligheden for, at der efterlades et eller flere blottede profiler af geologien i råstofgrave efter endt gravning. Værdifulde profiler skal søges bevaret”.

Der er tidligere udarbejdet en landsskabsplan til efterbehandling af arealet ved projektområdet. Landsskabsplanen er fra 1989. Landsskabsplanen indeholder bløde hældninger og tilpasninger til det omgivende landskab. Det gør den nuværende efterbehandlingsplan kun i nogen grad. Der er således en interessekonflikt mellem landskabsinteresserne og råstofindvindingen efter der i nyere tid er blevet meddelt afslag på dispensation fra § 52 i jordforureningsloven. Derudover er der en interessekonflikt imellem hensynet til landskabsinteresserne og habitatreglerne ved tilstedeværelsen af potentielle yngle- og rasteområder for strandtudse. Herefter er de oprindelige planer om bløde hældninger og tilpasninger ikke længere mulig af hensyn til den potentielle tilstedeværelse af strandtudse. Den ansøgte efterbehandlingsplan er en tilpasning til de nye omstændigheder. Den ansøgte efterbehandlingsplan, som indeholder stejle skrænter og rå områder, vil være en varig ændring af landskabet, også efter endt råstofindvinding. Det vurderes, at den kommunale udpegning med bevaringsværdigt landskab påvirkes i en grad, som er tålelig, da efterbehandlingsplanen tilpasser projektområdet til de gældende natur- og miljøhensyn og skaber en landskabelig helhed med nye naturarealer. De rå skrænter og åbne flader med lavvandede søer og mindre vandhuller vil give levesteder for arter som strandtudse og bidrage til øget biologisk mangfoldighed, samtidig med at landskabets visuelle og rekreative værdier bevares. Projektet indebærer ikke byggeri eller anlæg, der strider mod retningslinjerne for det bevaringsværdige landskab, og den langsigtede tilpasning vurderes at understøtte områdets overordnede landskabskarakter. Råstoftilladelsen følger kommuneplanens retningslinjer for så vidt angår vilkåret om at bevaring af særlige geologiske profiler.

Regionen vurderer samlet, at indvindingen og den planlagte efterbehandling i overvejende grad ikke er i strid med de planmæssige interesser for området. I de modsætninger der er, er det regionens vurdering, at kommuneplanen må vige for råstofplanens udlagte graveområder i henhold til planhierarkiet, når der er taget en afvejning efter råstoflovens §3 af råstofindvindingen.

Øvrige myndigheders afgørelser og forudsætninger

Aabenraa Kommune har givet tilladelse til tilladelse til indvinding af 16.000 m^3 overfladevand fra gravesø og grundvandssænkning i forbindelse med råstofindvinding. Tilladelsen til vandindvinding omfatter indvinding af 16.000 m^3 vand pr. år (og må ikke overstige 70 m^3 pr. time) som skal anvendes til støvbekæmpelse i råstofgraven og på køreveje.

Regionens vurdering af projektet i forhold til grundvandsforhold

Størstedelen af projektområdet er beliggende i et område med særlig drikkevandsinteresse (OSD), mens en mindre del af projektområdet i øst er beliggende i et område med drikkevandsinteresse (OD). Den del af projektområdet, som ligger indenfor OSD, ligger også indenfor indsatsområder og nitratfølsomme indvindingsområder (NFI). Projektområdet ligger udenfor indvindingsoplande til almene vandværker og boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

Nærmeste vandindvindingsboring til vandværk er Holbøl Vandværk (DGU nr. 168.1002), der ligger ca. 1,6 km nord for projektområdet. Vandværkets er nu et distributionsvandværk og der indvindes ifølge Aabenraa Kommune ikke vand længere herfra. (Oplyst ved partshøringen til udkast til råstoftilladelse).

Udover Holbøl Vandværk ligger nærmeste vandindvindingsboringer til Kollund Vandværk ca. 2,4 km syd for projektområdet og nærmeste vandindvindingsboring til Kruså Vandværk ligger ca. 3,3 km sydvest for projektområdet.

Nærmeste private vandforsyningsboring ligger ca. 280 meter øst for projektområdet (DGU nr. 168.81) i Hønsnap by.

Der skal indvindes råstoffer under grundvandsspejlet indenfor størstedelen af projektområdet. Der er ansøgt om råstofindvinding ned til ca. 2 meter under grundvandsspejlet.

Grundvandet vurderes ud fra potentialekortet at have en strømningsretning mod kysten i sydøstlig retning. Grundvandsspejlet skønnes at ligge omkring kote 31-32, hvilket er vurderet ud fra de eksisterende gravesøer.

Indvinding af sand, grus og sten udgør ikke en væsentlig risiko for forurening af grundvand eller overfladevand. Risiko for grundvandet består i risiko for spild og lækage af drivmidler og hydraulikolie ved påkørsler, uheld, mv. Sandsynligheden for lækage og spild er lille, da evt. spild vil ske under drift og vil derfor blive opdaget umiddelbart, hvilket betyder, at sandsynligheden for forurening af grundvandet er meget lille.

Der kan være risiko for ændring af iltningsmæssige tilstande for grundvand/recipienter, hvis der sker en væsentlig grundvandssænkning, udledning til recipienter eller nedsivning til det primære magasin, hvorfra der indvindes drikkevand.

De hidtidige erfaringer fra råstofindvinding under grundvandsspejlet generelt viser, at der ikke sker en væsentlig grundvandssænkning i forbindelse med indvinding af råstoffer, idet der vil ske en recirkulering af det vand, der indvindes.

Følgevirkninger af råstofindvinding under grundvandsspejlet medfører, som udgangspunkt, alene indledningsvis en grundvandssænkning, som hurtigt mindskes over tid i takt med, at den resulterende grundvandssø modvirker grundvandssænkninger ved sin buffereffekt. Endvidere vil der være ophold i graveprocessen både om natten og i weekender, hvor grundvandsspejlet i vid udstrækning vil reetableres ved tilstrømmende grundvand.

Til generel sikring af jord og grundvand har regionen stillet vilkår for opbevaring af brændstof, tankning, affaldshåndtering samt håndtering af evt. oliespild (vilkår 36 til 45). Regionen vurderer dermed, at risikoen for forurening af grundvandet er minimal. Der gælder et generelt forbud om, at der ikke må tilføres jord til aktive eller ikke-aktive råstofgrave, jf. § 52 i jordforureningsloven.

Til sikring af den fremtidige grundvandsressource indenfor projektområdet, stiller regionen vilkår om, at der ikke må anvendes gødning eller pesticider efter afsluttet råstofindvinding (vilkår 62). Vilkåret om gødning og pesticider er stillet jf. retningslinjerne i råstofplanen. Vilkåret tinglyses på ejendommene og forbliver tinglyst, efter råstoftilladelsens ophør.

Regionen vurderer, at indvindingen af råstoffer, når de stillede vilkår overholdes, ikke vil påvirke grundvandet negativt hverken kvantitativt eller kvalitativt.

Regionens vurdering i forhold til naturbeskyttelse og landskab

§ 3-områder:

Projektområdet omfatter ikke naturtyper beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Den nærmeste beskyttede naturtype er en mose, beliggende ca. 150 meter sydvest for projektområdet. Derudover findes to §3-beskyttede søer hhv. ca. 200 meter øst og 250 meter sydvest for projektområdet, samt et beskyttet vandløb ca. 500 meter nord for projektområdet.

Tidligere undersøgelser af råstofindvinding i en gravesø viser, at grundvandsstanden helt tæt på gravesøen påvirkes, men at denne påvirkning maksimalt kan ses i op til 50-70 meters afstand til en råstofsø[11]. Regionen vurderer dermed, at påvirkningen af grundvandsspejlet som følge af den ansøgte indvinding af råstoffer under grundvandsspejlet har et så begrænset omfang, at det ikke vil være målbart i de nærmeste eller øvrige våde naturområder.

Den gamle gravesø på matr. nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl har siden dens etablering været anvendt til afvanding og nedsivning af skyllevandet fra sorteringsprocesserne fra råstofindvindingen. Denne afledning vil fortsætte via de eksisterende afvandingskanaler. Vaskevandet indeholder silt og ler, og der anvendes ikke kemiske stoffer eller produkter i processen. Gravesøen er dannet samtidig med vaskeprocessen, hvilket fremgår af luftfoto helt tilbage fra 1999. Regionen vurderer derfor, at søen ikke er sårbar over for den pågældende aktivitet.

Regionen vurderer endvidere, at afledningen af skyllevandet ikke medfører væsentlige miljømæssige konsekvenser, da vandet ikke indeholder forurenende eller miljøfremmede stoffer og ikke ændrer søens miljøforhold. Der er heller ingen risiko for forurening af andre overfladevandssystemer, da der ikke sker afledning ud af området til vandløb, søer eller hav. Afløbsmønstret for overfladevand forventes ikke at ændres som følge af projektet, og råstofindvindingen vil derfor ikke udgøre en risiko for forurening af overfladevand. For at sikre beskyttede vådområder uden for råstofgraven er der stillet vilkår om, at der ikke må afledes nogen former for vand fra gravesøerne eller indvindingsområdet (vilkår 33).

Samlet vurderer regionen, at de stillede vilkår er tilstrækkelige foranstaltninger i forhold til naturbeskyttelse.

Landskab og geologi:

[11] Sweco Danmark A/S, 12 marts 2024: Analyse af pejledata, Lille Hjøllund – delrapport 2023.

Hele projektområdet er udpeget med bevaringsværdigt landskab jf. kommuneplan 2015-2026 og kommuneplan 2025 for Aabenraa Kommune. Regionen vurdering af projektets påvirkning af det bevaringsværdige landskab ses under "*Regionens vurdering i forhold til kommune- og lokalplan*".

Hele projektområdet er ligeledes beliggende i udkanten af et område udpeget med nationale geologiske interesser. Med udgangspunkt i samme vurdering som ved det bevaringsværdige landskab, vurdere regionen at de geologiske interesser påvirkes i nogen grad, da der tidligere er meddelt, at det ikke er muligt at få en §52 dispensation til området og efterbehandlingsplanen tilpasser projektområdet til de gældende natur- og miljøhensyn og dermed skaber en landskabelig helhed med nye naturarealer. Det er dog regionens vurdering at den påvirkning kan accepteres.

Skulle særligt værdifulde geologiske profiler blotlægges i råstofgravens periferi, kan regionen i forbindelse med efterbehandlingen kræve disse profiler bevaret (vilkår 35).

Landskabspåvirkningen efter råstofindvinding vil kun bemærkes lokalt. Når råstofindvindingen er afsluttet, vil der blive udsigt over et område med en eller flere søer omgivet af næringsfattig natur.

Regionen vurderer, at de stillede vilkår er tilstrækkelige foranstaltninger i forhold til varetagelse af landskabelige interesser.

Regionens vurdering af de miljømæssige forhold

Støj:

Vilkår 11-18 er fastsat med henblik på at projektet kan gennemføres med overholdelse af Miljøstyrelsen vejledende støjgrænser for nærmeste boliger.

Ved fastsættelse af vilkår for støj i råstofgrave, er der praksis for at henføre beboelser i landområder tæt ved råstofgrave til områdetype 3 - *Blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder* i Miljøstyrelsens støjvejledning. De fastsatte støjvilkår fremgår af afsnittet om driftsvilkår.

Ansøger har fremsendt oplysninger om kildestyrker for de maskiner, der anvendes i forbindelse med projektet.

Regionen har foretaget to besigtigelser i den eksisterende råstofgrav, mens maskinerne var i drift. Under besigtigelserne blev der foretaget observationer fra alle sider af grusgraven. Det blev konstateret, at støj udelukkende stammede fra de aktive maskiner (powerscreen, gravemaskine og gummiged) og fremstod som en svag, ikke tydeligt hørbar lyd i gåafstand fra gravefronten. Den begrænsede støjudbredelse vurderes at skyldes, at råstofgraven ligger væsentligt under det omgivende terræn, hvor skrænter på op til 10–20 meters højde fungerer som effektive støjafskærmning.

Området omkring råstofgraven er karakteriseret ved skov mod nord og vest, åbent markareal mod syd samt en afstand på ca. 200 meter til nærmeste beboelse i landsbyen Hønsnap mod øst. Oparbejdningspladsen er

placeret i kote 34, ca. 300 meter fra nærmeste bolig, som tilhører den ene af lodsejerne. De øvrige ejendomme i Hønsnap ligger i kote ca. 43, og mellem oparbejdningspladsen og beboelsesejendommene findes en bakketop, der ligger i kote 56–60.

Langs med grænsen mellem matr.nr. 4b og 4a Hønsnap, Holbøl er der allerede anlagt en 3 meter høj støjvold. Der vil blive etableret yderligere støjvolde mod øst langs med projektets østlige grænse på matr.nr. 4b med en højde på ca. 4 meter.

Vilkår 8 om minimumsafstand fra specifikke anlæg til beboelse er sat for at sikre overholdelse af de vejledende støjgrænser ud fra erfaringsdata for dæmpning af støj over afstande for de forskellige anlægstyper.

På baggrund af de oplyste kildestyrker, regionens konstateringer ved besigtigelserne, erfaringstal, afstande til naboer samt mundtlige oplysninger om driftsforhold og bemanding, vurderer regionen, at aktiviteterne i råstofgraven og på oparbejdningspladsen overholder – og fremadrettet vil kunne overholde – de vejledende støjgrænser, når arbejdet foregår nede i graven og på oparbejdningspladsen.

I anlægsfasen, hvor der skal afrømmes muld på matr.nr. 4b mod øst, vurderes det, at de vejledende støjgrænser ikke kan overholdes, før mulden er placeret i støjvolde langs projektområdets østlige grænse. Afrømningsfasen er kortvarig (typisk ca. 4 uger), og støjen i denne periode kan ikke afhjælpes, da afrømningen er nødvendig for etablering af støjvolde og efterfølgende nedgravning i terrænet. Arbejdet kan ikke flyttes, da råstofindvindingen er stedbundet. Regionen vurderer, at støjen fra muldafrømningen, henset til arbejdets midlertidige karakter og begrænsede varighed, ikke er væsentlig.

På baggrund af ansøgningen, er de tilladte driftstider fastsat til: For indvinding og oparbejdning mandag-fredag kl. 07.00-16.00 og lørdag kl. 07.00-13.00. For udlevering og læsning, herunder kørsel inden for virksomhedens område: mandag-fredag kl. 06.00-16.00 og lørdag kl. 07.00-13.00. Der må ikke være drift på søndag og helligdage eller juleaftensdag.

Regionen vurderer samlet, at der er truffet tilstrækkelige vilkår til at sikre, at de vejledende støjgrænser kan overholdes.

Støv:

Regionen har fastsat vilkår til nedbringelse af evt. støvgener. Regionen vurderer, at de stillede vilkår vedrørende støv (vilkår 19), er tilstrækkelige til at sikre, at råstofindvindingen ikke medfører støvgener hos naboer omkring projektområdet. Samtidigt kan virksomhedens drift opretholdes inden for projektområdet uden væsentligt bebyrdende tiltag.

Trafikbelastning:

Adgangen til råstofgraven vil ske ad eksisterende adgangsvej fra Hønsnapvej, og vejen skal være aflåst/afspærret med bom eller kæde for at sikre at uvedkommende ikke har adgang til råstofgraven (vilkår 21 og 22). Adgangsvejens hældning skal være således, at der ikke ledes vand og materialer fra adgangsvejen ud på offentlig vej og vejen skal renholdes, for at undgå, at der trækkes materialer ud på offentlig vej (vilkår 23 og 24). Det er Aabenraa Kommune, der som vejmyndighed vurderer de trafikale forhold.

I miljøscreeningen vurderes det, at trafikbelastning ikke vil give væsentlige gener for nærmeste omboende.

Kulturarv og andre beskyttelser

I projektområdet er der ikke registreret fredede fortidsminder og området indeholder ikke kulturarvsarealer eller fortidsmindebeskyttelseszoner til gravhøje.

Indenfor projektområdet, hvor der aktivt indvindes råstoffer i dag, er der registeret fund af syv ikke fredede fortidsminder.

Museum Sønderjylland – Arkæologi har beskrevet i bilag 6, at der kan forekomme "ikke synlige fortidsminder", der er beskyttet i henhold til museumsloven på arealerne. Museet vurderer ligeledes, at der er meget høj risiko for at støde på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejde inden for de dele af projektområdet, som ikke tidligere er blevet undersøgt.

De jordfaste fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27. Ved råstofindvinding inden for indvindingsarealet skal arbejdet straks standses, hvis der findes spor af fortidsminder eller en usædvanlig naturhistorisk genstand, jf. museumslovens § 29. Det lokale museum skal kontaktes, og der skal tages stilling til eventuelle udgravninger samt nødvendige ændringer i den godkendte graveplan.

Museet anbefaler, at der foretages en frivillig arkæologisk forundersøgelse af arealet, da resultaterne kan få betydning for planlægning og råstofindvinding i projektområdet. For at undgå at ødelægge eventuelle fortidsminder og for at minimere risikoen for driftsstop under indvinding, opfordres bygherren til at kontakte det lokale museum i god tid forud for projektets opstart, jf. museumslovens bestemmelser.

Regionen vurderer, på baggrund af museets udtalelse, at der kan være risiko for at påtræffe uopdagede fortidsminder. Museets anbefalinger om forundersøgelse videregives derfor til ansøger.

Der er registreret beskyttede sten- og jorddiger langs den sydlige afgrænsning af projektområdet ved skellet mellem matr. nr. 4b og 413 Hønsnap, Holbøl, og langs den nordvestlige afgrænsning af projektområdet ved skellet mellem matr. nr. 4b og 7 samt 45 Hønsnap, Holbøl.

Det beskyttede dige langs den sydlige afgrænsning af projektområdet ved skellet mellem matr. nr. 4b og 413 Hønsnap, Holbøl vil ikke blive berørt af projektet, og der vil blive holdt en sikkerhedsafstand på 3 meter til digefod (vilkår 25). I forbindelse med etablering af markvej, vil der yderligere blive holdt en afstand på yderligere 4 meter til diget i forhold til råstofindvindingen, hvormed der samlet vil blive holdt en afstand på 7 meter til diget langs den sydlige afgrænsning (vilkår 27).

Diget mellem matr.nr. 4b og 45 Hønsnap Holbøl vil ikke blive berørt af projektet og der vil blive holdt en sikkerhedsafstand på 3 meter til digefod (vilkår 25).

Dele af det beskyttede dige langs den nordvestlige afgrænsning af projektområdet ved skellet mellem matr. nr. 4b og 7 Hønsnap, Holbøl, er blevet fjernet i forbindelse med den nutidige råstofindvindingsaktivitet på

arealerne. Arealet er friholdt fra yderligere råstofindvinding, men kræver efterbehandling, da det er et tidligere råstofindvindingsareal. Der stilles vilkår således, at efterbehandlingen omkring dette beskyttede dige sker under hensyn til Slots og Kulturstyrelsens anvisninger (vilkår 47) og under hensyn til de øvrige vilkår, herunder 32 og 51 i denne tilladelse, om beskyttelse af potentielle yngle og – rasteområder. Slots & Kulturstyrelsen er underrettet af regionen i forbindelse med tilsyn i grusgraven forud for ansøgningen om denne råstoftilladelse. For den tilbageværende del af diget vil der blive holdt en sikkerhedsafstand på 3 meter til digefod (vilkår 25).

Regionen vurderer, at råstoftilladelsen med de stillede vilkår sikrer, at fredninger, fortidsminder og beskyttelseslinjer ikke påvirkes.

Regionens vurdering af projektet i forhold til vandplanlægning

Regionsrådet skal ved administration af lov om vandplanlægning forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af miljømålene ikke forhindres.

I henhold til bekendtgørelse nr. 797 af 13/06/2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter § 8 skal der, før der meddeles tilladelse efter råstoflovens § 7, foretages en vurdering af, om det ansøgte kan medføre påvirkning af tilstanden og mulighed for målopfyldelse i berørte målsatte søer, vandløb, kystvande og grundvandsforekomster.

Ifølge Miljøstyrelsens vandområdeplaner 2021-2027 findes der to regionale grundvandsforekomster (dkmj_2_ks og dkmj_1083_ks) og tre dybe grundvandsforekomster (dkmj_965_ks, dkmj_1061_ps og dkmj_1051_ps) under projektområdet. Den regionale grundvandsforekomst dkmj_2_ks er vurderet til at have en god kvantitativ tilstand og en ringe kemisk tilstand, mens den anden regionale grundvandsforekomst, dkmj_1083_ks samt de tre dybe grundvandsforekomster er vurderet til at have en god kvantitativ tilstand og en god kemisk tilstand. De ringe kemiske tilstande skyldes et forhøjet indhold af pesticider. Alle fem grundvandsforekomster er målsat til god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand. Tilstande og målsætninger for grundvandsforekomsterne er videreført i Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027.

Råstofindvinding påvirker ikke grundvandsforekomsters kvantitative tilstand, idet nedbør fortsat kan nedsive uhindret, og idet der ikke indvindes grundvand, som bortledes fra indvindingsarealet. Vand, der indvindes til støvbekæmpelse, nedsiver igen. Der vil derfor kun være vandtab i form af fordampning i forbindelse med gravesøen. Fordampningen vil kun påvirke den øvre grundvandsforekomst, og fordampning fra en gravesø har et ubetydeligt omfang i forhold til den mængde grundvand, der dannes til grundvandsforekomsten, og vurderes ikke at påvirke vandmængden eller strømnings- eller gradientforholdene i en grad, der kan forringe den kvantitative tilstand af grundvandsforekomsterne eller hindre målopfyldelse. Da strømnings- eller gradientforholdene ikke påvirkes, er der heller ikke risiko for, at råstofindvinding medfører saltvandsindtrængning eller indtrængning af andre stoffer, som kan forringe den kvantitative tilstand. Der vurderes dermed ikke at ske en forringelse, som vil hindre målopfyldelsen af den kvantitative tilstand for grundvandsforekomsterne.

Grundvandsforekomsternes kemiske tilstand kan påvirkes ved spild eller lækage af brændstof til maskinel i råstofgraven. Sandsynligheden vurderes at være lav, da der er dagligt opsyn i råstofgraven, og eventuelle spild vil kunne oprenses umiddelbart, før nedsivning til grundvandet.

Afgravningen af råstoffer vil medføre en ændring af den naturlige beskyttelse af grundvandet, men ved efterbehandling til natur med sø uden brug af pesticider eller gødningsstoffer vurderes råstofindvinding i projektområdet ikke at medføre fare for, at målsætning om god kemisk tilstand ikke kan nås i den regionale grundvandsforekomst, hvor den kemiske tilstand er ringe på grund af pesticider. Dette skyldes ændringen fra konventionel til ekstensiv drift, som kan have en positiv effekt på grundvandsforekomsternes kemiske tilstand i forhold til nedsivning af nitrat og pesticider.

Indvinding af råstoffer indenfor projektområdet vurderes derfor ikke at forringe tilstanden af eller mulighed for opfyldelse af miljømål for områdets målsatte grundvandsforekomster.

Ifølge Miljøstyrelsens vandområdeplaner 2021-2027 og Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027 er der ingen målsatte vandløb, søer eller kystvande indenfor eller nær projektområdet.

Nærmeste målsatte vandløb er Gejl Å øvre del (DK ID o8116_x), der ligger ca. 500 meter nord for projektområdet. Vandløbet er vurderet til dårlig økologisk tilstand og god kemisk tilstand, jf. nyeste viden i Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027. Vandløbet er målsat til god økologisk og kemisk tilstand.

Nærmeste målsatte sø er Kruså Møllesø (DK ID 963), som ligger i en afstand af ca. 3,6 km sydvest for projektområdet. Søen er vurderet til ringe økologisk tilstand og ikke-god kemisk tilstand, jf. nyeste viden i Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027. Søen er målsat til god økologisk og kemisk tilstand.

Nærmeste målsatte kystvand er Flensborg Fjord, indre (DK ID 85), som ligger i en afstand ca. 3,0 km sydøst for projektområdet. Kystvandet er vurderet til dårlig økologisk tilstand og ikke-god kemisk tilstand, jf. nyeste viden i Miljøstyrelsens høring af genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027. Kystvandet er målsat til god økologisk og god kemisk tilstand.

Der vil blive indvundet råstoffer under grundvandsspejlet inden for projektområdet, og der vil blive indvundet vand til vådsortering. Der vil ikke blive afledt nogle former for vand fra projektområdet.

Grundet afstand til vandløb, sø og kystvand, samt at der er ingen forbindelse via overfladevand mellem projektområdet og de målsatte overfladevandsforekomster, vurderes indvindingen af råstoffer ikke at medføre ændringer i vandområdernes hydrologiske, økologiske eller kemiske tilstande, og det forventes ikke, at råstofindvindingen forhindrer en fremtidig målopfyldelse af den økologiske eller kemiske tilstand.

Grundet afstand til vandløb, sø og kystvand, vurderes indvindingen af råstoffer ikke at medføre ændringer i vandområdernes hydrologiske, økologiske eller kemiske tilstande, og det forventes ikke, at råstofindvindingen forhindrer en fremtidig målopfyldelse af den økologiske eller kemiske tilstand.

Regionens vurdering af grave- og efterbehandlingsplanen

Formålet med graveplanen og efterbehandlingsplanen er, at råstoffer kan indvindes samtidigt med at naboer og andre i området berøres mindst muligt, og at det åbne gravefelts påvirkning af fx den landskabelige oplevelse under indvindingen er styret mest muligt. Derudover er det formålet at få en optimal og hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcen, samt at der tages de nødvendige landskabelige samt natur- og miljømæssige hensyn.

Via graveplanen og efterbehandlingsplanen vil regionen sikre, at det åbne gravefelt begrænses mest muligt såvel arealmæssigt som tidsmæssigt, i denne sag også under hensyntagen til efterbehandlingsplanen. Derudover vil regionen med sine almindelige tilsyn med indvindingen være opmærksom på, om graveplanen følges, eller om der er behov for justeringer.

Grave- og efterbehandlingsplanerne er vedlagt som bilag. Af planerne fremgår det, at råstofindvindingen opdeles i to etaper:

- Etape 1 (matr. nr. 4b): Indvinding både over og under grundvandsspejl. Over grundvandsspejlet forventes indvinding op til 29 meter under terræn, mens der indvindes til ca. 2 meter under grundvandsspejlet. Afrømning af muld sker i den sydlige og østlige del, mens øvrige arealer allerede er afrømmet. Muld anvendes til støjvolde eller sælges.

- Etape 2 (matr. nr. 7 og 326): Overvejende indvinding under grundvandsspejl (ca. 2 meter under grundvandsspejlet), da materialer over grundvandsspejl er udnyttet.

Råstoffer over grundvandsspejl indvindes med læssemaskine, mens indvinding under grundvandsspejl vil foregå med læssemaskine og hydraulisk gravemaskine. Materialer transporteres til mobile sorteringsanlæg eller til materiale- og oparbejdningspladsen på etape 2, hvor der foregår vådsortering, knusning og dosering.

Gravningen over grundvandsspejl er ind mod skel, veje og diger i vilkår 25 fastsat til at skulle foregå i en hældning 1:2 på etape 1, så det sikres, at det er intakt jord der efterlades ind mod arealer som skal beskyttes og andre lodsejere arealer, hvorved der er taget hensyn til at der ikke må ske skred. Efterbehandlingen af de samme skrænter skal af samme årsag efterlades i en hældning 1:2 (vilkår 49 og 50). Internt inde i råstofgraven må gravefronterne graves i en hældning 1:1,5 da dette er den hældning, hvormed gravefronter i råstofgrave almindeligvis graves (vilkår 28). Det er også vurderet, at denne hældning kan accepteres på tilladelsens gravefronter mod områder indenfor matrikelgrænsen af matr.nr. 4b Hønsnap Holbøl ved efterbehandlingen (vilkår 46), da det er det som er ansøgt af indvinder og lodsejer.

Under grundvandsspejlet må der graves i en hældning op til 1:3, da denne hældning betragtes som stabil uden risiko for skred under grundvandsspejl i uberørt jord. Vilkåret 31 sættes derfor for at sikre, at der ikke sker skred, såfremt søerne placeres lige under eller nærved de skrænter som kommer til at ud mod nabomatrikler uden for råstofgraven.

Efter endt indvinding fjernes maskiner og anlæg.

- Etape 1: Efterbehandles til natur med tre søer og lysåben, næringsfattig natur uden muldpålægning. Skråninger mod skel anlægges med hældning 1:2 mens at interne hældninger inden for matrikelgrænsen anlægges 1:1,5.
- Etape 2: Efterbehandles til naturformål med én sø og tilsvarende lysåben natur uden muldpålægning. Skråninger tilpasses terrænet (1:6–1:10) for landskabsmæssig sammenhæng. Intern kørevej bibeholdes som markvej. Søer får lavt skrånende brinker og sikkerhedszoner. Placering og størrelse tilpasses for maksimal råstofudnyttelse.

Planerne har jf. råstoflovens § 10a været i høring hos Aabenraa Kommune, som ikke har haft bemærkninger til den ansøgte efterbehandlingsplan, udover en bemærkning om potentielle yngle- og rasteområder, som kan opstå undervejs ved råstofindvindingsaktiviteten ved kørsel og nedbør.

Regionen har foretaget en hensynsafvejning i henhold til råstofloven og fastsat vilkår 25-45 samt 46-63. Disse vilkår skal sikre, at råstofindvindingen og den efterfølgende efterbehandling varetager stabilitets- og sikkerhedshensyn samt de interesser, der er nævnt i råstoflovens § 3. Vilkårene er fastsat med hjemmel i lovens § 10.

Vilkår 61 om gennemgravning af skel:

Dette vilkår er stillet for at sikre, at hele forekomsten udnyttes, og at der ikke ved eventuel gravning på naboarealer efterlades en vold mellem ejendommene, idet dette vil kunne være en markant, landskabelig forandring. Vilkåret tinglyses på ejendommene og forbliver tinglyst, efter råstoftilladelsens ophør. Vilkåret vil i denne sag gøre det muligt at grave igennem skellet ind til matr.nr. 326 Hønsnap Holbøl fra matr.nr. 4b Hønsnap Holbøl under hensyntagen til diget i den vestlige ende og terrænet i den østlige ende. Det skyldes, at der på matr.nr 326 Hønsnap Holbøl har været gravet råstoffer tidligere.

Erhvervsmæssige hensyn

Der er lagt vægt på, at ansøger kan udnytte ressourcen, og at råstofgravning i området kan være med til at sikre råstofforsyningen i grænseområdet ved Padborg, Kruså og Gråsten. Samtidig sikrer man også, at råstoftransport til området fra andre steder i landet mindskes.

Regionen vurderer, at man ved meddelelse af denne råstofindvindingstilladelse reducerer belastninger på klimaet og udgifter forbundet med transport, da råstofressourcen bidrager til råstofforsyningen lokalt.

Hensyn til hensigtsmæssig byudvikling

Projektområdet er beliggende i landzone og er beliggende ca. 200 meter vest fra nærmeste landsby, Hønsnap. Projektområdet er udlagt som råstofgraveområde i Region Syddanmarks råstofplan 2020, og der er ikke planer om byudvikling i projektområdet. Nærmeste landsby, Hønsnap, har ingen planlagt byudvikling.

Efter endt råstofindvinding vil området blive efterbehandlet til natur med sø. Der vil derefter være rig mulighed for at indtænkte rekreative formål, som vil kunne spille sammen med en senere byudvikling af Hønsnap.

Da der ikke er planer om byudvikling indenfor projektområdet, strider projektet ikke imod hensynet til byudvikling.

Hensynet til råstofressourcens udnyttelse

Ressourcens størrelse:

Der er søgt om råstofindvinding på ca. 22,8 ha stort areal. Den ansøgte gravedybde er maksimalt til 29 meter under terræn og ca. 2 meter under grundvandsspejlet. Terræn ligger i kote 32-62 meter. Der forventes en forekomst af muld på ca. 0,3 meter og ingen overjord. Der kan forventes en årligt indvunden ressource på ca. 200.000 m^3, heraf ca. 5.000 m^3 under grundvandsspejlet.

Ressourcens kvalitet:

En boring indenfor projektområdet på matr. nr. 326 Hønsnap, Holbøl, beskriver aflejringerne i de øverste ca. 30 meter til at bestå overvejende af mellem- til grovkornet smeltevandssand, som er svag gruset til gruset. Ud fra den igangværende råstofindvindingsaktivitet på arealerne anvendes råstofferne til vej- og anlægsmaterialer i form af sand- og grusfyld, bundsikringsmateriale og stabilgrus. Kvaliteten i projektområdet vurderes derfor at kunne anvendes til tilsvarende formål.

Regionens samlede vurdering

Regionen har foretaget en afvejning af de hensyn, der er oplistet i råstoflovens § 3 og vurderer samlet, at det ansøgte under overholdelse af de vilkår, der er fastsat i tilladelsen, kan gennemføres uden væsentlige gener eller miljømæssige konsekvenser for mennesker, natur og omgivelserne. Regionen vurderer endvidere, at indvindingen ikke er i strid med de planmæssige interesser, der gælder for området.

På den baggrund vurderer regionen, at der kan meddeles tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding.

8 KLAGEVEJLEDNING OG UNDERRETNING

8.1 Klagevejledning

Region Syddanmarks afgørelse om tilladelse til råstofindvinding inkl. vurdering efter habitatbekendtgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klageberettigede er: Adressaten for afgørelsen, offentlige myndigheder, en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker, lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser og enhver med individuel væsentlig interesse i afgørelsen.

Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet skal indsendes elektronisk via klageportalen, som man finder et link til på forsiden af Nævnenes Hus, hvor man logger ind med f.eks. NEM-ID.

Klagen videresendes gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i klageportalen.

For behandling af klagen skal der betales et gebyr. Privatpersoner skal betale et gebyr på 900 kr. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for regionen i klageportalen senest den 29. juli 2026 kl. 23.59.

Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette jf. råstoflovens § 43 ske inden 6 måneder fra offentliggørelsen af afgørelsen.

8.2 Underretning om afgørelsen

De nedenfor nævnte er orienteret særskilt om afgørelsen.

Myndigheder

Aabenraa Kommune lha@aabenraa.dk og industri@aabenraa.dk
Miljøstyrelsen: mst@mst.dk
Museum Sønderjylland: planer@msj.dk
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV): mail@sgav.dk
Haderslev Stift: kmhad@km.dk
Naturstyrelsen: nst@nst.dk
Slots- og Kulturstyrelsen: post@slks.dk
SKAT: myndighed@sktst.dk

Parter (til de samme, som der er sendt partshøring til)

Parter jf. listen i afsnit 6.3 *Partshøring*.

Foreninger og organisationer (klageberettigede)

Dansk Botanisk Forening, Jylland: nbu_jyl@botaniskforening.dk
Danmarks Naturfredningsforening: dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling: aabenraa@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening: natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling: aabenraa@dof.dk
Friluftsrådet: fr@friluftsraadet.dk
Friluftsrådet lokalkreds: soenderjylland@friluftsraadet.dk

Med venlig hilsen

Mette Christina Hedegaard
Råstofsagsbehandler

9 BILAG

Følgende bilag er vedlagt tilladelsen:

1. Oversigtskort
2. Graveplan
3. Efterbehandlingsplan
4. Screeningsafgørelse inkl. VVM-skema
5. Andre myndigheders tilladelser
6. Udtalelse fra museet

Bilag 1 Oversigtskort

KORT 1. Oversigtskort over projektområdets afgrænsning.

Bilag 2 Oversigt over skrænter og hældninger

Bilag 3A Grave- og efterbehandlingsplan

Bilag 3A er en kort redegørelse for de ændringer, som der er foretaget i denne råstoftilladelse til den ansøgte Grave- efterbehandlingsplan. Den ansøgte Grave- efterbehandlingsplan fremgår af Bilag 3B.

Ændringerne til Grave- efterbehandlingsplanen er fremkommet ved regionens opfølgende spørgsmål som er besvaret af ansøgers konsulent i foråret 2025 og bekræftet den 1. december 2025.

Ændringerne består i:

Ændret hældning indtil matr.nr 4b Hønsnap Holbøl, nu et skråningsanlæg på 1:2

Ændret hældning indtil matr.nr. 45 Hønsnap Holbøl, nu et skråningsanlæg på 1:2

Mulighed for etablering af markvej langs matr.nr 4b Hønsnap Holbøl, dermed afsættes 4 meter ekstra til markvej, 7 meter i alt.

Friholdelse af potentielle yngle-rasteområder i råstofgraven

Reetablering af bortgravet dige, efter Slots & Kulturstyrelsens anvisninger.

Bilag 3B Grave- og efterbehandlingsplan

Grave- og efterbehandlingsplan

Råstofansøgning matr. nr. 4b, 7, 326 Hønsnap, Holbøl

Jacobsen Sten og Grus ApS

Dato: 19. november 2025

Indhold

1 Indledning 1

2 Graveplan 1

3 Efterbehandlingsplan 3

1 Indledning

Grave- og efterbehandlingsplan er udarbejdet for ansøgning om råstofindvinding på matr.nr. 4b, 7 og 326 Hønsnap, Holbøl, Kaldredvej 48, på i alt ca. 22,8 ha. Der ønskes indvundet op til 200.000 m^3 pr. år over 10 år, heraf ca. 5.000 m3 pr. år under grundvandsspejlet.

2 Graveplan

Der ønskes at indvinde råstoffer både over og under grundvandsspejlet. Råstofindvindingen inddeles i etaper, som vist på Figur 2.1, så den sydlige del, matr. nr. 4b Hønsnap, Holbøl er etape 1 og den nordlige del med materiale- og oparbejdningsplads er etape 2, matr. nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl.

På etape 1 vil der blive indvundet både over og under grundvandsspejl, og på etape 2 vil der overvejende blive indvundet under grundvandsspejl og kun i mindre grad over grundvandsspejl, da materialerne over grundvandsspejl allerede er indvundet. Først indvindes på etape 1 og dernæst på etape 2, i retninger som vist på Figur 2.1.

Muldafrømning inden råstofindvinding vil kun blive foretaget i den sydligste og østligste del af etape 1, da mulden på de øvrige dele af projektområdet er afrømmet og lagt i mulddepot. Mulden vil blive anvendt til etablering af støjvolde, hvis der senere viser sig at være behov for dette. Eventuel resterende muld vil blive solgt.
Der er ikke overjord på arealet, så der skal ikke afrømmes og opbevares overjord.

Der forventes indvundet op til 29 meter under terrænoverfladen, alt efter det nuværende terræns højde. Indvinding under grundvandsspejl, vil ske til ca. 2 meter under grundvandsspejl.

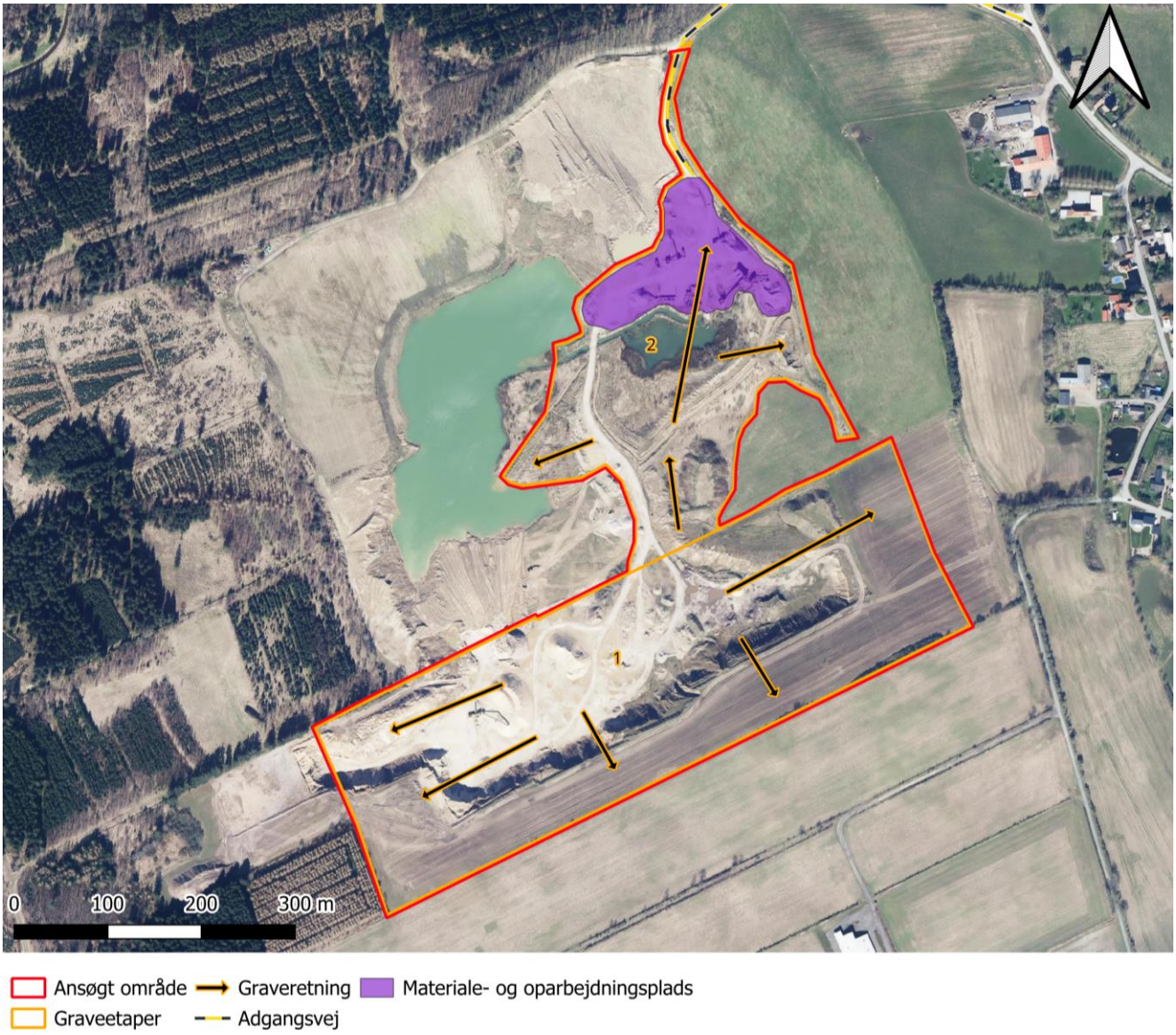

Figur 2.1: Graveplan. For placering af maskiner, containere mm., se råstofansøgningen.

Råstoffer over grundvandsspejl indvindes med læssemaskine. Indvinding under grundvandsspejl vil foregå med læssemaskine og hydraulisk gravemaskine.

De indvundne materialer vil blive transporteret med læssemaskine til det mobile tørsorteringsanlæg og til materiale- og oparbejdningspladsen for vådsortering, knusning og dosering, som er beliggende på etape 2 (se Figur 2.1). Udlevering af materialer vil ske direkte fra tørsorteringsanlægget samt fra vådsorteringsanlæg med sandhjul, knuser og doseringsanlæg på materiale- og oparbejdningspladsen. Adgangsvejen vil være den nuværende ad Hønsnapvej, se Figur 2.1.

Der er opstillet en mandskabscontainer, materialecontainer og en brændstofcontainer på materiale- og oparbejdningspladsen.

For at mindske støvgenerne fra grusgraven vandes adgangsvej, interne køreveje, materialestakke mm. efter behov. Vandet hentes med læssemaskine fra gravesø og der anvendes op til 1.000 m^3 vand pr. år.

Der ønskes en graveafstand på 3 m vandret fra toppen til skel og beskyttede sten- og jorddiger, samt en skråningshældning på 1:1,5 i etape 1. I etape 2 er skråningshældninger allerede etableret. Oplag af muld placeres i en afstand på mindst 3 meter til naboskel.
Afstand til grundmurede bygninger er overalt mere end 25 meter, så der er ikke behov for yderligere afstand til bygninger.

3 Efterbehandlingsplan

Efter endt råstofindvinding fjernes maskiner, anlæg og andet, der hører til råstofindvindingen.

Efterbehandlingsplanen fremgår af på Figur 3.1.

Efterbehandling på etape 1 vil ske til naturformål jordbrugsformål med 3 søer, med lysåben, næringsfattig natur uden pålægning af muld. Skråninger mod naboejendomme ønskes efterbehandlet med et anlæg på 1:1,5 og afstand til skel 3 m vandret fra toppen.

Etape 2 efterbehandlet til naturformål med en sø, med lysåben, næringsfattig natur uden pålægning af muld. Skråning mod naboarealer følger det nuværende terrænniveau og er ca 1:6 – 1:10, så terræn efter endt efterbehandling er sammenhængende med det omkringværende landskab.
Intern kørevej vil blive bibeholdt ved efterbehandlingen som markvej, se Figur 3.1.

Søer efterbehandles med en bred brink med lav hældning langs kanten af søerne. Brinken skal gøre det sikkert at færdes langs kanten af søerne. Søbredder, lavvands- og sikkerhedszoner efterbehandles som vist på Figur 3.2. Den endelige størrelse og placering af søerne vil blive tilpasset efter de faktiske forhold, så flest mulige råstoffer indvindes. Rørlægningen mellem den nye sø på etape 2 og den eksisterende sø vest for bibeholdes.

Figur 3.1: Efterbehandlingsplan. Grænsen for den nuværende sø mod vest, indenfor projektarealet, er også vist.

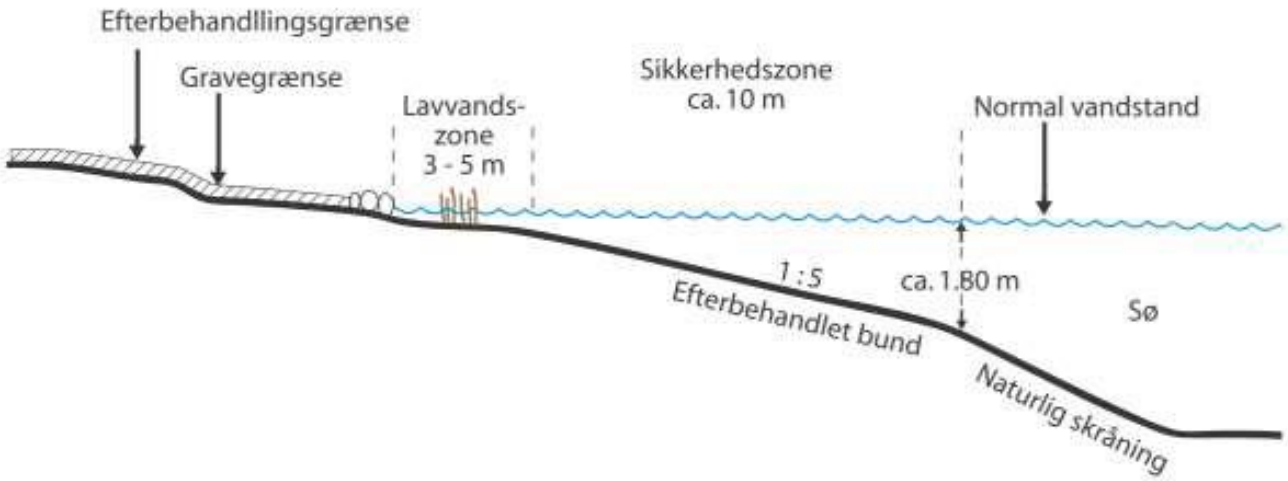

Figur 3.2: Principskitse for efterbehandling af søen.

Bilag 4 VVM-screening

Region Syddanmark

JACOBSEN STEN OG GRUS ApS
Skovglimt 8
6340 Kruså

CVR-NR: 31745861

Klima og Ressourcer
Kontaktperson: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Direkte tlf.: 23805519
Den 22. September 2025
Journalnr.: 25/12184

Afgørelse om, at ansøgning om tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding på matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap Holbøl i Aabenraa kommune ikke er omfattet af krav om miljøvurdering (screeningsafgørelse).

Region Syddanmark har den 25. februar 2025 modtaget en ansøgning om tilladelse til råstofindvinding på matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap Holbøl i Aabenraa kommune.

Afgørelse

Region Syddanmark har gennemført en miljømæssig screening af det ansøgte projekt, jf. miljøvurderingslovens § 21, da det ansøgte projekt optræder på lovens bilag 2, pkt. 2a. Screeningen er gennemført med henvisning til de i lovens bilag 6 relevante kriterier. Screeningsskemaet er vedlagt som bilag.

Region Syddanmark har på baggrund af den gennemførte screening vurderet, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet jf. lovens § 16. Der er derfor ikke krav om en miljøvurdering, og der skal derfor ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport i forbindelse med ansøgningen om tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer på ovenstående ejendom.

Afgørelsen er meddelt efter § 21 i miljøvurderingsloven[1]. Jf. lovens § 39 bortfalder afgørelsen, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter meddelelsen.

Begrundelse for afgørelsen

Screening er en administrativ proces, hvor projektet vurderes i forhold til en række faste kriterier jf. miljøvurderingslovens bilag 6 under overskrifterne:

1. Projektets karakteristika
2. Projektets placering
3. Arten af og kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning

[1]Jf. lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), med senere ændringer.

Derudover skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt efter habitatbekendtgørelsens[2] § 6, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 3. Tillige skal regionen, jf. § 8 i indsatsbekendtgørelsen[3], ved administration af lov om vandplanlægning[4] forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i miljømålsbekendtgørelsen, ikke forhindres.

Nedenfor angives hovedbegrundelserne for afgørelsen. De uddybede begrundelser findes i screeningsskemaet.

Projektets karakteristika:

JACOBSEN STEN OG GRUS ApS har ansøgt om tilladelse til råstofindvinding på matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap Holbøl i Aabenraa kommune. Det ansøgte areal er på 24,2 ha og ligger indenfor råstofgraveområde udlagt i Råstofplan 2020. Det ansøgte projektområde er en videreførelse af allerede eksisterende råstofindvindingsaktiviteter i Hønsnap Grusgrav. Der har ifølge luftfotos været råstofaktiviteter på matriklerne siden 1954.

Der ansøges om en årlig indvinding af sand, grus og sten samt muld på op til 200.000 m^3 om året. Der ønskes at indvinde op til 5.000 m^3 om året under grundvandsspejl. Råstofindvindingen inddeles i 2 etaper, så den sydlige del, matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl er etape 1 og den nordlige del med materiale- og oparbejdningsplads er etape 2, matr.nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl. Råstofindvindingsaktiviteterne vil hovedsageligt foregå dybt nede i forhold til det omkringliggende terræn, da råstofgraven allerede er etableret.

Der ansøges om vandindvinding til oparbejdning af materialer, som sker ved både vådsortering og tørsortering.

Der ansøges om tilladelse til at anvende følgende maskiner: 2 tørsorteringsanlæg, 1 Rundsorterer (til vådsortering), 2 Gummihjulslæserre, 1 Doseringsanlæg, 1 Dumper og 1 knuser. Der ansøges om samme placering af mandskabsvogne og oparbejdningsplads, som ved den sidst meddelte råstoftilladelse. Flytbare produktionsanlæg opstilles og flyttes rundt så det passer med indvindingen på arealet. Der er allerede etablerede støjværn i form af høje skrænter, da der allerede er indvundet dybt i terrænet. Der etableres yderligere støjvolde mod øst.

Som adgangsvej ønsker ansøger at anvende en eksisterende adgangsvej ud til Hønsnapvej.

De ansøgte driftstider for oparbejdning (gravemaskiner, transportanlæg og oparbejdningsanlæg) er mandag til fredag fra klokken 7.00-16.00. Lørdage fra klokken 7.00-13.00. For udlevering og læsninger samt kørsel

[2] Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[3] Bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

[4] Jf. lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017 af lov om vandplanlægning.

inden for virksomhedens område er der ansøgt om driftstider mandag til fredag fra klokken 6.00-16.00 og lørdage fra klokken 7.00-13.00.

Der ansøges om at efterbehandle arealet til natur i form af næringsfattig natur med søer. Der lægges ikke muld ud efter råstofindvindingens ophør.

Projektets placering:

Det ansøgte projekt ligger i Aabenraa Kommune tæt på landsbyen Hønsnap. Hønsnap er beliggende imellem Kruså og Rinkenæs. Det ansøgte projektareal er beliggende inden for udlagt råstofgraveområde i Råstofplan 2020

Projektarealet er beliggende inden for område med særlige drikkevandsinteresser (OSD), inden for særligt følsomt indvindingsområde (NFI) og inden for området for "Indsatsplan 2021 for Bølå Vandværk, Fårhus Vandværk, Kollund Vandværk, Kruså Vandværk, Padborg vandværk – Toldbodvej og Padborg Vandværk – Vejbækvej 3".

Projektarealet ligger op ad et særlig værdifuldt landbrugsområde, og delvist indenfor afgrænsningen af en potentiel økologisk forbindelse og delvist indenfor et potentielt område for beskyttet natur ifølge kommuneplanen. Arealet er endvidere beliggende i landzone nær en landsby. Der ligger ca. 8 husstande indenfor 200-300 meter samt yderligere husstande bagved i landsbyen.

Der er en §3 beskyttet mose beliggende ca. 10 meter fra den eksisterende gravefront, som også er den ansøgte afstand. Derudover er der lidt længere væk (ca. 100 meter) en §3 registreret sø. Der er også fredede fortidsminder længere væk mod nord og syd.

Det nærmeste Natura 2000-område ligger i Tyskland ca. 3,7 km væk syd for projektområdet. Det drejer sig om Natura 2000-område "Gebiet Niehuuser Tunneltal und Krusau mit angrenzenden Flächen".

Der er udover strandtudser og flagermus ikke registreret forekomster af dyre- eller plantearter, som fremgår af habitatdirektivets Bilag IV inden for projektområdet eller nærmere end 800 meter fra projektområdet.

I Vandområdeplan 2021-2027 er der et målsat vandløb; "Gejl Å, øvre del" beliggende mindst 500 meter væk i nordlig retning fra det ansøgte projektområde. Længere væk ligger en målsat sø, Kruså Møllesø. Derudover er der i vandområdeplan 2021-2027 2 dybe grundvandsforekomster og 2 regionale grundvandsforekomster, som er målsatte.

Arten af og kendetegn ved den potentielle miljøpåvirkning:

Der er tidligere foretaget råstofindvinding på ansøgte projektområdet og den aktuelle ansøgning om at foretage råstofindvinding er hovedsageligt et spørgsmål om en ændret efterbehandlingsplan.

Projektet vurderes ikke at påvirke eksisterende arealanvendelse og planer. Projektet vil ikke medføre væsentlig påvirkning af beskyttede naturområder. Det vurderes heller ikke at påvirke grundvand eller forekomster af overfladevand, fredede områder samt kulturelle og arkæologiske værdier.

Landskabet vil blive påvirket ved råstofindvindingen, da efterbehandlingsplanen vil efterlade en høj skrænt, samt en rå bund med 4 permanente søer. Området vil fremadrettet have næringsfattige forhold, da der ikke udlægges muldjord. Dette er vurderet til ikke at være væsentligt i forhold til de landskabelige og geologiske interesser.

Ved at fjerne pesticidtilførsel og gødskning permanent, med efterbehandling til natur sikres det, at der ikke sker påvirkning af grundvandet.

Det er vurderet, at der i en kortvarig periode vil være et støjniveau over de vejledende grænseværdier for støj i anlægsfasen, hvor der skal foretages afrømning af muld på den østligste del af det ansøgte areal. På grund af afrømningsperiodens korte varighed vurderes støjgenen ikke som væsentlig. Øvrige støjgener afhjælpes ved hjælp af terrænet, støjvolde, afstand og driftstider.

Støv er en velkendt faktor ved råstofindvinding, som kan være til stor gene for omboende. Emission af støv kommer helt an på aktiviteten, niveauet for aktiviteten, samt de meteorologiske forhold. Ansøger har i ansøgningsmaterialet anført, at de ønsker at vande i tørre perioder, for at reducere eventuelle støvpåvirkninger. Tiltaget vurderes at være tilstrækkeligt for, at støv ikke er en væsentlig påvirkning.

Regionen har foretaget en væsentlighedsvurdering af påvirkningen på de nærliggende natura 2000 områder. På baggrund af områdernes udpegningsgrundlag og det ansøgte projekts karakteristika er det vurderet, at der ikke sker væsentlig påvirkning på de omkringliggende natura 2000 områders udpegningsgrundlag eller integritet.

Regionen vurderer, at der ved råstofindvindingen ikke vil ske ødelæggelse af raste og yngleområder for flagermus på arealerne, da ansøgningsområdet ikke er af sådan en karakter, at raste og yngleområder er til stede.

For strandtudse vurderer regionen det samme på baggrund af de beskrivelser af yngle og rasteområder som findes i ”Forvaltningsplan for strandtudsen, Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark” og ” OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV” samt ansøgningens indhold og markmøde foretaget i grusgraven i juli 2025.

I forvaltningsplanen og håndbogen beskrives aktive råstofgrave, som værende yngleområder for strandtudse. Samtidig beskrives også, at strandtudsen er tilpasset et omskifteligt miljø, hvor der sker udtørring af vandhuller. At yngleområderne helst skal forstyrres regelmæssigt for at kunne vedblive at være yngleområder, både for at sikre fraværet af rovdyr, men også idet haletudserne lever af døde alger, der er fastgjort på sandkorn og andre små partikler. Det beskrives yderligere, at grusgrave er gode levesteder for strandtudsen, fordi der, så længe gravene er aktive, hele tiden opstår nye, vegetationsløse vandhuller samtidigt med, at den har gode muligheder for at søge føde på de sparsomt bevoksede arealer. Råstofgravene er dog typisk kun egnede levesteder, så længe der stadig indvindes i dem og i en periode herefter inden tilgroning. Med den ansøgte råstofindvinding og efterbehandlingsplan uden udlæggelse af muld, er det derfor regionens vurdering, at der ikke sker ødelæggelse af yngle og rasteområder for strandtudse. Det vurderes også at den økologiske funktionalitet opretholdes med den ansøgte aktivitet.

Projektet vurderes samlet set ikke at påvirke det omkringliggende miljø, og det vurderes, at der ikke vil ske skader på miljøet, som skal undersøges nærmere. Samlet vurderes det, at der i forbindelse med projektet ikke skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport.

Det begrundes med, at den ansøgte indvinding hverken i sig selv eller i kumulation med udnyttede eller uudnyttede råstoftilladelser, planer eller andre aktiviteter ikke har nogen væsentlige konsekvenser for miljøet.

Samlet vurdering

Samlet vurderes det, at der ikke skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport, idet det ansøgte i sig selv eller i kumulation med udnyttede og uudnyttede råstoftilladelser, planer eller andre aktiviteter, ikke har væsentlig indvirkning på miljøet, samt da det er vurderet, at der ikke vil ske skade på yngle- og rasteområder og den økologiske funktionalitet opretholdes.

Partshøring

Region Syddanmark har foretaget en partshøring i medfør af forvaltningslovens[5] § 19. Jf. miljøvurderingslovens § 35, stk. 1, nr. 1 skal berørte myndigheder ligeledes høres, inden der træffes afgørelse. Høringen forløb i en periode på 4 uger fra 22. august 2025 til 19. september 2025 og har været sendt i høring til følgende:

Parter
Aabenraa Kommune lha@aabenraa.dk og industri@aabenraa.dk
Museum Sønderjylland planer@msj.dk
Miljøstyrelsen vedr. bilag 4 arter mail@sgav.dk (Høring pga. bilag 4 arter)
Haderslev Stift kmhad@km.dk
Beboere og ejere af Bygaden 1A
Beboere og ejere af Bygaden 2
Beboere og ejere af Bygaden 3
Beboere og ejere af Bygaden 4 A og B
Beboere og ejere af Bygaden 5A

[5] Bekendtgørelse af forvaltningsloven jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 med senere ændringer.

Beboere og ejere af Bygaden 6
Beboere og ejere af Bygaden 8
Ejere af Bygaden 9
Ejere af Bygaden 12
Beboere, virksomheder og ejere af Bygaden 14 A og 14 C
Ejere af matr.nr. 45 og 400 Hønsnap Holbøl
Ejere af Bygaden 3 og matr.nr. 413 Hønsnap Holbøl
Ejere af matr.nr. 30 Hønsnap Holbøl (Naturstyrelsen, Gjøddinggård)
Ejere af matr. nr. 4b Hønsnap Holbøl
Ejere af matr.nr. 375 Hønsnap Holbøl
Beboere og ejere af Hønsnapvej 19
Beboere og ejere af Hønsnapvej 17

Museum Sønderjylland har skriftligt bemærket, at de gerne ser indskrevet i skemaet, at Museet opfordrer, indvinder til at kontakte os i god tid forud for indvinding for evt. at få foretaget en frivillig arkæologisk forundersøgelse. Dette dels for at undgå at der bliver destrueret evt. fortidsminder ved indvinding og dels at indvindingen ikke skal standses indtil fortidsminderne er blevet udgravede jf. Museumslovens bestemmelser. Museet ville også sætte pris på, om deres fulde arkæologiske udtalelse sendes til indvinder.

Regionen har efterkommet de ønskede tilføjelser og fremsendt den fulde arkæologiske udtalelse til indvinder sammen med den endelige screeningsafgørelse.

Derudover har Region Syddanmark modtaget to telefoniske henvendelser med opklarende spørgsmål, det ene med spørgsmål til støj og graveområde fra en beboer i Hønsnap. Det andet spørgsmål kom fra Aabenraa Kommune og handlede om afstanden til den § 3 beskyttede mose.

Klagevejledning

Region Syddanmarks afgørelse efter miljøvurderingsloven kan for så vidt angår retlige spørgsmål påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klageberettigede er: Miljøministeren, enhver med retlig interesse i sagens udfald samt landsdækkende foreninger og organisationer, der som formål har beskyttelsen af natur og miljø eller varetagelsen af væsentlige brugerinteresser inden for arealanvendelsen og har vedtægter eller love, som dokumenterer deres formål, og som repræsenterer mindst 100 medlemmer.

Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet skal indsendes elektronisk via klageportalen, som man finder et link til på forsiden af Nævnenes Hus, hvor man logger ind med f.eks. MIT-ID.

Klagen videresendes gennem klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om klageportalen, medmindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Nævnet afgør herefter, om du kan fritages for at bruge klageportalen. Se betingelserne for at blive fritaget.

For behandling af klagen skal der betales et gebyr. Privatpersoner skal betale et gebyr på 900 kr. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for Region Syddanmark i klageportalen senest den 20. oktober 2025 kl. 23.59.

Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

Klage har ikke opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra offentliggørelsen af denne afgørelse.

Offentliggørelse af afgørelsen

Jf. miljøvurderingsbekendtgørelsens § 13 kan offentliggørelse ske udelukkende digitalt. Afgørelsen er offentliggjort på regionens hjemmeside og er også sendt direkte til parter og myndigheder.

Øvrigt

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til undertegnede.

Med venlig hilsen

Mette Hedegaard
Råstofsagsbehandler og Biolog

Bilag 1- Oversigtskort

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Skema til brug ved screening af projekter på bilag 2

Kriterier iht. bilag 6 i lovbek. nr. 4 af 3. januar 2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)

Nedenstående skema omfatter kriterier jf. bilag 6 til bestemmelse af, hvorvidt projekter omfattet af bilag 2 skal underkastes en miljøkonsekvensvurdering. Oplysningerne i skemaet er baseret på oplysninger fra ansøger om projektets karakteristika mm. i råstofansøgning af 25. februar 2025 med senere supplerende oplysninger fra 21. marts 2025 til sommeren 2025 samt anmeldelse efter miljøvurderingsloven af 25. februar 2025. Endvidere er statslig, regional og kommunal planlægning samt oplysninger indkommet ved høring af berørte myndigheder inddraget. Tilgængelige oplysninger om projektområdet fra relevante registre og geografiske informationssystemer så som Danmarks Miljøportal, PlansystemDK og MiljøGIS er inddraget i vurderingerne.

Projektets karakteristika

1. Projektbeskrivelse – jf. ansøgningen	Der er ansøgt om tilladelse til råstofindvinding på matr.nr. 7, 4b og 326 Hønsnap Holbøl i Aabenraa kommune. Det ansøgte areal er på 24,2 ha og ligger indenfor råstofplan 2020. Det ansøgte projekt er en videreførelse af allerede eksisterende råstofindvindingsaktiviteter i Hønsnap Grusgrav. Hønsnap Grusgrav har været aktiv siden 1954. Der ansøges om en årlig indvinding af sand, grus og sten samt muld på op til 200.000 m^3 om året. Der ønskes at indvinde op til 5.000 m^3 om året under grundvandsspejl. Råstofindvindingen inddeles i 2 etaper, så den sydlige del, matr.nr. 4b Hønsnap, Holbøl er etape 1 og den nordlige del med materiale- og oparbejdningsplads er etape 2, matr.nr. 7 og 326 Hønsnap, Holbøl. Der ansøges om vandindvinding til oparbejdning af materialer, som sker ved både vådsortering og tørsortering. Der ansøges om tilladelse til at anvende følgende maskiner: 2 Powerscreen (til tørsortering) 1 Rundsorterer (til vådsortering) 2 Gummigeder 1 Doseringsanlæg 1 Dumper 1 knuser

	1 hydraulisk gravemaskine Produktionsanlæggene er allerede opstillet på arealet og er de samme, som der hidtil har været anvendt. Det er ansøgt, at anlæggene skal have samme placering som hidtil. Det er ansøgt, at driften skal varetages i samme omfang som hidtil. De ansøgte driftstider for oparbejdning (gravemaskiner, transportanlæg og oparbejdningsanlæg) er mandag til fredag fra klokken 7.00-16.00. Lørdage fra klokken 7.00-13.00. De ansøgte driftstider for udlevering og læsninger og kørsel inden for virksomhedens område er mandag til fredag fra klokken 6.00-16.00 og lørdage fra klokken 7.00-13.00 Det omgivende terræn er meget varierende, og der forventes indvundet i gennemsnit ca. 29 meter under terrænoverfladen, alt efter det nuvæ-rende terræns kotehøjde. Indvinding under grundvandsspejl, vil ske til ca. 2 meter under grundvandsspejl. Der ansøges om tilladelse til at efterbehandle arealet til naturformål i form af næringsfattig natur med søer. Der efterbehandles uden at tilbage-lægge muld. Mulden sælges i stedet. Ansøger har efter den oprindelige ansøgning indsendt supplerende materiale, som beskriver håndtering af afstande til diger og skel, skrænter, markvej, søer samt tilstedeværelsen af strandtudser.
2. Bygherre – navn, adresse, mail og telefon-nummer	Virksomhed: JACOBSEN STEN OG GRUS ApS Navn: Kenneth Jacobsen Adresse: Skovglimt 8, 6340 Kruså Tlf.: 73671042 Email: kj@kenneth-jacobsen.dk
3. Bygherres kontaktperson, mail og telefonnummer	Virksomhed: JACOBSEN STEN OG GRUS ApS Navn: Kenneth Jacobsen Adresse: Skovglimt 8, 6340 Kruså Tlf.: 73671042 Email: kj@kenneth-jacobsen.dk
4. Projektets placering og arealbehov i ha	Det ansøgte projekt er placeret i Aabenraa Kommune nær landsbyen Hønsnap. Arealet er en grusgrav, som har været aktiv igennem mange år. Arealet er 24,2 ha.
5. Oversigtskort	

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

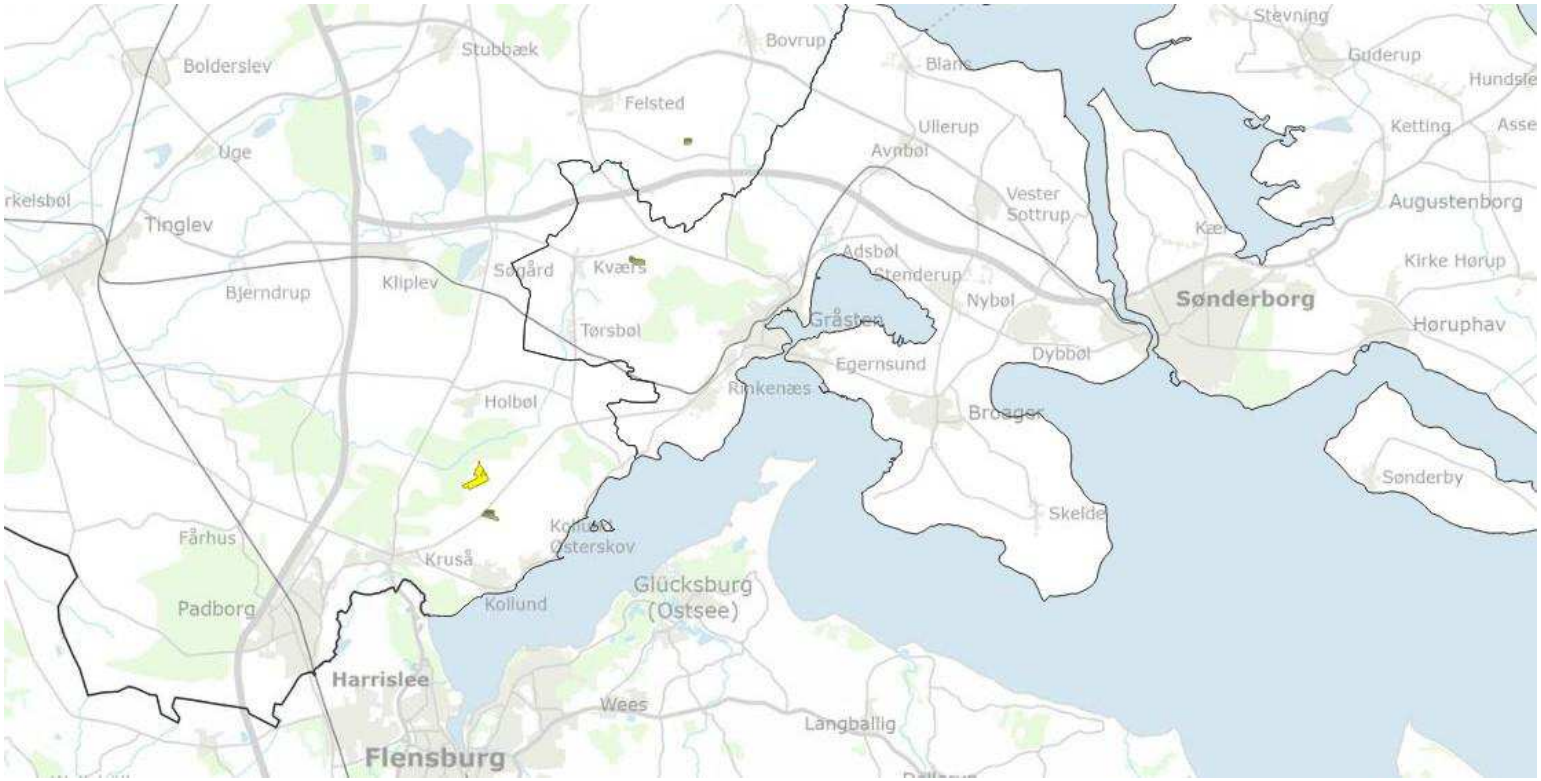

Oversigtskort. Det ansøgte råstofområde er markeret med et gult polygon.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Oversigtskort på baggrund af luftfoto fra år 2024. Det ansøgte område er markeret med orange polygon.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

6. Projektets behov for råstoffer – type og mængde i anlægs- og driftsfasen	Der er ikke behov for råstoffer til anlæggelse. Alle faciliteter og interne veje, samt adgangsvejen er allerede etableret. Der har været grusgrav i Hønsnap i omegnen af 70 år. Projektet vil indvinde nye råstoffer til videresalg.
7. Projektets behov for vand – kvalitet og mængde i anlægsfasen og driftsfasen	Der er i ansøgningen oplyst om et vandforbrug på 70 m^3 pr. time. Vandforbruget på døgnbasis er oplyst til 140 m^3. Der skal anvendes vand til oparbejdning af råstofmaterialer. Der anvendes også vand til støvbekæmpelse.
8. Mængden og typen af affald som følge af projektet i anlægs- og driftsfasen	950 kg brændbart årligt. Spildolie og oliefiltre og lignende affald bortskaffes via samarbejdspartnere som foretager service på maskinanlæggene. Øvrigt affald, som kræver kildesortering bortskaffes fra ansøgers virksomhedsadresse.
9. Mængden og typen af spildevand som følge af projektet i anlægs- og driftsfasen	Der er ikke nogen anlægsfase. Alt er allerede etableret. I driftsfasen vil der være spildevand fra vådsorteringsprocessen, hvor de indvundne råstoffer skylles. Vandet nedsives. I driftsfasen vil der yderligere være spildevand fra skurvogn med mandsskabsfaciliteter. Spildevandet opsamles her i samletank og bortskaffes med slamsuger til rensningsanlæg.

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
10. Er der andre ejere end bygherre?	Ja			Der er to lodsejere foruden ansøger. Lodsejerne har begge underskrevet den indsendte råstofansøgning og dermed den indsendte graveplan og efterbehandlingsplan.
11. Er der andre projekter eller aktiviteter i område, der sam-			Nej	Der er ikke kendskab til lignende igangværende projekter i samme område, som har samme miljøpåvirkninger.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
men med det ansøgte medfører en påvirkning af miljøet (kumulative forhold)				
12. Forudsætter projektet etablering af yderligere vandforsyningskapacitet			Nej	Der anvendes vand fra en allerede gravet gravesø. Forsyning af skurvogn er allerede etableret.
13. Kræver bortskaffelse af affald og spildevand ændringer af bestående ordninger?			Nej	Ansøger har oplyst, at der vil blive benyttet de affaldsmodtagere, som der allerede benyttes.
14. Overskrides de vejledende grænseværdier for støj?			Nej	Ansøger har sammen med de supplerende oplysninger indsendt oplysninger om de anvendte maskiners kildestyrker. Regionen af 2 omgange været på besigtigelse i den eksisterende grusgrav imens maskinerne har været i drift. Under besigtigelsen har regionen været rundt om hele grusgraven til alle sider. På besigtigelserne kunne støj kun konstateres fra de aktive maskiner (powerscreen, gravemaskine og gummiged), som en meget svag ikke tydelig hørbar lyd i gåafstand fra gravefronten. Det skyldes, at råstofgraven allerede nu er langt under det omgivende terræn. De høje skrænter rundt om grusgraven fungerer som støjvolde i op til 10-20 meters højde. Råstofgraven har skov til 2 sider (nord og vest), åben mark mod syd samt ca. 200 meter til nærmeste naboer i landsbyen Hønsnap mod øst. Oparbejdningspladsen ligger i kote 34 ca. 300 meter fra nærmeste bolig, som er beboet af en af lodsejerne til det ansøgte projekt. Beboelserne ligger alle i ca. kote 43. Imellem oparbejdningspladsen og beboelserne ligger en bakketop i kote 56-60. Regionen vurderer på baggrund af kildestyrkerne, konstateringer på besigtigelser, erfaringstal, afstanden til naboerne og mundtlige oplysninger fra indvinder om driftsforholdene og antal medarbejdere, at aktiviteterne i råstofgraven overholder og også vil kunne overholde de vejledende støjgrænser fremadrettet, når aktiviteterne foregår nede i råstofgraven og på oparbejdningspladsen.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				I det korte tidsrum, hvor der skal ske afrømning af muld på matr.nr. 4b mod øst, vurderes det, at de vejledende støjgrænser ikke vil kunne overholdes førend, at mulden er lagt i støjvolde langs projektområdets østlige grænser. Afrømningsfasen varer ganske kortvarigt, typisk 4 uger og det vurderes, at støjen i denne fase ikke kan afhjælpes, da mulden skal afrømmes for at kunne indbygges i støjvoldene og for der efterfølgende kan blive gravet ned i terrænet. Arbejdet kan heller ikke flyttes, da råstofindvindingen ikke kan flyttes. Det er regionens vurdering på baggrund af arbejdets midlertidige karakter, at støjen fra muldafrømning ikke er væsentlig. Regionen vurderer samlet set, at det ansøgte projekt ikke giver risiko for væsentlige støjulemper i omgivelserne.
15. Vil anlægget give anledning til vibrationsgener?			Nej	Erfaringsmæssigt skal der holdes en afstand af minimum 25 meter til grundmurede bygninger for at undgå vibrationsgener ved råstofindvinding. Denne afstand overholdes, hvorfor det vurderes, at der ikke er risiko for væsentlige vibrationsgener.
16. Vil anlægget give anledning til støvgener?			Nej	Der anvendes vand til støvbekæmpelse, så væsentlige støvgener undgås.
17. Vil anlægget give anledning til lugtgener?			Nej	Råstofindvinding giver ikke anledning til lugt.
18. Vil anlægget give anledning til lysgener?			Nej	Råstofindvindingen foregår dybt nede i terrænet og lyskilder vil derfor ikke kunne genere udenfor graven.
19. Må anlægget forventes at udgøre en særlig risiko for uheld?			Nej	Råstofindvinding er ikke omfattet af risikobekendtgørelsen. Det forventes at den almene praksis for sikkerhed ved gravning overholdes.
20. Overskrides de vejledende grænseværdier for luftforurening?			Nej	Drift af maskiner og kørsel med lastbiler giver anledning til luftforurening, der kan påvirke menneskers sundhed ved udledning af NO_x og partikler. Emissioner fra råstofindvindingen spredes og opblandes hurtigt med ren luft, da området er åbent og placeret i det åbne land. Det vurderes, at råstofindvindingen ikke vil medføre væsentlig påvirkning af luftkvaliteten.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
21. Vil projektet udgøre en risiko for vandforurening (grundvand og overfladevand)?			Nej	<u>Grundvand:</u> Projektarealet er beliggende inden for område med særlige drikkevandsinteresser (OSD), inden for særligt følsomt indvindingsområde (NFI) og inden for området for "Indsatsplan 2021 for Bølå Vandværk, Fårhus Vandværk, Kollund Vandværk, Kruså Vandværk, Padborg vandværk – Toldbodvej og Padborg Vandværk – Vejbækvej 3". De nærmeste vandværker er Kollund Vandværk I/S (ca. 1,7 km væk), Kruså Vandværk (ca. 2,6 km væk) og Hokkerup Vandværk (ca. 3,8 km væk). Grundvandet vurderes ud fra potentialekortet at bevæge sig mod kysten i sydøstlig retning. Grundvandet skønnes derudover at ligge omkring kote 31-33, hvilket er vurderet ud fra den eksisterende gravesø og Boring DGU nr. 168.1542 samt ud fra vandstanden under terræn for de eksisterende boringer i Hønsnap. Derudover fremtræder flere boringer i nærområdet med forskellige grundvandskoter afhængigt i hvilket grundvandsmagasin pejlingerne er filtersat. F.eks. ses DGU nr. 168.1042 fra 20. juli 1989 i kote 45.49m/ DVR90 (placeret midt i råstofindvindingsområdet). Boring DGU nr. 168.1542 fra 24. marts 2014, som er placeret ca. 800 meter nordligt fra råstofindvindingsområdet har 5 pejlerør, hvoraf det mest terrænnære grundvand er pejlet i kote 31,8m/ DVR90). Derudover ses der i landsbyen Hønsnap boring DGU nr. 168.1320 fra 8. april 1980 i kote 58,9m/DVR90 og boring DGU nr. 168.1886 fra 10. september 2021 i kote 50,43m/DVR90 Nærmeste aktive drikkevandsboring DGU nr. 168.81 ligger ca. 315 meter væk i Hønsnap. Region Syddanmark vurderer samlet set, at der ikke er nogen forureningsrisiko af grundvandet, når området efterfølgende tages ud af konventionel landbrugsdrift og anvendelsen bliver natur uden brug af gødning og pesticider. Råstofindvinding i sig selv vurderes ikke at udgøre en væsentlig risiko for grundvandet. Nærmeste forureningskortlagte V2-område findes mod sydøst lidt mere end en kilometer væk. Nærmeste V1-kortlagte areal ligger ca. 100 meter mod sydøst. Begge områder vurderes ikke at blive påvirket af råstofindvindingen, da den overordnede grundvandsstrømning går mod kysten. Mod nordvest er der mere end en kilometer til nærmeste V1-kortlægninger, hvorfor områderne på baggrund af afstanden og arealanvendelsen ikke vurderes at udgøre en risiko.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Overfladevand: Der en gammel gravesø tæt på projektområdet og der ligger en §3 beskyttet mose 10 meter fra de allerede gravede områder på matr. 4b Hønsnap Holbøl. Fra den gamle gravetilladelse fremgår det, at der ikke var registreret en §3 mose før meddelelse af daværende råstoftilladelse. Det nuværende projekt vil ikke grave eller efterbehandle tættere på mosen end det allerede er sket. Det vurderes derfor af regionen, at det ansøgte projekt ikke vil ændre de eksisterende forhold. Den gamle gravesø har siden søens udgravning været anvendt til afvanding og nedsivning af grus-skyllevandet fra sorteringsprocesserne fra råstofindvindingen. Der vil fortsat ske afledning af grus-skyllevandet til søen, af de eksisterende afvandingskanaler, hvortil der hidtil er sket afvanding. Vaskevandet indeholder silt og ler. Der anvendes ikke kemiske stoffer eller produkter i processen. Regionen vurderer derfor, at der ikke er væsentlige miljømæssige konsekvenser ved afledningen af skyllevandet, da forholdet ikke indeholder forurenende eller miljøfremmede stoffer og samtidig ikke ændrer på søens miljøforhold i det søen er dannet samtidigt med tilledning af det samme skyllevand. Derudover vurderer regionen, at der ikke er risiko for forurening af andre områder med overfladevand, da der ikke sker afledning ud af området.

Projektets placering

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
22. Forudsætter projektet ændring af den eksisterende arealanvendelse?	Ja		Nej	Ja og nej: Det ansøgte projekt er en fortsættelse af den nuværende arealanvendelse, som har været en aktiv råstofgrav siden 1954. Der sker derfor ikke ændringer i den eksisterende arealanvendelse.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Den ansøgte efterbehandling er dog en ændring af den eksisterende efterbehandlingsplan, som var med henblik på landbrugsdrift og skovdrift, samt sø. Den nye efterbehandlingsplan laves med henblik på naturformål med næringsfattig natur med ca. 4 søer i 2 meters dybde. Muld fjernes fra området og tilbagelægges ikke. Der vil undervejs og efterfølgende ikke blive anvendt gødning og pesticider. Efterbehandlingsplanen vil være gunstig for bevarelsen af dyr og planter, som er tilpasset næringsfattige forhold. Samtidig vil efterbehandlingsplanen være magen til det landskab, som der allerede er i råstofgraven, og altså det landskab, som har domineret i mange år efterhånden. Regionen vurderer derfor, at ændringerne i den eksisterende anvendelse ikke er en reel ændring, samtidig vurdere regionen, at ændringen i efterbehandlingsplanen ikke er en hindring for gennemførsel af det ansøgte råstofprojekt.
23. Forudsætter projektet ændring af en eksisterende lokalplan for området?			Nej	Der er ingen lokalplan for projektområdet.
24. Forudsætter projektet ændring af kommuneplanen?			Nej	Der er ingen kommuneplanramme for projektområdet.
25. Indebærer projektet behov for at begrænse anvendelsen af naboarealer ud over hvad der fremgår af gældende kommune- og lokalplaner?	Ja			Det ansøgte giver ikke begrænsninger på naboarealerne undervejs, imens der foregår råstofindvinding. Det er dog ikke i ansøgningsmaterialet angivet om de planlagte søer bliver større end 3 ha og derved omfattet af en eventuel kommende sø-beskyttelseslinje. Det fremgår dog af efterbehandlingsplanen, at søerne vil blive placeret i en sådan afstand fra skel, at det kun er et fåtal af landsbyens huse, som vil blive omfattet af en eventuel sø-beskyttelseslinje. At blive omfattet af en sådan linje kræver ikke ændring af eksisterende anvendelse, men vil betyde, at der skal søges dispensation ved ny bebyggelse eller lignende ændringer og der dermed kan være en teoretisk begrænsning. Aabenraa Kommune vil være myndighed på eventuelle dispensationsansøgninger, såfremt det skulle blive aktuelt.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
26. Vil projektet udgøre en hindring for fremtidig anvendelse af områdets råstoffer?	Ja			Efter udførelse af det ansøgte projekt vil der ikke være flere råstoffer tilbage i Hønsnap Grusgrav. Ressourcen vil være udtømt i det udlagte graveområde. Efter regionens opfattelse er dette netop formålet med råstofindvinding, og forholdet vurderes ikke væsentligt.
27. Vil projektet udgøre en hindring for fremtidig anvendelse af områdets grundvand?			Nej	Der er søgt tilladelse til årlig indvinding af op til 5.000 m^3 sand, sten og grus under grundvand samt til vådsortering. Det konkluderes bl.a. i miljørapport nr. 526 2000 fra Miljøstyrelsen[1], at råstofindvinding såvel over som under grundvandsspejlet generelt ikke vurderes at udgøre en risiko for grundvandet. Det fremgår bl.a., at råstofindvinding kun medfører en lille lokal sænkning af grundvandsspejlet omkring råstofgraven, og at selve råstofindvindingen under grundvandsspejlet kun har en begrænset påvirkning af grundvandsstanden og dermed nærliggende vandindvindinger, vandafhængige terrestriske naturtyper, vandløb og søer. Sænkningens størrelse vil afhænge af den årlige indvindingsmængde af råstoffer samt intensiteten. Erfaringer fra mange råstofgrave i Danmark viser, at sænkningen ofte er på få cm og med relativ lille udbredelse. Da der søges om råstofindvinding af 5.000 m^3 om året under grundvandsspejl, som er en meget beskeden mængde i råstofsammenhænge, vurderes det ansøgte projekt ikke at påvirke kvantiteten af grundvandet. Noget af det vand, som bruges til skylleprocessen, vil fordampe, mens resten vil nedsive til grundvandet igen. Mængden, der fordamper, vurderes at udgøre en ubetydelig andel af den samlede grundvandsdannelse og er derfor ikke væsentlig. Under og efter råstofindvindingsaktiviteterne vil der ikke blive brugt gødning og pesticider eller lignende grundvandsforurenende stoffer på arealerne. Projektet vurderes derfor i sin helhed ikke at være til hinder for fremtidig anvendelse af områdets grundvand.

[1] Miljøstyrelsens Miljøprojekt Nr. 526 2000, Følgevirkninger af råstofgravning under grundvandsspejlet af Kurt Ambo Nielsen, KAN Miljø samt Johan Claesson og Gunnar Gustafson, Chalmers Tekniska Högskola.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
28. Indebærer projektet en mulig påvirkning af sårbare vådområder?			Nej	Projektet ligger tæt på en §3 beskyttet mose. Mosen ligger ind over skel. Den eksisterende gravefront er 10 meter fra mosen. I henhold til den hidtidige tilladelse var der ikke registreret beskyttede naturtyper på tilladelsesarealet ved tilladelsens meddelelse. Regionen er ikke bekendt med, hvornår mosen er registreret som beskyttet. Der ansøges om at bevare nuværende afstand til mosen, dvs. 10 meter. Det nuværende projekt vurderes på baggrund af, at der ikke graves nærmere mosen end det allerede er sket, ikke at medføre påvirkning af sårbare vådområder. Der er en tidligere gravesø, hvortil der sker udledning af skyllevand fra vask ved oparbejdning af råstoffer. Gravesøen er dannet samtidig med, at vaskeprocessen har været aktiv igennem flere år. Søens spæde start ses helt tilbage på luftfoto fra år 1999. Søen betragtes derfor ikke som sårbar af regionen for den pågældende aktivitet. Der sker ikke yderligere afledning fra det ansøgte projektområde. Hverken til vandløb, sø eller hav.
29. Er projektet tænkt placeret indenfor kystnærhedszonen?			Nej	Projektområdet ligger lige udenfor kystnærhedszonen.
30. Forudsætter projektet rydning af skov?			Nej	Der er ikke træer på det ansøgte område, som allerede har fungeret som en råstofgrav i mange år.
31. Vil projektet være i strid med eller til hinder for etableringen af reservater eller naturparker?			Nej	Regionen har ikke kendskab til reservater eller naturparker. Efterbehandlingens formål om at efterbehandle til natur ville dog ikke være i strid hermed.
32. Tænkes projektet placeret i Vadehavsområdet?			Nej	
33. Kan projektet påvirke registrerede, beskyttede eller fredede områder nationalt?			Nej	Der er en §3 –registreret mose tæt på graveområdet. Derudover er der lidt længere væk (ca. 100 meter) en §3 registreret sø. Der er ikke fredede naturområder i nærheden. Der er fredede fortidsminder mod nord og syd, som det ansøgte areal ikke berører.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Det er regionens vurdering, at det ansøgte projekt ikke vil påvirke de nærmeste §3 registrerede og beskyttede områder, da der ikke graves nærmere søen og mosen end der allerede er gravet. Når efterbehandlingen er afsluttet, kan arealet blive omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det betyder, at der ikke må ske ændringer uden dispensation fra kommunen.
34. Kan projektet påvirke registrerede, beskyttede eller fredede områder internationalt (Natura 2000)?			Nej	Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde er beliggende i Tyskland 3,7 km væk Det drejer sig om Natura 2000-område ”Gebiet Niehuuser Tunneltal und Krusau mit angrenzenden Flächen”. Natura 2000-området har et samlet areal på 137 ha. Området er udpeget som Habitatområde 1122-391. Området består af karakteristisk istidstunneldal, med forskellige biotoper såsom vandområder, skov og græsområder. Udpegningsgrundlaget består af forskellige naturtyper og sumpvindelsnegl. Det vurderes på baggrund af det ansøgte projekts udformning, karakteristika og udpegningsgrundlagets arter og naturtyper for, samt afstanden til det nærmeste natura 2000 område, at der ikke er risiko for en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget eller områdets integritet. Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde beliggende i Danmark er et habitatområde og fuglebeskyttelsesområde ca. 5 km nord for projektområdet, Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark. Natura 2000-område nr. 95, Habitatområde H84 og Fuglebeskyttelsesområde F58. Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området kan ses i nedenstående tabel, som er kopieret fra ”publikationen: Natura 2000- basisanalyse 2022-2027, revideret udgave. Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark. Natura 2000 område nr. 95, Habitatområde H84 samt fuglebeskyttelsesområde F58”. udgivet november 2021 af Miljøministeriet, Miljøstyrelsen.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 58		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Havørn (Y)
	Rørhøg (Y)	Trane (Y)
	Tinksmed (Y)	Stor hornugle (Y)
	Mosehornugle (Y)	Sortspætte (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Tabellen viser fugle på udpegningsgrundlaget. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-21. Havørn, Rørhøg, Tinksmed og Mosehornugle er ikke tilstede i fuglebeskyttelsesområde 58. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 84		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Højmose* (7110)	Nedbrudt højmose (7120)
	Hængesæk (7140)	Tørvelavning (7150)
	Bøg på mor (9110)	Bøg på mor med kristtorn (9120)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Stor vandsalamander (1166)	Odder (1355)
	Damflagermus (1318)	

Tabellen viser naturtyper og/eller arter på udpegningsgrundlaget. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-21. Søbred med småurter (3130) er ikke tilstede i habitatområde 84. Den nævnte naturtype gennemgås derfor ikke yderligere.

Der er observeret stor hornugle ca. 1 km væk i 2015 ifølge Naturbasen.dk. Observationen er blevet foretaget i samme periode som råstofaktiviteterne har været i drift. Samtidigt er det kendt fra andre råstofgrave, at stor hornugle gerne laver et hul eller en fordybning på stejle skrænter, eller en rede direkte på en bunke sten. En fortsættelse af råstofaktiviteterne vurderes derfor ikke at have en negativ påvirkning af stor hornugle, da det ansøgte projekt ikke forringer stor hornugles muligheder for at sprede sig, men derimod sikrer, at området forbliver i samme udformning, som det er nu.

Fra naturbasen og arter.dk kan det ses, at i skoven mod sydvest og nord er der ca. to km væk eller mere konstateret stor vandsalamander i 2001 og i Holbøl mod nord mellem 1,2 - 2 km væk er der i årene fra

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				2001-2018 observeret stor vandsalamander. Ifølge håndbogen[2] er der meget få eksempler på kolonisering ved en afstand på over 800 meter for stor vandsalamander. Væsentligheds vurdering: På grund af projektets karakter, udformning og begrænsede påvirkningsrækkevidde samt den store afstand til Natura 2000-området vurderes det, at der ikke sker en påvirkning af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag og områdets integritet. Det er dermed regionens vurdering, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning, hverken ved projektet alene eller i kumulation med andre råstofgrave.
35. Forventes området at rumme beskyttede arter efter bilag IV?	Ja			<u>Generelt:</u> Områderne omkring det ansøgte råstofindvindingsareal består af skov, hvori der gennemløber et vandløb. Derudover er der landbrugsarealer og en landsby. Ca- 800 m væk ligger en forladt grusgrav, der er efterladt råt med stejle skrænter. Fra naturbasen og arter.dk kan det ses, at i skoven mod sydvest og nord er der ca. 1,2-2 km væk fundet spidssnudet frø og stor vandsalamander i 2001, længere væk er de fundet nyere tid. I Holbøl mod nord er der i årene 2001-2018 observeret løgfrø, spidssnudet frø og stor vandsalamander. Afstanden til de konstaterede observationer og arealerne imellem betyder, at regionen vurderer, at arterne ikke er til stede i grusgraven. Mod nord ind i skoven i skel til matr.nr. 326 Hønsnap Holbøl, som en lille del af grusgraven berører, findes et transekt, hvor der undersøges for tilstedeværelsen af hasselmus ifølge hjemmesiden Naturdata - Danmarks Miljøportal. Nærmeste observation er ifølge naturbasen.dk og arter.dk 5,6 km væk. Regionen vurderer, at råstofaktiviteterne ikke påvirker tilstedeværelsen af hasselmusen, da det aktive graveområde ikke er habitat for hasselmusen. Derudover er råstofaktiviteterne ikke nye, da der har været gravet siden 1954 på de ansøgte matrikler, såfremt det havde været en habitat ville arten været indvandret i tiden, der er gået siden da. I den gamle grusgrav ved Kollund ca. 800 meter væk er der konstateret strandtudser i 2012, 2019 og igen 2024. Populationen synes dermed at være stedfast i området. Strandtudserne er indvandret imens

[2] AARHUS UNIVERSITET AU DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERG: "OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV - Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520" fra 2023

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				grusgraven var aktiv og er senest konstateret i sommeren 2024 på det efterladte næringsfattige og ujævne areal, som grusgraven er efterbehandlet til. Råstofindvindingsaktiviteten i Kollund ophørte i 2012 og efterbehandlingen blev godkendt i 2018. <u>Indenfor projektområdet:</u> Ca. 154 m nordvest for området er der observeret flagermus (ikke specificeret art). Indenfor projektområdet er der registreret fouragerende flagermus ifølge arter.dk og naturbasen.dk Der er ikke fuldvoksne træer og buske indenfor det ansøgte projektområde og der skal ikke fældes træer eller buske. Der er ikke bygninger, som skal nedrives. Det vurderes derfor, at der ikke vil ske ændringer af yngle eller rasteområder for flagermus. I Hønsnap grusgrav er der blevet konstateret strandtudser i 2019 ifølge Naturbasen.dk. Strandtudsen er konstateret på baggrund af lyden af kvæk. Observationen er foretaget oppe fra skovvejen. Tudserne er forsøgt registreret via kvækkelyde igen uden succes i 2024[3]. Strandtudseyngel er eftersøgt men ikke fundet i juli 2025[4], hvor et anlagt tudseskrab etableret i vinterperioden 2024-2025 ikke havde tegn på ynglesucces. Strandtudserne observeret i 2019 kan derfor være en sporadisk observation uden at der er etableret en bestand i Hønsnap Grusgrav. Det antages derfor, at der er mulighed for, at strandtudsen er til stede i grusgraven i denne screeningsafgørelse. Grusgrave er i "Forvaltningsplan for strandtudsen, Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark". Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015 beskrevet som værende yngleområder, når der er et varierende antal vandhuller fra år til år[5]. Ydermere står beskrevet; at strandtudser er en pionerart, der hurtigt kan kolonisere nye opståede temporære vandhuller/områder og vandrer videre når et vandhul f.eks. gror til eller et nyt opstår. Strandtudsens yngel er sårbart overfor andre rovdyr, herunder fisk samt salamandere og vandkalve. Strandtudser kan på flere kilometers afstand lugte vandhuller i den rette temperatur og deres æg er kun 5 uger om at blive til tudser. Strandtudsen er dermed tilpasset og afhængige af et omskifteligt miljø, hvor der sker udtørring af vandhuller og vandhuller opstår. Miljøet i yngleområderne skal helst forstyrres regelmæssigt, både for at sikre fraværet af rovdyr, men også idet haletudserne lever af døde alger, der er fastgjort på sandkorn og

[3] Rapport fra Aabenraa Kommune med paddeundersøgelser af udvalgte lokaliteter 2024
[4] Markmøde/ besigtigelse af grusgraven den 2. juli 2025, hvor lokaliteten blev besigtiget med henblik på at finde paddeyngel foretaget af repræsentanter fra Region Syddanmark og Aabenraa Kommune.
[5] "Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark". Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				andre små partikler. Det beskrives yderligere, at grusgrave er gode levesteder for strandtudsen, fordi der, så længe gravene er aktive, hele tiden opstår nye, vegetationsløse vandhuller samtidigt med, at den har gode muligheder for at søge føde på de sparsomt bevoksede arealer. Råstofgravene er dog typisk kun egnede levesteder, så længe der stadig indvindes i dem og i en periode herefter inden tilgroning.[6] Det vurderes på baggrund af ovenstående, at hvis strandtudsen findes på ansøgningsarealet i Hønsnap Grusgrav vil den være at forefinde i den aktive grusgrav. Den aktive grusgrav er nemlig, som beskrevet et velegnet yngleområde for strandtudser ifølge forvaltningsplanen for strandtudser, men kun så længe den forbliver aktiv og ikke efterbehandles. Hvorimod eventuelt traditionelt efterbehandlede områder ikke vil være attraktive, pga. indvandringen af vegetation, andre (rov)dyr og ofte også den foretagne efterbehandling. Strandtudsens største trussel i Hønsnap Grusgrav, hvis den er til stede, er derfor ophør af grusgravningen, samt en traditionel[7] efterbehandling til landbrug af arealerne i Hønsnap Grusgrav. Der findes strandtudser i den nærliggende efterladte Kollund Grusgrav. Regionen vurderer derfor, at der er en stor sandsynlighed for, at strandtudsen vil kunne findes i Hønsnap Grusgrav en eller flere gange indenfor de næste 10 år, som ansøgningen strækker sig over. Det skyldes, at strandtudsen er en pionerart, der kan lugte egnede vandhuller og gerne vandrer op til 13 km.[8] Ansøger har I den nuværende ansøgning ansøgt om at ændre den nuværende efterbehandlingsplan fra landbrug, skov og en sø til et naturområde, med skrænter og ru bund uden muld samt 4 søer. Cirka halvdelen af terrænet vil blive efterbehandlet i koten omkring grundvandsspejlet og halvdelen vil blive efterbehandlet til sø i to meters dybde. Det betyder, at der undervejs og efterfølgende vil kunne opstå midlertidige mindre vandhuller. Dermed vil strandtudsens potentielle habitat og dermed ynglesteder blive bevaret længst muligt. Ansøger har i ansøgningen oplyst, at arealer med levested for strandtudse vil blive bevaret.

[6] ”Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark”. Udgivet af: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet 2015.
[7] Traditionelt er råstofgrave efterbehandlet med udlægning af muld og udjævning af terrænet, således at landbrugsdrift har været muligt.
[8] AARHUS UNIVERSITET, DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI: ”OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 520, 2023.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Regionen vurderer på baggrund af beskrivelsen af strandtudser levevis og tilpasninger samt beskrivelsen af habitater i "Forvaltningsplan for strandtudsen Beskyttelse og forvaltning af strandtudsen, Epidalea calamita og dens levesteder i Danmark" og " OPDATERING AF: HÅNDBOG OM DYREARTER PÅ HABITATDIREKTIVETS BILAG IV", samt ansøgningens indhold, at det ansøgte projekt ikke vil betyde ødelæggelse af strandtudsens raste- eller yngleområder. Derimod vil råstofindvindingsaktiviteterne kunne foregå samtidig med at flere yngle og rasteområder kan opstå. pga. habitatkravet om forstyrrelse. Det forudsættes, at der i efterbehandlingsplanen tages højde for tilstedeværelsen af strandtudser. I den ansøgte efterbehandlingsplan vurderer regionen, at det netop er tilfældet. Det skyldes, at det fremgår af efterbehandlingsplanen, at alle arealer som ikke bliver til sø bliver efterladt næringsfattigt, da der ikke lægges muld ud. Terrænet vil derfor efterfølgende fremstå ujævnt. Fluktuationer i grundvandsstanden vil dermed medvirke til at midlertidige vandhuller vil kunne fremstå afhængigt af nedbørsmængderne de forskellige år. Fraværet af muld vil forsinke den naturlige tilgroning af arealet. Forhold som vil sikre bibeholdelse af strandtudsens levesteder og områdets økologiske funktionalitet, samt udsætte den naturlige succession længst muligt. Samlet set vurderer regionen, at der ikke vil ske forringelse af de i området konstaterede bilag IV arters yngle eller rasteområder. Ligeledes vurderes det, at der ikke vil ske en forringelse af den økologiske funktionalitet i området ved fortsat råstofindvindingsaktivitet.
36. Forventes området at rumme danske rødlistearter?	Ja			Der er observeret flere rødlistede fuglearter på og omkring den gamle gravesø igennem de sidste par år. Hvilket kan konstateres ved opslag på Naturbasen.dk og Arter.dk. Fuglearterne er blevet observeret samtidig med at råstofaktiviteterne har været i drift. Det er derfor regionens vurdering, at råstofaktiviteterne ikke er til, hindring for, at de rødlistede arter fortsat vil indfinde sig på arealet. Samtidigt vurderes det, at de pågældende fuglearter har indfundet sig på arealet på baggrund af det terræn og sø, som der kommer i kraft af råstofindvindingen. Når grusgraven efterlades som naturareal med åbne næringsfattige flader uden træbevoksning vil det derfor være neutralt til positivt for arternes fortsatte tilstedeværelse i området.
37. Kan projektet påvirke områder, hvor fastsatte miljøkvalitetsnormer for overfladevand allerede er overskredet?			Nej	Nærmeste områder med overfladevand, som har fastsatte miljøkvalitetsnormer, er et vandløb, "Gejl Å, øvre del". Vandløbet ligger mindst 500 meter væk eller længere væk nordligt for det ansøgte projektområde. Andre målsatte vandløb ligger længere væk end 500 meter. På baggrund af afstanden til de målsatte vandløb, vurderes det ansøgte projekt ikke at kunne påvirke de forskellige vandløb.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Der ligger en målsat sø længere væk, Kruså Møllesø. Det vurderes ligeledes at afstanden til denne sø betyder, at søen ikke vil blive påvirke af projektet.
38. Kan projektet påvirke områder, hvor fastsatte miljøkvalitetsnormer for grundvand allerede er overskredet?			Nej	De dybe grundvandsmagasiner " DK401_dkmj_1051_ps" og " DK401_dkmj_1061_ps" er miljømålsatte og har god kvantitativ og kvalitativ tilstand. Det regionale grundvandsmagasin " DK401_dkmj_1083_ks" er miljømålsat og har en god kvantitativ og kvalitativ tilstand. Det regionale grundvandsmagasin "DK401_dkmj_2_ks"er miljømålsat og har en god kvantitativ og kvalitativ tilstand. Den kemiske tilstand er ringe. På baggrund af projektets karakter og vurderingerne ved pkt. 21 og 27 vurderer regionen, at der ikke sker påvirkning af de miljømålsatte grundvandsmagasiner.
39. Kan projektet påvirke områder, hvor fastsatte miljøkvalitetsnormer for naturområder allerede er overskredet?			Nej	Der henvises til ovenstående afsnit nr. 28, 33 og ikke mindst nr. 34.
40. Kan projektet påvirke områder, hvor fastsatte miljøkvalitetsnormer for boligområder (støj/lys og luft) allerede er overskredet?			Nej	Projektet er placeret i det åbne land. Det er ikke fundet, at der er fastsat miljøkvalitetsnormer for boligområder, støj, lys og luft ved Hønsnap grusgrav.
41. Tænkes projektet etableret i et tæt befolket område?			Nej	Området er i landzone. Landsbyen Hønsnap er nærmeste bebyggelse. Landsbyen er ikke et tæt befolket område.
42. Kan projektet påvirke historiske landskabstræk?	Ja			Graveområdet i Hønsnap omfatter en bakkeformation med landbrugsarealer og skov. Området er udpeget i kommuneplanen til bevaringsværdige landskaber og udpeget til område uønsket for skovrejsning.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				Der er tidligere udarbejdet en landsskabsplan til efterbehandling af området. Landsskabsplanen er fra 1989. Landsskabsplanen indeholder bløde hældninger og tilpasninger til det omgivende landskab. Der er således en interessekonflikt mellem landskabsinteresserne og råstofindvindingen efter der i nyere tid er blevet meddelt afslag på dispensation fra §52 i jordforureningsloven. Derudover er der en interessekonflikt imellem hensynet til landskabsinteresserne og habitatreglerne ved tilstedeværelsen af potentielle yngle- og rasteområder for strandtudse. Herefter er de oprindelige planer om bløde hældninger og tilpasninger ikke længere mulig. Den ansøgte efterbehandlingsplan er en tilpasning til de nye omstændigheder. Den ansøgte efterbehandlingsplan, som indeholder stejle skrænter og rå områder vil være en varig ændring af landskabet, også efter endt råstofindvinding.
43. Kan projektet påvirke kulturelle landskabstræk?			Nej	Området er ikke udpeget til værdifuldt kulturmiljø. Derudover vil de bestående diger, som der er i området ikke blive berørt af den ansøgte råstofindvinding.
44. Kan projektet påvirke arkæologiske værdier/landskabstræk?	ja			Der findes, udover digerne ikke synlige arkæologiske værdier og landsskabstræk på det ansøgte område. Museet har beskrevet, at der kan forekomme "ikke synlige fortidsminder", der er beskyttet i henhold til museumsloven på arealerne. De ikke synlige fortidsminder er også beskyttet af dansk lovgivning. Findes der spor efter fortidsminder skal gravning i henhold til lovgivningen stoppes, der skal tages kontakt til det lokale museum og der skal tages stilling til eventuelle udgravninger og ændringer i den godkendte graveplan. Museet har oplyst, at de opfordrer, indvinder til at kontakte dem i god tid forud for indvinding for evt. at få foretaget en frivillig arkæologisk forundersøgelse. Dette dels for at undgå at der bliver destrueret evt. fortidsminder ved indvinding og dels at indvindingen ikke skal standses indtil fortidsminderne er blevet udgravede jf. Museumslovens bestemmelser.
45. Kan projektet påvirke æstetiske landskabstræk?			nej	De tidligere æstetiske landskabstræk i området er allerede påvirket ved råstofgravningen for længe siden. Det ansøgte vil ikke ændre den påvirkning, der allerede er sket. Det nye landskab, som er opstået som følge af gravningen vil på sigt kunne understøtte udpegninger i nærområdet, da det ansøgte område ligger på grænsen til en potentiel økologisk forbindelse og til område udpeget som potentielle naturområder. Derved vil nye æstetiske landsskabstræk kunne skabes i takt med at de øvrige arealudpegninger også realiseres.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
46. Kan projektet påvirke geologiske landskabstræk?			nej	Området er ikke udpeget som område for geologiske landsskabstræk.

Arten og kendetegn ved den potentielle indvirkning på miljøet

47. Den forventede miljøpåvirknings geografiske udstrækning i areal	Projektarealet er på ca. 24,2 ha. Den aktuelle miljøpåvirkning fra selve råstofindvindingen vil være meget lokal, og der forventes kun en begrænset påvirkning uden for indvindingsområdet. Tung trafik til og fra projektområdet kan påvirke omgivelserne. Trafikken ledes fra råstofgraven ud på en Kommunevej, Hønsnapvej, hvorfra trafikken ledes videre ud på vejnettet.
48. Omfanget af personer der forventes berørt af miljøpåvirkningen	Selve råstofindvindingen forventes at berører 12 husstande, mens transporten fra og til forventes at berøre 11 husstande. Der er et lille overlap imellem de to grupper, som påvirkes af henholdsvis trafik og selve råstofindvindingen. Hvis det antages, at der 4 personer i hver husstand vil det samlede projekt derfor påvirke ca. 80 mennesker.

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
49. Er området, hvor anlægget tænkes placeret, sårbar overfor den forventede miljøpåvirkning?			Nej	Projektarealet i sig selv og området omkring projektarealet vurderes ikke til at være sårbart overfor den forventede miljøpåvirkning, da påvirkningerne vurderes til at være små. Derudover har området været gravet siden 1954, hvor de første antydninger til råstofindvinding anes på luftfoto. Det betyder, at lokalområdet

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
				har været udsat for påvirkningen i mange år. Den hidtidige historik for råstofgraven har ikke anledning til anden opfattelse.
50. Forventes miljøpåvirkningerne at kunne være væsentlige enkeltvis?			Nej	De identificerede påvirkninger beskrevet ovenfor vurderes til at være ikke væsentlige enkeltvis.
51. Forventes miljøpåvirkningerne at kunne være væsentlige samlet?			Nej	De identificerede påvirkninger beskrevet i skemaet ovenfor forventes heller ikke at være væsentlige samlet. Dette skyldes, at der ikke sker ændringer eller påvirkninger, hvor effekten ikke velkendt. Samtidig er ændringer og påvirkninger allerede sket siden engang i 1954, hvor første råstofindvindingsaktivitet ses på luftfoto. Aktiviteterne har derfor været i gang uden væsentlige påvirkninger af området, og det forventes derfor at de kan fortsætte uden væsentlige påvirkninger af området.
52. Vil den forventede miljøpåvirkning række ud over kommunen?			Nej	Påvirkningerne er meget lokale.
53. Vil den forventede miljøpåvirkning berøre nabolande?			Nej	Påvirkningerne er meget lokale.
54. Må den samlede miljøpåvirkning betegnes som kompleks			Nej	Den samlede miljøpåvirkning betegnes ikke som kompleks. Det konkrete projekt medfører velkendte påvirkninger, som er almindelige ved den type af projekter, og som kan beskrives og gener imødegås
55. Er der stor sandsynlighed for miljøpåvirkningen?	Ja			Miljøpåvirkningen fra indvindingen af råstoffer vil ske med stor sandsynlighed, men vil ikke være væsentlig.
56. Er påvirkningen af miljøet varig?			Nej	Den landskabelige påvirkning vil være varig og ikke reversibel. Påvirkningen i forhold til støj og støv i forbindelse med råstofindvindingen mv. er en midlertidig påvirkning.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Bør undersøges	Nej	Bemærkninger
57. Er påvirkningen af miljøet hyppig?	Ja			Indvinding og transport af råstoffer vil finde sted i den periode, hvor der foretages råstofindvinding på projektarealet. Påvirkningen i forhold til støj og støv er således ikke varig, men hyppig i indvindingsperioden.
58. Er påvirkningen af miljøet irreversibel?	Ja			Indvindingen af råstoffer vil ændre landskabet, da der ikke kan modtages ren jord til terrænregulering i området. Der vil derfor blive efterladt et landskab, som afviger fra det oprindelige landskab.
59. Er der andre kumulative forhold?			Nej	På hjemmesiden dma.mst.dk som er en hjemmeside, hvor virksomheder der modtager miljøtilsyn efter reglerne under miljøbeskyttelsesloven, har regionen søgt efter virksomheder med ensartede driftsformer eller andre kumulative forhold. I Hønsnap er der registreret 4 mindre husdyrbrug. Stik syd for arealet findes et større husdyrbrug. De pågældende virksomheder vurderes ikke at have kumulative effekter med råstofindvinding.
60. Er det, jf. ansøgningen, muligt at begrænse indvirkningerne?	Ja			Støvgener minimeres med vanding efter behov, og støjgener begrænses med etablering af støjvolde samt driftstider og driftsforhold.

Konklusion

Kriterium	Ja	Nej	Bemærkninger
61. Giver resultatet af screeningen anledning til at antage, at det ansøgte projekt vil kunne påvirke miljøet væsentligt, således at der skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport?		Nej	Det ansøgte projekt giver ikke anledning til at antage, at det ansøgte projekt vil kunne påvirke miljøet væsentligt. Der er ligeledes heller ikke behov for at få undersøgt forhold nærmere, da de eksisterende aktiviteter, som er velbeskrevet og kendte, blot fortsætter med en anden efterbehandlingsplan.

Sagsbehandler: Mette Hedegaard
E-mail: mclh@rsyd.dk
Dato: 22. september 2025
Journal nr.: 25/12184«journalnummer»

Kriterium	Ja	Nej	Bemærkninger
			Efterbehandlingsplanen indeholder naturforbedrende tiltag, til gavn for flora og fauna tilpasset næringsfattige forhold. Netop arter tilpasset næringsfattige forhold er under stærkt pres i det danske landskab og har resulteret i en biodiversitetskrise. Regionen vurderer, at den ændrede efterbehandlingsplan vil kunne påvirke flora og fauna tilpasset næringsfattige forhold positiv.

Dato: 22. september 2025 Sagsbehandler: Mette Hedegaard

Bilag 5 Andre myndigheders tilladelser

Tilladelse til indvinding af overfladevand fra gravesø og grundvandssænkning i Hønsnap Grusgrav

Denne afgørelse er meddelt den 22. januar 2026 til

JACOBSEN STEN OG GRUS ApS
Skovglimt 8
6340 Kruså

CVR-nummer: 31745861

Luftfoto fra 2025 af aktiv gravesø i Hønkys. Kilde: Aabenraa Kommunes GIS

INDHOLD

1 Afgørelse og Hjemmel 2
2 Tilladelsens vilkår 3
3 Erstatningsregler 4
4 Tilsyn 4
5 begrundelse for afgørelsen 4
6 Partshøring 8
7 Annoncering 8
8 Klagevejledning 8
9 Aktindsigt 9
10 Meddelelse af tilladelse 9
11 Bilagsoversigt 9

Aabenraa Kommune

Denne tilladelse omfatter indvinding af overfladevand fra gravesø, udledning af vaskevand til anden gravesø, samt grundvandssænkning i gravesøer i forbindelse med råstofindvinding. Fremhævede punkter i afgørelsen fremgår af nedenstående tabel:

TIDSFRISTER

Gyldighed	Gælder samme periode som råstoftilladelsen.
Dato for offentliggørelse	22. januar 2026
Dato for klagefrist	19. februar 2026

INDVINDING OG ANLÆG

AnlægsID (Jupiter ID)	195489
Beliggenhed for indvinding og udledning af overfladevand	Indvinding af overfladevand sker fra gravesø på matr.nr. 326 Hønsnap, Holbøl. Udledning sker til aktiv gravesø på matr.nr. 326 Hønsnap, Holbøl. Graveområde og graveplan fremgår af bilag 1. Placering af indvinding af overfladevand fra gravesø og udledning af vaskevand fremgår af bilag 2.
Indvindingsdybde og grundvandskote	Der vil kunne indvindes overfladevand ned til cirka 2 meter under grundvandsspejl (gravedybde). Grundvandsspejlet vurderes at ligge i kote cirka 32, svarende til cirka 2 meter under terræn.
Indvindingsmængde	16.000 m^3 pr. år og 70 m^3 pr. time. I hverdagen oppumpes op mod 140 m^3 pr. døgn.

1 AFGØRELSE OG HJEMMEL

1.1 Vandforsyningslov

Aabenraa Kommune giver hermed JACOBSEN STEN OG GRUS ApS tilladelse til indvinding af 16.000 m^3 overfladevand fra gravesø og grundvandssænkning.

Tilladelse til indvinding af overfladevand meddeles i henhold til § 20 i Vandforsyningsloven og tilladelse til anlægget gives i henhold til § 21 i Vandforsyningsloven.

Tilladelsen gælder i samme periode som råstoftilladelsen, der forventes at blive givet for en periode på 10 år.

1.2 Miljøbeskyttelseslov

Aabenraa Kommune har vurderet, at der i henhold til § 28 i Miljøbeskyttelsesloven ikke kræver en tilladelse til udledning af vaskevand til en aktiv gravesø.

1.3 Miljøvurderingsloven

Projektet er opført på bilag 2 i Miljøvurderingsloven, da udvinding af grus sker fra et areal, der er mindre en 25 ha. Det betyder, at projektet skal screenes for, om det kan antages at medføre

væsentlig indvirkning på miljøet, og dermed kræver udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport.

Region Syddanmark har i en screeningsafgørelse fra 22. september 2025 vurderet, at det ansøgte projekt ikke antages at kunne få en væsentlig indvirkning på miljøet jf. lovens § 16, og der skal derfor ikke udarbejdes en miljøkonsekvensrapport. Deres afgørelse har sagsnr. 25/12184.

2 TILLADELSENS VILKÅR

Tilladelsen er omfattet af en række vilkår, der skal overholdes. Hvis vilkårene ikke overholdes eller hvis tilladelsen er givet på grundlag af urigtige oplysninger af væsentlig betydning, kan tilladelsen tilbagekaldes uden erstatning.

2.1 Formål

2.1.1 Det indvundne vand må bruges til grusvask og støvbekæmpelse i forbindelse med råstofindvinding på matr.nr. 4b, 7 og 326 Hønsnap, Holbøl. Oversigtskort for arealet fremgår af tilladelsens bilag 1.

2.2 Placering

2.2.1 Vandindvindingen sker via pumper fra den østlige gravesø på Matr.nr. 326 Hønsnap, Holbøl. Der sker udledning af vaskevand til den vestlige gravesø på Matr.nr. 326 Hønsnap, Holbøl. Placering fremgår af bilag 2.

2.3 Vandindvindingens omfang

2.3.1 Der må indvindes en vandmængde på maksimalt 140 m^3 pr. døgn og 16.000 m^3 pr. år, med en ydelse på højst 70 m^3 pr. time.

2.3.2 Oppumpningssted, pumpe og øvrig indretning af anlæg til vask, udledning til bundfældningsbassin og afledning til gravesø må ikke ændres væsentlig i forhold til det nuværende, uden tilladelse fra Aabenraa Kommune

2.3.3 Der må ikke foretages en aktiv indvinding af overfladevand fra gravesø indenfor en afstand på 200 meter fra § 3 beskyttede naturtyper og Natura 2000.

2.4 Egenkontrol

2.4.1 Indvindingen af overfladevand fra gravesø skal kontrolleres ved vandmåler

2.4.2 Årsindvindingen (opgjort fra den 1. januar til den 31. december) skal indberettes elektronisk til Aabenraa Kommune inden den efterfølgende 1. februar

2.4.3 Bestemmelserne om målemetoden kan til enhver tid ændres af Aabenraa Kommune

2.4.4 Vandmåleren skal kontrolleres minimum én gang årligt. Hvis måleren er udskiftet i årets løb, skal det fremgå af indberetningen

2.5 Recirkulering af overfladevand

2.5.1 Overfladevand, der pumpes op fra gravesøen, skal i videst muligt omfang recirkuleres til gravesøen

2.5.2 Der må hverken før, under eller efter vådsorteringen tilsættes stoffer til vandet.

2.5.3 Der må ikke ske overfladisk afstrømning af vandet til vandløb, vandforsyningsanlæg, omkringliggende ejendomme eller lignende

2.5.4 Der må ikke ske udledning af vaskevandet gennem dræn eller afvandingsgrøfter til vandløb og søer

2.6 Tidsfrist

2.6.1 Tilladelsen gælder sideløbende med selve råstoftilladelsen, og udløber derfor samtidig. Når tilladelsen til indvinding af overfladevand er nær ved at udløbe, men ønskes fornyet, skal der inden tidsfristens udløb søges om fornyelse af tilladelsen

3 ERSTATNINGSREGLER

JACOBSEN STEN OG GRUS ApS er erstatningspligtig for skader, som voldes i bestående forhold ved forandring af grundvandsstanden under anlæggets drift. I mangel af forlig afgøres erstatningsspørgsmålet af taksationsmyndigheden

4 TILSYN

Aabenraa Kommune er tilsynsmyndighed i forhold til regler i medfør af Vandforsyningsloven.

5 BEGRUNDELSE FOR AFGØRELSEN

Dette afsnit redegør for vurderingerne i sagen.

5.1 Sammenfattende vurdering på baggrund af nedenstående

Afgørelsen er vurderet i forhold til påvirkningen af den ansøgte indvinding af overfladevand. Der er udarbejdet en BEST beregning, som Aabenraa Kommune anvender ved administration af afgørelser om indvinding af grundvand og overfladevand. BEST rapporten ligger i samme sag som afgørelsen (25/28560), og kan rekvireres ved Aabenraa Kommune.

Aabenraa Kommune vurderer ud fra nedenstående, at det ansøgte, ikke vil påvirke grundvandsmagasinet, andre indvindinger, naturområder, vandløb eller beskyttede arter og habitatområder væsentligt, og at det er foreneligt med gældende planer og administrationsgrundlag på området. Hvis grundlaget, som denne vurdering er baseret på, skulle vise sig fejlagtig, kan tilladelsen trækkes tilbage.

Der gives derfor tilladelse til indvinding af overfladevand fra gravesø som ansøgt.

5.2 Teoretisk og fagligt vurderingsgrundlag

Aabenraa Kommune har anvendt screeningsværktøjet BEST Vandløb og Natur (BEST) for at undersøge om den fremtidige indvinding af overfladevand sammen med andre indvindinger vil påvirke grundvandspåvirkelige typer og lokaliteter, så som vandløb, natur, andre boringer og forurenede grunde.

Til vurdering af påvirkning på natur og vandløb tager Aabenraa Kommune udgangspunkt i retningslinjer, som beskrevet i bilag 3.

Beregningerne i den aktuelle sag er baseret på behovets størrelse. Der er taget udgangspunkt i, at 90 % af det oppumpede overfladevand føres tilbage til grundvandsmagasinerne.

5.3 Ansøgning

Aabenraa Kommune har modtaget en ansøgning om indvinding af overfladevand fra en gravesø og samtidig grundvandssænkning og udledning af vaskevand til anden gravesø. Det indvundne vand skal bruges til grusvask og støvbekæmpelse og der sker en grundvandssænkning i forbindelse med gravning af grus. Graveområdet og afgrænsning for graveetaper fremgår af fremgår af bilag 1. Placering af indvinding af overfladevand og udledning af vaskevand fremgår af bilag 2.

Baggrund for ansøgningen er, at JACOBSEN STEN OG GRUS ApS hos Region Syddanmark har ansøgt om en årlig indvinding af råstoffer på 200.000 m^3 i Hønsnap Grusgrav, hvoraf 5.000 m^3 skal indvindes under grundvandsspejlet. Råstofindvindingen forventes at foregå ned til to meter under grundvandsspejlet.

5.4 Indretning af anlæg

Aabenraa Kommune vurderer, at anlægget er et almindeligt system for grusgravning, og har derfor ingen anmærkninger til anlægget.

5.5 Vurdering af vandindvindingsbehov

Aabenraa Kommune har besluttet at tildele vandindvindingsmængde ud fra behov, hvis det er muligt. Hvis behovet vurderes at være lavere end den ansøgte mængde, reduceres tilladelsen i forhold til det ansøgte. Hvis ansøgte indvinding af overfladevand eller grundvand medfører påvirkninger, der er kritiske for natur eller vandløb, kan det være nødvendigt at reducere mængden yderligere.

Aabenraa Kommune vurderer, at det ansøgte, ikke er større end behovet, og at det er muligt at dække, det ansøgte behov.

5.6 Magasinets bæredygtighed

En god kvantitativ tilstand af grundvandsressourcen forudsætter, at den gennemsnitlige indvinding pr. år over en længere periode ikke overstiger den langsigtede tilgængelige grundvandsressource. Der er fastlagt kvantitative miljømål, hvor screeningskriteriet er, at udnyttelsesgraden til vandindvinding ikke bør overstige 30 % af grundvandsdannelsen til grundvandsmagasinet.

I forhold til grundvandmagasinets bæredygtighed vurderes det, at vandindvindingen er i balance med grundvandsdannelsen.

5.7 Grundvandssænkning

BEST beregningen viser at indvindingen af overfladevand ikke påvirker grundvandsspejlet væsentligt, og Aabenraa Kommune vurderer derfor, at det ansøgte, ikke indebærer en væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af områdets grundvandspotentiale.

5.8 Anden indvinding

Der er registreret en boring med DGU nr. 168.81 cirka 400 meter fra den ansøgte indvinding. Denne boring er en tidligere vandværksboring, hvor vandværket er nedlagt. Boringen har ikke et aktivt formål, hvis den ellers eksisterer, og vil derfor ikke være i konflikt med det ansøgte. Aabenraa Kommune er ikke kendt med andre indvindinger i nærheden af det ansøgte.

5.9 Vurdering i forhold til anden planlægning og lovgivning

Ansøgningen er vurderet i forhold til Vandforsyningsplan 2022-2034, Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse, Spildevandsplanen, Kommuneplanen og Råstofplan 2020. Det er vurderet at det ansøgte er i overensstemmelse med planerne, idet de ikke sætter retningslinjer for indvinding af overfladevand.

5.10 Miljøministeriets vandområdeplaner 2021-2027 (grundvand)

Aabenraa Kommune skal jf. Indsatsbekendtgørelsen vurdere, om projektet indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af en grundvandsforekomst.

Der er to dybe grundvandsmagasiner ”DK401_dkmj_1051_ps” og ”DK401_dkmj_1061_ps”, som er målsatte og har en god kvantitativ og kvalitativ tilstand. Der er et regionalt grundvandsmagasin ”DK401_dkmj_1083_ks”, som er målsat og har en god kvantitativ og kvalitativ tilstand. Der er et regionalt grundvandsmagasin ”DK401_dkmj_2_ks”, som er målsat og har en god kvantitativ og kvalitativ tilstand, men den kemiske tilstand er ringe.

Aabenraa Kommune vurderer, at indvinding af overfladevand ikke er i konflikt med den kemiske tilstand, og det er derfor vurderet, at der ikke er risiko for manglende målopfyldelse i 2027.

5.11 Aabenraa Kommunes Klimaplan 2022

Aabenraa Kommune har udarbejdet Aabenraa kommunes klimaplan, der blandt andet beskriver et modelleret grundvandsspejl frem til 2050. Uanset prognosen, vurderer Aabenraa Kommune, at en midlertidig indvinding af overfladevand fra gravesø, som det ansøgte, ikke har en væsentlig betydning for det fremtidige grundvandsspejl.

5.12 Kulturhistoriske interesser

Der ligger et fortidsmindeområde vest for grusgraven. Indvindingen af overfladevand er vurderet til ikke at være i konflikt med fortidsmindet, da der ikke er kontakt med grundvandsspejlet.

5.13 Påvirkning af natur og vandløb

Aabenraa Kommune vurderer, at indvindingen, hverken i sig selv eller akkumuleret med andre indvindinger, vil have en væsentlig påvirkning på beskyttede naturarealer og vandløb, samt målsatte vandløb.

Til vurdering af påvirkning på natur og vandløb tager Aabenraa Kommune udgangspunkt i retningslinjer, som beskrevet i bilag 3.

Naturbeskyttelseslovens § 3 regulerer beskyttelse af natur og vandløb, hvor der ikke må ske væsentlige tilstandsændringer i forhold til den nuværende tilstand. Referenceperiode for den nuværende tilstand er årene 2009 – 2018. Vandområdeplanerne fastsætter miljømål for vandløb. Miljømålet for vandløb er at sikre målopfyldelse for både kemisk tilstand og økologisk tilstand.

Indvindingen af overfladevand fra gravesøen vil jf. beregninger i BEST ikke påvirke natur, men vil påvirke tre oplande, som er Gejl Å øvre del (id 580047392), Smedeby Grube (id 580049139) og Gejl Å øvre del (id 580047400). De to førstnævnte oplande er beregnet til at være kritisk påvirkede af den akkumulerede indvinding af grundvand i området.

Aabenraa Kommune vurderer, at påvirkningen ikke medfører risiko for at de påvirkede vandløb kan nå målopfyldelse. Dette begrundes med, at påvirkningen af Gejl Å øvre del og Smedeby Grube, hvor en nuværende status for den økologiske tilstand vurderes som moderat, og den kemiske tilstand er ukendt, ikke vurderes at være væsentlig for en fremtidig målopfyldelse hverken i sig selv eller som kumulativ effekt, da påvirkningen er på et niveau svarende til hhv. 0,65 og 0,68 % af den samlede vandindvinding i oplandene til de berørte vandløbsstrækninger.

Da påvirkningen overstiger den kritiske påvirkningsprocent, foretages der i henhold til bilag 3 en konkret faglig vurdering af påvirkningen. I henhold til Aabenraa Kommunes administrationspraksis for vurdering af påvirkninger, foretages der ved behandling af den enkelte ansøgning en reduktion med den beregnede procent, medmindre indvindingen udgør under 1% af påvirkningen. Er påvirkningen fra den ansøgte indvinding i sig selv er under 1 %, og er der tale om en fornyet indvinding, vurderer Aabenraa Kommune, at der kan meddeles tilladelse til det ansøgte.

I forbindelse med meddelelse af råstoftilladelsen fra 7. juli 2017, vurderede Aabenraa Kommune, at det ikke krævede indvindingstilladelse af grundvand for at grave råstoffer under grundvandsspejlet, og der blev på det tidspunkt ikke meddelt en tilladelse efter Vandforsyningslovens § 20.

Aabenraa Kommune er bekendt med, at der i grusgraven har været indvinding af overfladevand i mange år, og at det kræver tilladelse at indvinde overfladevand. Da der har været indvundet overfladevand i mange år, vurderer Aabenraa Kommune, at der ikke er tale om en ny indvinding, og behandler derfor ansøgningen som en ansøgning om fornyet tilladelse. Aabenraa Kommune vurderer på det grundlag, at indvindingen i henhold til Aabenraa Kommunes administrationspraksis, at der på trods af påvirkningen kan meddeles tilladelse til det ansøgte.

5.14 Vurdering i forhold til Habitatbekendtgørelsen

Aabenraa Kommune har vurderet, at indvindingen i henhold til Habitatbekendtgørelsen, hverken i sig selv eller akkumuleret med andre indvindinger, vil have en væsentlig påvirkning Natura 2000 område og bilag IV-arter:

5.15 Natura 2000-områder

I de statslige Natura 2000-planer er der udpeget Natura 2000-områder med særlige naturværdier, som ved hjælp af en kommunal handleplan skal sikres og ikke må forringes.

Nærmeste Natura 2000-områder er Hostrup Sø, Assenholm Mose og Felsted Vestermark, der ligger 6 km nord for gravesøen. Der er for området udarbejdet en Natura 2000-plan 2022-2027. Jf. BEST rapporten, vil indvindingen ikke påvirke ind i området, og Aabenraa Kommune vurderer derfor, at indvindingen ikke er i konflikt med området.

5.16 Bilag IV-arter

I forhold til bilag IV-arter er det især padder, der er tilknyttet de våde naturtyper, som kan påvirkes af vandindvinding. Yngle- og rasteområder for andre bilag IV-arter, som f.eks. grøn mosaikguldsmed, odder og visse arter af flagermus, kan potentielt også påvirkes af vandindvinding.

Det fremgår af screeningsafgørelsen, at der i 2019 har været konstateret strandtusser på baggrund af lyd af kvæk. De er ikke observeret siden, men det antages, at den kan være der. BEST beregningen viser, at der ikke sker en væsentlig sænkningspåvirkning, og Aabenraa Kommune vurderer derfor at bilag IV-arter ikke kan påvirkes væsentligt.

5.17 Udledning af vaskevand

Det udledte overfladevand kan efter skylning af gruset indeholde et højt indhold af fine sedimenter, der svært bundfælder. Dette kan betyde at vandet ikke er egnet til fauna og flora. Dette vurderes til ikke at have betydning i en aktiv grave sø. Aabenraa Kommune vurderer derfor, at det ikke kræver særskilt tilladelse til udledning af vaskevand efter Miljøbeskyttelseslovens § 28.

5.18 Forureningskilder

Mindre en 200 m sydøst for gravesøen, på matr.nr. 375 Hønsnap, Holbøl, er en tidligere fyldplads kortlagt på vidensniveau 1 (Jordforurening V1). Arealet er angivet på bilag 4. BEST beregningen viser, at der ikke sker en sænkningspåvirkning. Det er derfor vurderet, at det ansøgte, ikke vil påvirke eller blive påvirket af en eventuel forurening på ejendommene.

6 PARTSHØRING

Aabenraa Kommune har ikke sendt et udkast til afgørelse ud i høring, da vilkår der ikke er særlige vilkår i tilladelsen

7 ANNONCERING

Tilladelsen er offentliggjort på kommunens hjemmeside www.aabenraa.dk den 22. januar 2026.

8 KLAGEVEJLEDNING

Kommunens afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede organisationer og i øvrigt af enhver, der må antages at have en individuel væsentlig interesse i sagens udfald.

Fristen for at klage over afgørelsen er den 19. februar 2026.

Klagen skal sendes digitalt via Klageportalen på www.borger.dk og www.virk.dk Der logges ind med NemID. Når man er logget ind, kan man søge på "*Klag til Miljø- og Fødevareklagenævnet*". Det er en betingelse for klagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr. Gebyret er på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist, vil klagen blive afvist.

8.1 Fritagelse for brug af klageportal

Det er muligt at blive fritaget for at bruge Klageportalen, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Fremsend anmodningen til Aabenraa Kommune, der sender anmodningen videre til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om fritagelse.

8.2 Søgsmål

Afgørelsen kan prøves ved domstolene. Dette forudsætter, at sagen er indbragt for domstolene senest 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

9 AKTINDSIGT

Der er mulighed for at se det materiale, der er indgået i sagens behandling. Reglerne for, hvilket materiale kommunen må udlevere, er fastlagt i forvaltningsloven, offentlighedsloven og lov om aktindsigt i miljøoplysninger.

10 MEDDELELSE AF TILLADELSE

Denne afgørelse er meddelt af Aabenraa Kommune den 22. januar 2026.

Modtager af afgørelse

- JACOBSEN STEN OG GRUS ApS
- Ejere af matrikler, hvorpå råstofindvinding sker: Henrik Pørksen Schmidt og Thomas Christiansen Schmidt
- Regions Syddanmark, kontakt@rsyd.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, lokalafdeling – dnaabenraa-sager@dn.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund sydoestjylland@sportsfiskerforbundet.dk
- Forbrugerrådet – fbr@fbr.dk

11 BILAGSOVERSIGT

Bilag 1: Graveområde og graveplan
Bilag 2: Placering for indvinding og udledning af vaskevand
Bilag 3: Fagligt vurderingsgrundlag

BILAG 1 – GRAVEOMRÅDE OG GRAVEPLAN

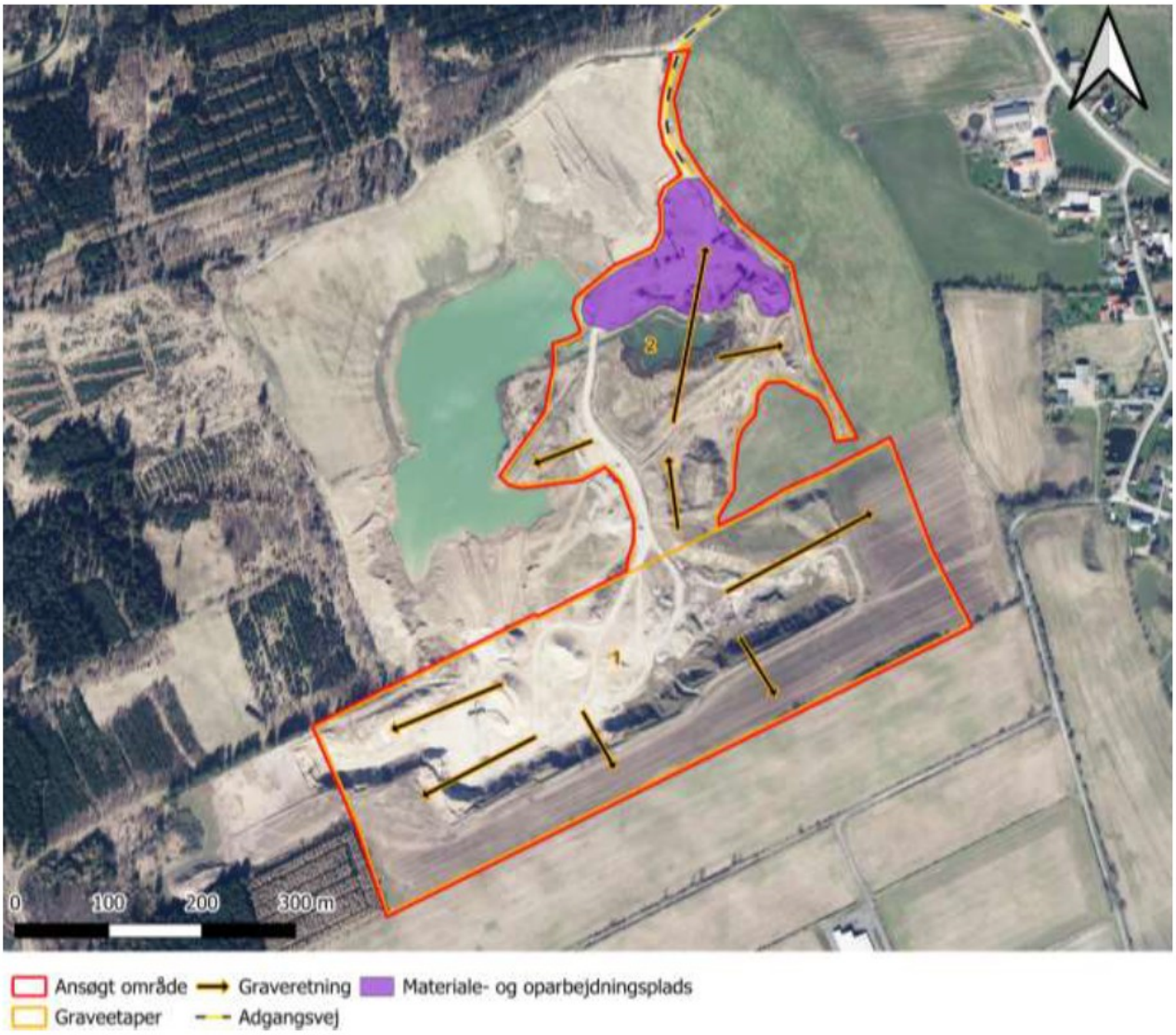

Oversigtskort for det ansøgte graveområde og graveplan på matr.nr. 4b, 7 og 326 Hønsnap, Holbøl i Hønsnap Grusgrav. Kilde: Grave- og efterbehandlingsplan fra den 19. november 2025

BILAG 2 – PLACERING FOR INDVINDING OG UDLEDNING AF VASKEVAND

Vandindvinding til grusvask ved Hønsnap Grusgrav, samt udlednning af vaskevand. Den røde pil angiver, hvorfra vandet pumpes op til et vådsorteringsanlæg (vandindvinding til grusvask). Grøn pil er hvor det oppumpede vand ledes retur til gravesø. Blå prik er det sted hvor gummigeden kører ned og henter vand i skovlen til vanding for støvbekæmpelse, når der er behov for dette. Kilde: Fremsendt af NIRAS.

BILAG 3 – FAGLIGT VURDERINGSGRUNDLAG

Aabenraa Kommune anvender screeningsværktøjet BEST Vandløb og Natur (BEST) til konsekvensberegninger af indvindingers påvirkning på omkringliggende beskyttet natur (Naturbeskyttelseslovens § 3 og Natura 2000) og vandløb/søer i henhold til Vandrammedirektivet, som er implementeret i Vandområdeplanerne.

Herudover er der foretaget en faglig vurdering af, om indvindingen påvirker levesteder for arter som er på Habitatdirektivets bilag IV. I disse beregninger er inddraget de akkumulerede effekter af denne og alle øvrige tilladelser til vandindvindinger, der kan påvirke disse naturområder og vandløb. Desuden er det også vurderet, hvorvidt der tidligere er foretaget en vurdering i forhold til Natura 2000:

Vurderinger i henhold til Naturbeskyttelsesloven
For naturarealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 gælder, at der ikke må ske tilstandsændringer, og det er altid den nuværende tilstand, der er afgørende for et naturareal.

Tålegrænserne for naturområder er fastsat på baggrund af områdernes vurderede naturtypologi. Der er defineret en række karakteristiske naturtypologier, som overordnet dækker de hydrologiske forhold, som kan forekomme under danske forhold. Naturen indenfor hver typologi vil direkte eller indirekte kunne påvirkes af en permanent sænkning af det overfladenære grundvand.

Det overfladenære grundvand vil ikke altid påvirkes væsentligt som følge af ændringer i grundvandsspejlet i de underliggende magasiner, der indvindes fra. Opdelingen i typologier fokuserer netop på at beskrive disse forskelle og kan dermed benyttes til at vurdere, hvor robuste givne naturområder er overfor ændringer i grundvands-strømningen.

Den mulige påvirkning af naturtypen er baseret på typens beliggenhed og hydrologiske kontakt med grundvandsmagasinerne ud fra følgende forhold:

- Hvilke hydrologiske parametre bidrager til vandstanden/vandføringen i naturtypen – grundvandsdannelse eller udstrømning
- Hvor stor er vandspejlsdynamikken, altså hvor store udsving i vandstanden/ vandføringen oplever naturlokaliteten – stor, middel eller lille.
- Hvad er styrende for vandstanden/vandføringen i naturlokaliteten – nedbør eller grundvand
- Hvor stor er afstanden til grundvandsspejlet i det øverste indvindingsmagasin

På baggrund af inddelingen i naturtypologier er der for hver naturtypologi fastsat en værdi for den kritiske sænkning for en given naturlokalitet. For naturlokaliteter som er besigtiget af Aabenraa Kommune, vil vurderingen foretaget af kommunen være gældende, medmindre der er tale om en naturlokalitet hvor det er vurderet at der ikke er kontakt til det primære grundvandsspejl og dermed ikke er risiko for påvirkning af lokaliteten ved indvinding fra magasinet.

Aabenraa Kommune vurderer af forsigtighedshensyn, at selv meget små grundvandssænkninger kan påvirke især visse våde § 3-naturtyper (mose, våd hede, eng og sø) i

Natura 2000-områder, afhængigt af om den enkelte lokalitet har en stor eller moderat sårbarhed.

Hvis indvindingen vurderes at kunne påvirke § 3-naturen negativt, reduceres indvindingen til et niveau som giver en ubetydelig påvirkning. Alternativt skal der foretages afhjælpende tiltag i oplandet, før der kan gives tilladelse til yderligere vandindvinding. Begge disse tiltag kan ikke bringes i spil i forbindelse med Natura 2000 områder, da der vil være tale om egentlige værgetiltag der udløser fuld konsekvensvurdering og Miljøkonsekvensvurdering.

Vurderinger i henhold til påvirkning af vandløb
Med udgangspunkt i påvirkningsberegningen vurderer Aabenraa Kommune effekten af indvindingen i vandløbene ud fra følgende kriterier for de enkelte vandløbsstrækninger:

Med udgangspunkt i afstrømningsforholdene for de påvirkede vandløbsstrækninger, samt den konkrete indvindings størrelse, bliver der foretaget en vurdering af den samlede, tilladte indvindings betydning for de enkelte vandløbsstrækningers hydrauliske og økologiske tilstand. For hver strækning er der fastsat en kritisk påvirkning ud fra størrelsen af, og variationen i, afstrømningshydrografen og den aktuelle økologiske tilstand målt vha. DVFI, DVPI og DFFVa+ø, samt de bentiske alger.

På baggrund af disse er der fastsat en kritisk påvirkningsprocent af medianminimumsafstrømningen for hvert opland. Den kritiske påvirkning er den påvirkning der sikrer, at der kan opnås målopfyldelse og den størrelse, der giver anledning til at vandløbet lige netop ikke kan skifte økologisk tilstandsklasse for én af de fire biologiske parametre.

Medianminimumsafstrømningen er den eneste økologisk relevante vandførings-parameter der med sikkerhed kan bestemmes for samtlige vandløbsstrækninger i kommunen. Denne er benyttet for at kommunen kan foretage den bedst mulige faglige vurdering af, om ”omgivelsernes kvalitet” bevares samt få et ensartet og sammenligneligt administrationsgrundlag for hele Aabenraa Kommune, og vurderingens grundlag er følgende:

- Viser beregningerne, at grundvandsindvindingen ikke medfører en påvirkning på vandløbsstrækningen, der overstiger den kritiske påvirkningsprocent af den beregnede medianminimumsvandføring, vurderes det, at vandløbet ikke direkte eller indirekte bliver væsentligt påvirket

- Hvis påvirkningen overstiger den kritiske påvirkningsprocent, foretages en konkret faglig vurdering

- Påvirkes en vandløbsstrækning der i forvejen er i dårlig tilstand, kan der ikke gives tilladelse til yderligere indvinding uden det specifikt kan fastslås, at vandføringsreduktionen ikke vil påvirke det økologiske forhold i vandløbet

Hvis påvirkningen er kritisk, foretages en procentvis reduktion af indvindingens størrelse svarende til den reduktion, der samlet set er nødvendig for at nedbringe den potentielle påvirkning fra indvindingerne i oplandet til et niveau, hvor det økologiske forhold i vandløbet ikke længere er kritisk påvirket. Alternativt skal der foretages afhjælpende tiltag i oplandet, før der kan gives tilladelse til yderligere vandindvinding.

BILAG 4 – PLACERING AF NÆRMESTE FREDNING, BORING, VANDLØB OG V1 KORTLAGT AREAL

Markering af den nærmeste fredning, den nærmeste ikke sløjfede boring (sandsynligvis nedlagt), vandløb og areal kortlagt efter jordforureningsloven. Kilde: Aabenraa Kommues GIS.

Bilag 6 Udtalelse fra museet

MUSEUM SØNDER JYLLAND

MUSEUM SØNDERJYLLAND| VIDEN OG SAMLINGER | ARKÆOLOGI
ARKÆOLOGI HADERSLEV | DALGADE 7| DK-6100 Haderslev|T +45 65 370 801
PLANER@MSJ.DK

Region Syddanmark

Att.: Mette Christina Hedegaard
Region Syddanmarks Journal nr.: 25/12184

Dato: 05.05.2025 Museum Sønderjylland - Arkæologi | Sagsnr.: 13/3923-8.1.3(2025)

Arkæologisk udtalelse vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune).

Arkæologisk udtalelse i henhold til Museumslovens § 25:

Museum Sønderjylland - Arkæologi har modtaget høringsmateriale vedrørende ovennævnte projekt og har foretaget arkivalsk kontrol og arkæologisk vurdering af planområdet.

Museet skal gøre opmærksom på, at der ifølge den vejledende udpegning inden for planområdet findes flere beskyttede diger, som er omfattet af Museumslovens §29a. Ifølge museumslovens § 29a må der ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. Det skal her understreges, at der er tale om en vejledende udpegning. Museet opfordrer derfor indvinder til at kontakte Aabenraa Kommune for en udførlig liste over beskyttede diger indenfor planområdet, da det er Aabenraa Kommune, som er myndighed på dette område.

Det skal her bemærkes, at denne arkæologiske udtalelse alene forholder sig til risikoen for at træffe på væsentlige fortidsminder ved anlægsarbejde inden for det ansøgte område.

Tidligere sagsbehandling

Museet har Museet har tidligere i 2013 udarbejdet en arkæologisk udtalelse for dele af indvindingsområdet (matr. 4b) og har derefter på baggrund af denne udtalelse foretaget forundersøgelse af en del af planområdet i 2018. Denne udtalelse ligger under Museets sagsnr. 13/3923-8.1.3.

I 2017 har Museet udarbejdet en udtalelse for en del af matr. 7. Denne ligger under Museets sagsnr. 17/5195-8.1.3.

Yderligere har Museet i 2024 i forbindelse med en høring fra Region Syddanmark angående fornyelse af eksisterende tilladelse til indvinding (matr. 4b) udarbejdet høringssvar. Dette høringssvar ligger ligeledes under Museets sagsnr. 13/3923-8.1.3.

Projektbeskrivelse

Efter det oplyste er der ansøgt om tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding i et område vest for Hønsnap. Planområdet omfatter en del af matr.nr. 4b, 7 326 og alle Hønsnap, Holbøl og andrager et samlet areal på ca. 24,2 ha.

Det ikke tidligere forundersøgte eller i øvrigt destruerede areal udgør ca. 1,8 ha.

Planområdet ligger i dag i dyrket mark/græs.

Topografisk beskrivelse

Planområdet ligger vest for Hønsnap. Området ligger i kuperet terræn. Nord for planområdet løber Gejlå (se kortbilag).

Indenfor og tæt omkring området er der registreret flere væsentlige, jordfaste fortidsminder.

I forbindelse med førnævnte forundersøgelse blev der fundet tre gruber heraf en med keramik fra tragtbægerkultur, fem kogestensgruber, der ikke kan dateres nærmere end oldtid samt otte stensamlinger uden genstandsfund, som formodentligt er rydningsrøser., som blev færdigundersøgt under forundersøgelsen (sb. 309 Holbøl Sogn).

Både indenfor og tæt omkring planområdet findes adskillige registreringer af både fredede og ikke-fredede (overpløjede) gravhøje (herunder sb. 61-73 og 193-196 alle Holbøl Sogn).

I skoven umiddelbart nordvest for planområdet findes desuden en tuegravplads – Kelstrup Plantage, som også er udpeget til kulturarvsareal af national betydning af Kulturministeriet i 2004 (sb. 236 Holbøl Sogn). Her følger en kort beskrivelse af kulturarvsarealet:

"I Kelstrup Plantage findes en velbevaret tuegravplads fra førromersk jernalder bestående af mindst 59 små gravhøje, de såkaldte tuer. Tuegravene er fredede. I forbindelse med stormfaldet i 1999 blev området hårdt ramt. Enkelte grave var således berørt af rodvæltede træer, men også den efterfølgende nænsomme oprydning viste, at de små tuegrave skal behandles med opmærksomhed. Et område omkring gravene er inddraget i kulturarvsarealet, da det ikke kan udelukkes at enkelte tuegrave ikke er erkendte. Tuegravene er fredede, men stormfaldet fra 1999 viser, at de små gravhøje kan være udsatte i forbindelse med oprydning og genplantning i skoven."

Vi ved desuden af erfaring, at man i forhistorien foretrak at placere sine bo- og gravpladser højt i terrænet og tæt ved vand. Netop en sådan placering, som det pågældende planområde har.

Museets vurdering

På baggrund af ovenstående vurderer Museet, at der er **meget høj risiko** for at støde på væsentlige, jordfaste fortidsminder ved anlægsarbejde inden for de dele af planområdet, som ikke er destruerede.

Museet anbefaler derfor en frivillig forundersøgelse forud for anlægsarbejde inden for planområdet. Forundersøgelsen vil kunne afsløre, om der findes væsentlige, jordfaste fortidsminder på planområdet, og om de har en sådan karakter, at de skal udgraves, inden de

ødelægges ved anlægsarbejdet. Da planområdet overstiger 5000 m^2 skal udgifterne til forundersøgelse jf. Museumslovens §26.2 afholdes af bygherre.

Hvis forundersøgelsen viser, at der findes fortidsminder på arealet, skal disse udgraves, inden de ødelægges ved anlægsarbejdet. I nogle tilfælde er det dog muligt at ændre ved jordindgrebet, så en udgravning ikke bliver nødvendig. Er det ikke muligt, vil udgravningen skulle finansieres af bygherre.

De jordfaste fortidsminder er omfattet af museumslovens § 27. Derfor skal man, hvis man ved anlægsarbejde støder på et fortidsminde, straks indstille arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og tilkalde Museum Sønderjylland - Arkæologi.

Yderligere sagsbehandling

Efter aftale med bygherre udarbejder Museum Sønderjylland - Arkæologi gerne et budget og en tidsplan for en forundersøgelse af området. Vi beder venligst bygherre oplyse CVR-nummer ved henvendelse.

Henvendelse til Pernille Kruse: 65 370 823/ pekr@msj.dk.

Med venlig hilsen

METTE SØRENSEN
MUSEUMSINSPEKTØR
D +45 65 37 08 32| M +45 21 66 92 64
MESR@MSJ.DK
PLANER@MSJ.DK

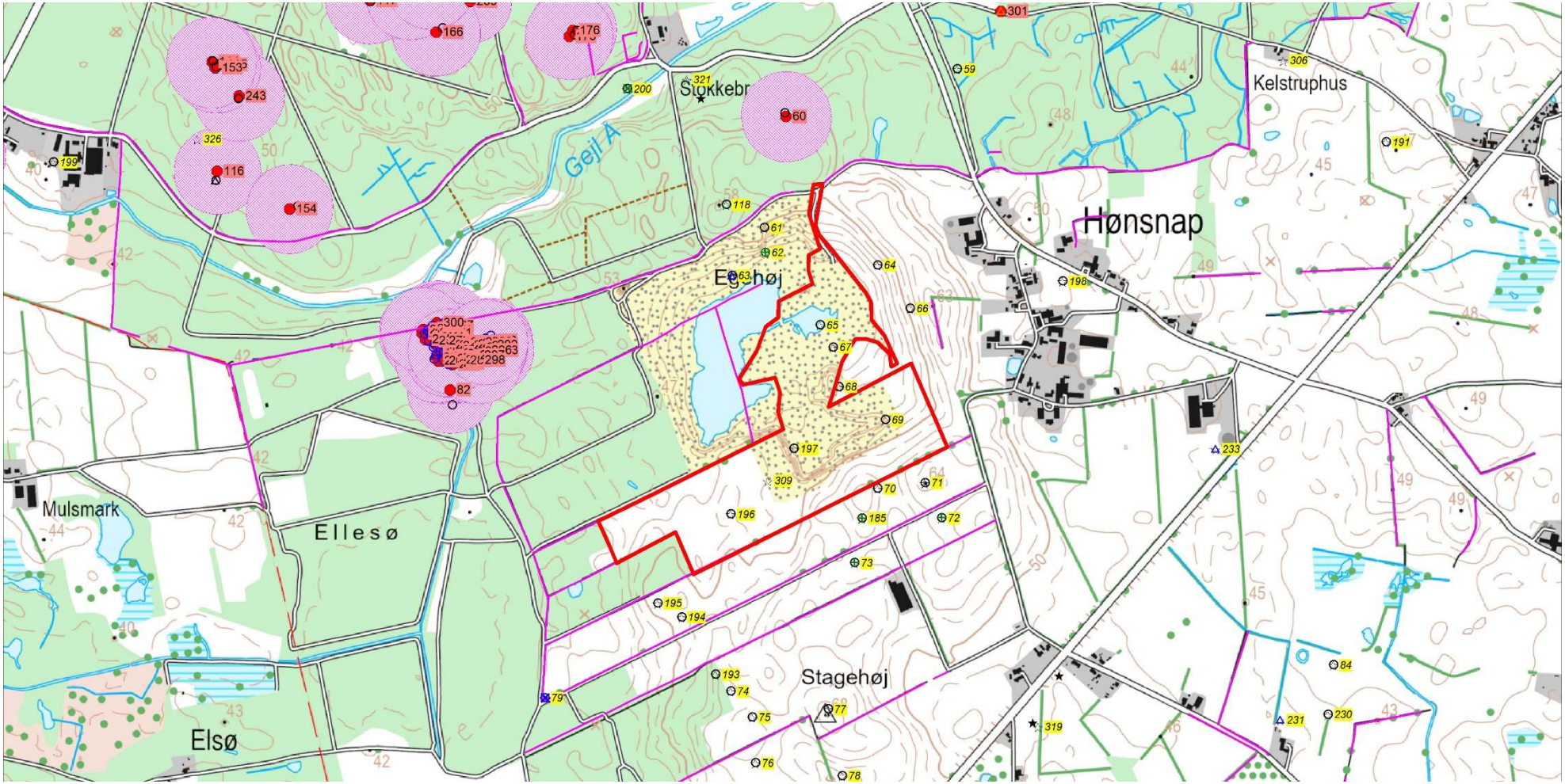

Kortbilag til 13/3923-8.1.3 (2025) vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Aktuelt 4 cm kort.

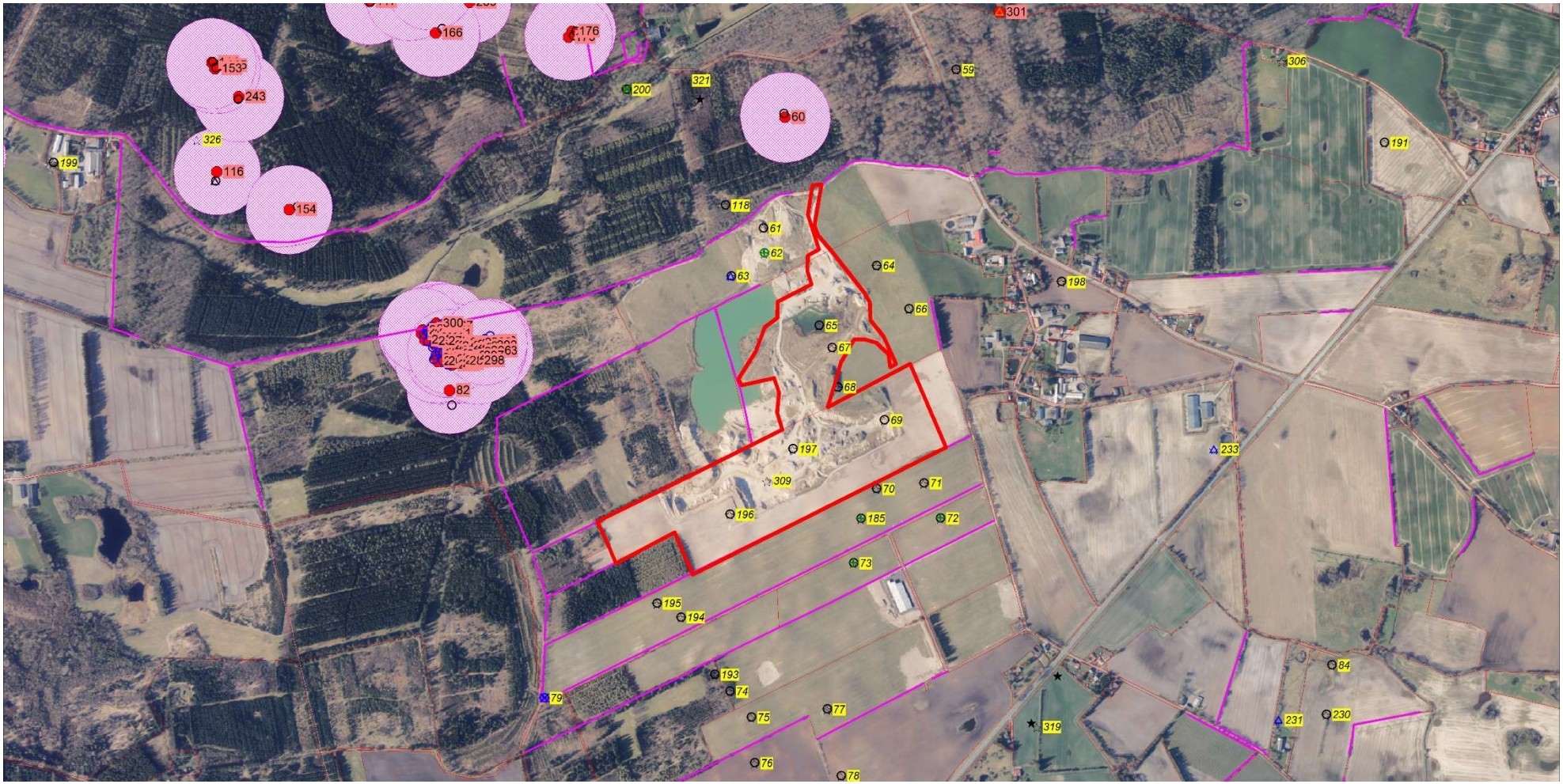

Kortbilag til 13/3923-8.1.3 (2025) vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Ortofoto fra 2022.

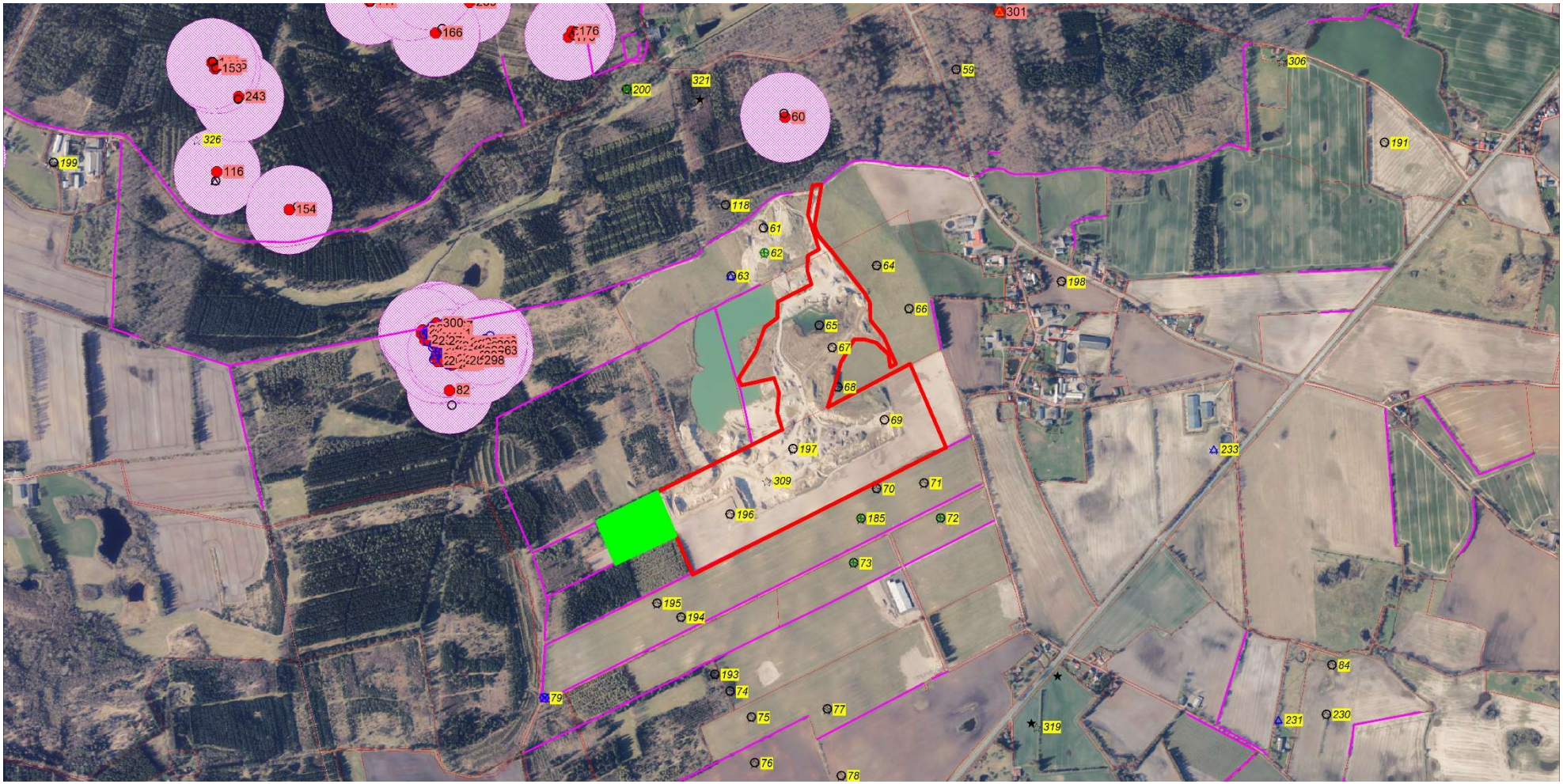

Kortbilag til 13/3923-8.1.3 (2025) vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Med grøn er markeret det endnu ikke forundersøgte eller destruerede areal. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Ortofoto fra 2022.

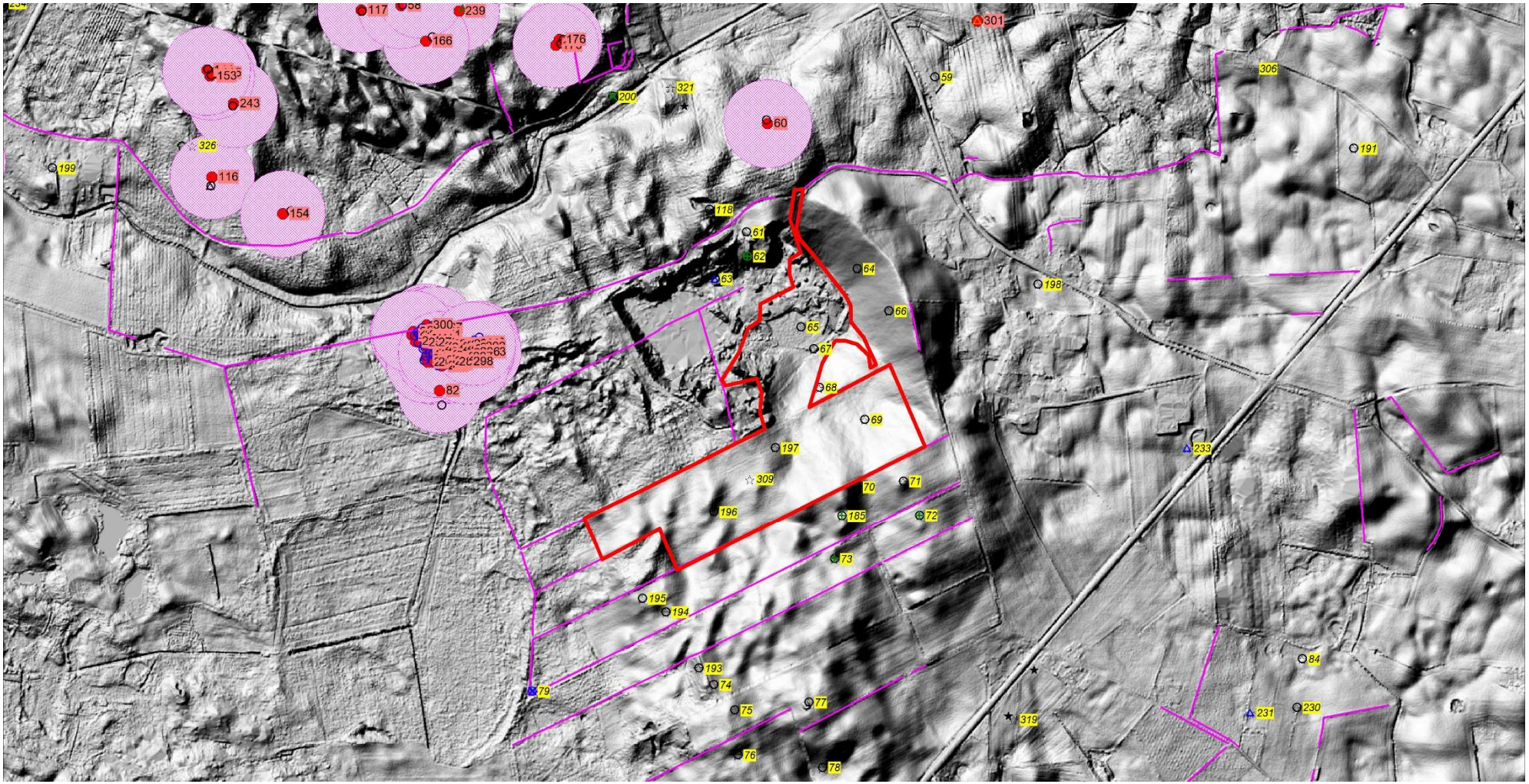

Kortbilag til 13/3923-8.1.3 (2025) vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Danmarks Højdemodel. Terrænmodel.

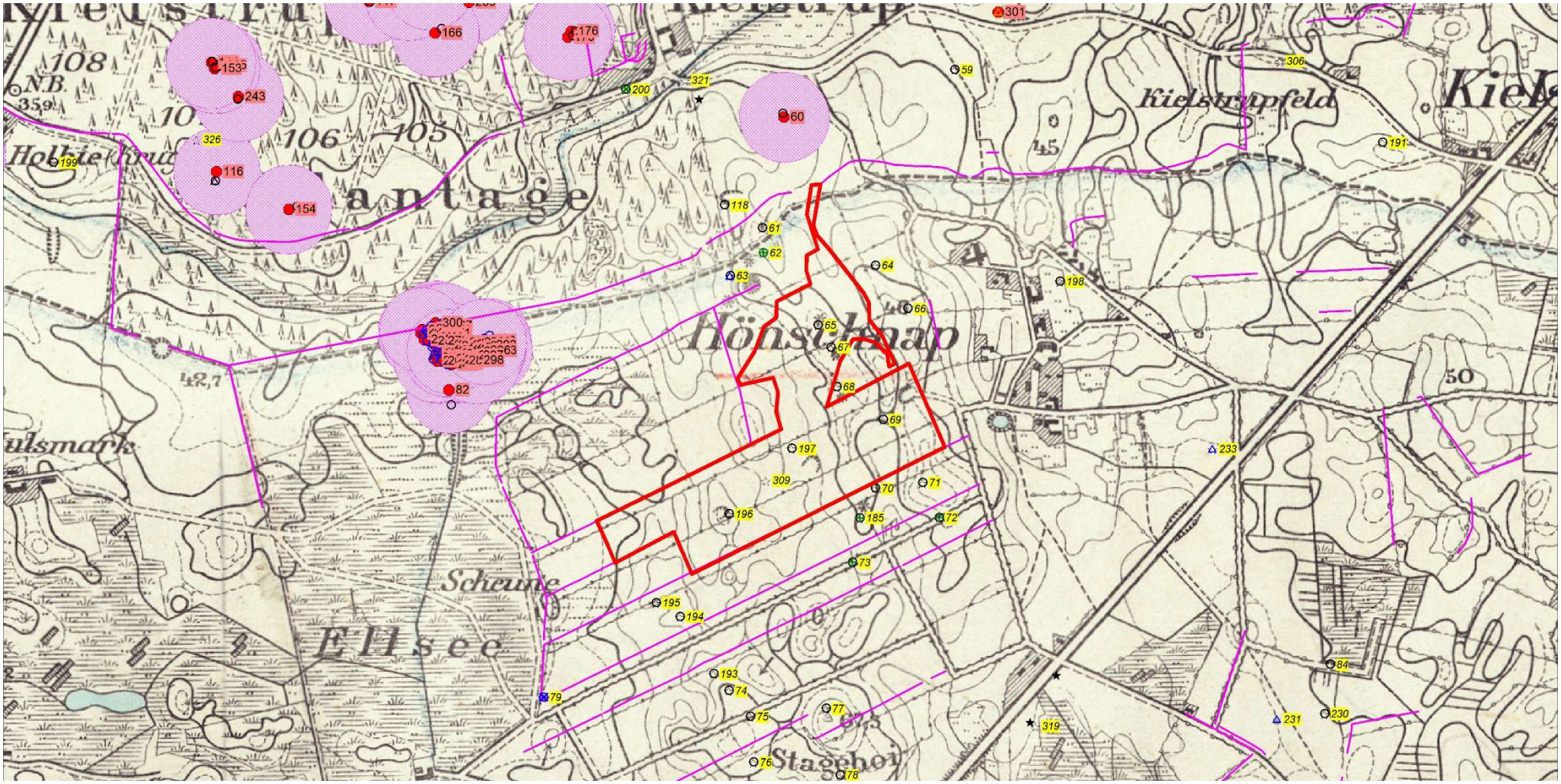

Kortbilag til 13/3923-8.1.3 (2025) vedr. erhvervsmæssig råstofindvinding på matr. 4b mfl. Hønsnap, Holbøl (Aabenraa Kommune)

De berørte områder er markeret med rød kontur. Fredede fortidsminder er markeret med numre på rød baggrund. Ikke-fredede fortidsminder er markeret med numre på gul baggrund. Beskyttede diger er markeret med lilla streg.

Preussiske målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet.